

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI

**ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN TOPLUMSAL CİNSİYET
TUTUMLARININ ÖZGÜVEN, KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ VE SOSYO-
DEMOGRAFİK DEĞİŞKENLER İLE İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ**

TEZİ YAZAN
Tuba TAKKİN

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Meral ATICI (Çukurova Üniversitesi)

Jüri Üyesi: Dr. Öğr. Üyesi Mustafa KALE

Jüri Üyesi: Dr. Öğr. Üyesi Sabahattin ÇAM (Çukurova Üniversitesi)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MERSİN / OCAK 2020

ONAY

T.C
ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ' NE

201710094 numaralı öğrencimiz olan **Tuba TAKKİN** tarafından hazırlanan “**Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Tutumlarının Özgüven, Kişilik Özellikleri ve Sosyo-demografik Değişkenler ile İlişkisinin İncelenmesi**” başlıklı bu tez çalışması jüri üyelerimiz tarafından oy birliği ile **Psikoloji** Anabilim Dalında **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

(Enstitü Müdürlüğünde evrak aslı imzalıdır.)

. Üniv. Dışı asıl üye - Tez Danışmanı - Jüri Başkanı: Prof. Dr. Meral ATICI
 (Çukurova Üniversitesi)

(Enstitü Müdürlüğünde evrak aslı imzalıdır.)

Üniv. İçi – Jüri asıl Üyesi: Dr. Öğr. Üyesi Mustafa KALE

(Enstitü Müdürlüğünde evrak aslı imzalıdır.)

Üniv. Dışı – 1. Yedek Jüri Üyesi: Dr. Öğr. Üyesi Sabahattin ÇAM
 (Çukurova Üniversitesi)

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim elemanlarına ait olduklarını onaylarım.

(Enstitü Müdürlüğünde evrak aslı imzalıdır.)

27/01/2020

Doç. Dr. Murat KOÇ
 Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

Not: Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'ndaki hükümlere tabidir.

İTHAF

Hayatımı güzelleştiren yeğenim Said Hamza ve Sevgili Aileme...

ETİK BEYANI

Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmasında yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde ve ortaya çıkan sonuçlarda herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu, bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

27 / 01 /2020

Tuba TAKKİN

TEŞEKKÜR

Tez yazım sürecime bilgi ve deneyimleri ile katlıda bulunan, takıldığım her konuda desteğini esirgemeyen tez danışmanım Prof. Dr. Meral ATICI'ya sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca tez jürimde yer alıp çalışmama katkı sağlayan Dr. Öğr. Üyesi Sabahattin ÇAM ve Dr. Öğr. Üyesi Mustafa KALE'ye teşekkür ederim.

Hayatımın her anında yanımda olan ve desteklerini esirgemeyen annem Nursevin TAKKİN, babam Numan TAKKİN, abim Ali Emre TAKKİN ve bana yengeden öte kardeş olan Nurcan GÜR TAKKİN'e tüm sevgimle canı gönülden teşekkür ederim.

Tez süreci boyunca ihmal ettiğim, kendisine yeterli ilgi ve özeni gösteremediğim bir tanecik yeğenim Said Hamza TAKKİN'e varlığı ile verdiği manevi destek için tüm kalbimle teşekkür ederim.

Tez çalışmamada çeviri konusunda bana yardımcı olan ve desteğini esirgemeyen kuzenim Bengisu Kübra TAKKİN'e teşekkür ederim.

Hayatıma geç giren ama iyi ki var dediğim, bana arkadaştan çok kardeş olan Ayşenur ÖZKAN'a bu süreçte yardım ve desteğini esirgemediği için canı gönülden teşekkür ederim.

Yüksek lisans boyunca bana yol arkadaşlığı yapan, her konuda destek ve yardımını esirgemeyen sevgili arkadaşım Elif Gökçe ÜSTÜNDAĞ'a teşekkür ederim.

Hayatıma varlığı ile renk katan, maddi manevi tüm sıkıntılarımnda bana destek olan ve her konuda bana inancı tam olan sevgili dostum Esen BOYRAZ'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

27 / 01 /2020

Tuba TAKKİN

ÖZET

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN TOPLUMSAL CİNSİYET TUTUMLARININ ÖZGÜVEN, KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ VE SOSYO-DEMOGRAFİK DEĞİŞKENLER İLE İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ

Tuba TAKKİN

Yüksek Lisans Tezi, Psikoloji Ana Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Meral ATICI

Ocak 2020, 93 Sayfa

Bu çalışmada üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet tutumları ile özgüven ve kişilik özellikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Ayrıca öğrencilerin toplumsal cinsiyet tutumları ile özgüven ve kişilik özelliklerinin cinsiyet, gelir düzeyi, yaşamının çoğunu geçirdiği yer, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, eğitim gördüğü fakülte değişkenlerine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. Araştırmanın örneklemini 2018-2019 eğitim öğretim döneminde Çukurova Üniversitesinde öğrenim gören 348 öğrenci oluşturmaktadır. Çalışmada veri toplama araçları olarak Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği, Cervantes Kişilik Ölçeği, Özgüven Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır.

Araştırma sonucunda öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları ile özgüven düzeyleri arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğu, toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları ile kişilik özellikleri arasında anlamlı ilişki olduğu bulgularına ulaşılmıştır. Toplumsal cinsiyet rolleri tutumları cinsiyet ve ailenin aylık gelirine göre anlamlı farklılık göstermektedir. Öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin eşitlikçi tutumlarının ve özgüvenlerinin yüksek düzeyde olduğu; öğrencilerin dışa dönük ve tutarlı oldukları, nörotik kişiliklerinin dengeli kişilere göre nispeten daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar kelimeler: Toplumsal cinsiyet, toplumsal cinsiyet rolleri tutumları, özgüven, kişilik özellikleri, cinsiyet

ABSTRACT**AN EXAMINATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN SOCIAL GENDER
ATTITUDES WITH SELF-CONFIDENCE, PERSONALITY
CHARACTERISTICS AND SOCIO-DEMOGRAPHIC VARIABLES OF
UNIVERSITY STUDENTS****Tuba TAKKİN****Master Thesis, Department of Psychology****Thesis Advisor: Dr. Meral ATICI****January 2020, 93 Page**

The aim of this study was to examine the relationship between social gender roles and self-esteem and personality traits of university students. In addition to this, it's examined that whether the social gender attitudes, self-confidence and personality traits of the students displayed any significant differences according to their gender, their level of income, place where their life is spent, education level of the mother and the father, faculty and class variables. The sample of the study consisted of 348 students studying at Çukurova University in 2018-2019 academic year. Social Gender Roles Attitude Scale, Cervantes Personality Scale, Self-Confidence Scale and Personal Information Form were used as data collection tools.

Results showed that there was a positive relationship between students' social gender roles attitude and the level of self-confidence and, there was a significant relationship between social gender roles attitudes and personality traits. Social gender roles attitudes displays considerable differences according to the gender and family income. It was found that the students' egalitarian attitudes on gender roles and self-confidence were at high levels; the students were extroverted and consistent, and their neurotic personalities were relatively higher than those of individuals with balanced personalities.

Key words: Social gender, gender role attitudes, self confidence, personality traits, gender

ÖNSÖZ

Dünyada ve ülkemizde kadınların sosyal, kültürel, siyasi ve ekonomik yaşama erkekler ile eşit koşullarda katılmalarını mümkün kılacak birçok çalışma yürütülmektedir. Bütün bu çabalara rağmen ülkelerin gelişmişlik düzeyi ne olursa olsun toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin sona ermediği görülmektedir (Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, 2008).

Yıllardır süren toplumsal cinsiyet eşitsizliği birçok probleme neden olmakta ve bireyleri birçok yönden etkilemektedir. Bunların içerisinde özgüven ve kişilik özelliklerinin de olduğu düşünülmektedir. Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumları ile kişilik özellikleri ve özgüvenleri arasındaki ilişkinin incelenmesi toplumsal cinsiyet, özgüven ve kişilik gelişiminde etkili olan ebeveyn ve öğretmenlerin sağlıklı nesiller yetiştirmesi; genç ve çocukların daha sağlıklı kimlik gelişimlerine katkı sağlanması için büyük önem taşımaktadır. Ayrıca araştırma sonucunda elde edilecek bulguların psikolog ve psikolojik danışmanların bireyi anlama ve ona yardım etme açısından katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

İlgili alan yazın incelendiğinde toplumsal cinsiyet tutumları, özgüven ve kişilik özelliklerinin birlikte incelendiği bir çalışma bulunmamaktadır. Bu çalışmanın alan yazına katkı sağlaması beklenmektedir.

27/01/2020

Tuba TAKKİN

İÇİNDEKİLER

KAPAK	i
ONAY	ii
İTHAF	iii
ETİK BEYANI	iv
TEŞEKKÜR	v
ÖZET	vi
ABSTRACT	vii
ÖNSÖZ	viii
İÇİNDEKİLER	ix
TABLolar LİSTESİ	xiii
EKLER LİSTESİ	xiv

BÖLÜM I

1. GİRİŞ

1.1. Araştırmanın Arka Planı	1
1.2. Araştırmanın Amacı	3
1.3. Araştırmanın Problemi	3
1.3.1. Araştırma Soruları.....	3
1.4. Araştırmanın Önemi.....	3
1.5. Araştırmanın Sayıltıları.....	4
1.6. Araştırmanın Kapsam ve Sınırlılıklar	4
1.7. Tanımlar	4

BÖLÜM II

2. KURAMSAL AÇIKLAMALAR VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Kuramsal Açıklamalar	6
2.1.1. Cinsiyet ve Toplumsal Cinsiyet	6
2.1.2. Toplumsal Cinsiyete İlişkin Kalıp Yargılar	7
2.1.3. Toplumsal Cinsiyet Rollerini	9
2.1.4. Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Gelişimini Etkileyen Faktörler	10

2.1.4.1. Aile	10
2.1.4.2. Ebeveynlerin Eğitim Seviyesi ve Annenin Çalışma Durumu	10
2.1.4.3. Aile Ortamı.....	11
2.1.4.4. Arkadaş Grupları	11
2.1.4.5. Okullar ve Öğretmenler.....	12
2.1.4.6. Ders Kitapları	12
2.1.4.7. Kitle İletişim Araçları	13
2.1.4.8. Oyun ve Oyuncaklar	13
2.1.5. Toplumsal Cinsiyet Kavramını Açıklayan Kuramlar	13
2.1.5.1. Psikanalitik Kuram.....	14
2.1.5.2. Sosyal Öğrenme Kuramı	14
2.1.5.3. Bilişsel Gelişim Kuramı	15
2.1.5.4. Toplumsal Cinsiyet Şeması Kuramı.....	16
2.1.5.5. Queer Kuramı.....	17
2.1.6. Özgüven	17
2.1.6.1. İç Özgüven	18
2.1.6.2. Dış Özgüven.....	19
2.1.7. Özgüven İle İlgili Kavramlar	20
2.1.7.1. Benlik(Öz).....	20
2.1.7.2. Özsaygı (Benlik Saygısı).....	20
2.1.7.3. Öz-Yeterlik.....	21
2.1.8. Özgüven Duygusunun Gelişimi	21
2.1.9. Özgüven Gelişimini Etkileyen Faktörler	21
2.1.9.1. Anne-Baba Tutumları.....	21
2.1.9.2. Akademik Başarı	23
2.1.9.3. Kendini Değerlendirme ve Çevrenin Etkisi	23
2.1.9.4. Fiziksel görünüm.....	23
2.1.9.5. Akran İlişkileri	23
2.1.9.6. Okul ve Öğretmen	24
2.1.10. Özgüvenin Davranışsal Göstergeleri	24
2.1.10.1. Özgüveni Düşük Bireylerin Özellikleri	24
2.1.10.2. Özgüveni Yüksek Bireylerin Özellikleri.....	24
2.1.11. Özgüven Kavramını Açıklayan Kuramlar	25
2.1.11.1. Freud'un Yapısal Kişilik Kuramı.....	25

2.1.11.2. Erikson'un Psikososyal Gelişim Kuramı	25
2.1.11.3. Adler ve Bireysel Terapi	26
2.1.11.4. Harry Stack Sullivan'ın İlişkiler Kuramı	26
2.1.11.5. Keren Horney ve Bütüncül Yaklaşım	26
2.1.11.6. Eric Fromm'un Hümanist Yaklaşımı	26
2.1.11.7. W. James'e Göre Özgüven.....	27
2.1.11.8. Maslow ve Holistik Kuram	27
2.1.12. Kişilik.....	27
2.1.13. Kişiliği Oluşturan Faktörler	28
2.1.13.1. Biyolojik Faktörler	28
2.1.13.2. Sosyal Faktörler	28
2.1.14. Kişilik Kuramları	28
2.1.14.1. Psikanalitik Yaklaşım.....	28
2.1.14.2. İnsancıl (Hümanist) Yaklaşım.....	29
2.1.14.3. Davranışsal Yaklaşım.....	29
2.1.14.4. Bilişsel Yaklaşım	29
2.2. İlgili Çalışmalar.....	30

BÖLÜM III

3.YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Amacı.....	34
3.2. Araştırma Modeli	34
3.3. Araştırmanın Evren ve Örneklemi	34
3.4. Araştırmanın Yapılışı (Prosedür)	34
3.5. Araştırmada Kullanılan Veri Toplama Araçları.....	35
3.5.1. Kişisel Bilgi Formu	35
3.5.2. Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği.....	35
3.5.3. Özgüven Ölçeği.....	36
3.5.4. Cervantes Kişilik Ölçeği (CKÖ).....	36
3.6. Verilerin Analizi	37

BÖLÜM IV**4. BULGULAR**

4.1. Öğrencilerin Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular	39
4.2. Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutum ile Özguven ve Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişkiye Ait Bulgular	41
4.3. Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Tutum Puanlarının Demografik Özelliklere Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular	43

BÖLÜM V**5. TARTIŞMA VE YORUM**

5.1. Tartışma ve yorum	53
------------------------------	----

BÖLÜM VI**6. SONUÇ VE ÖNERİLER**

6.1. Sonuç	57
6.2. Öneriler	58
6.2.1. İleride Yapılacak Araştırmalar İçin Öneriler	58
6.2.2. Uygulayıcılar İçin Öneriler	59

7. KAYNAKÇA..... 60**8. EKLER ..... 69****9. ÖZGEÇMİŞ 79**

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 1. Öğrencilerin Demografik Özelliklerine Göre Dağılımı	39
Tablo 2. Öğrencilere Ait Betimsel İstatistiksel Değerler	40
Tablo 3. Değişkenler Arasındaki Korelasyon Analizi Sonuçları	42
Tablo 4. Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Puanlarının Cinsiyete Göre Karşılaştırılmasına İlişkin T Testi Sonuçları.....	44
Tablo 5. Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Puanlarının Ailenin Aylık Gelirine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin ANOVA Sonuçları.....	45
Tablo 6. Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Puanlarının Yaşamın Çoğunun Geçtiği Yere Göre Karşılaştırılmasına İlişkin ANOVA Sonuçları	47
Tablo 7. Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Puanlarının Anne Öğrenim Düzeyine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin ANOVA Sonuçları	48
Tablo 8. Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Puanlarının Baba Öğrenim Düzeyine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin ANOVA Sonuçları	50
Tablo 9. Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Puanlarının Fakülteye Göre Karşılaştırılmasına İlişkin ANOVA Sonuçları.....	52

EKLER LİSTESİ

8.1. Etik Kurul Onay Belgesi	69
8.2. Kişisel Bilgi Formu	70
8.3. Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği	71
8.4. Özgüven Ölçeği.....	72
8.5. Cervantes Kişilik Ölçeği (CKÖ)	73
8.6. Anket Uygulama İzni	74
8.7. Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği İzni.....	76
8.8. Özgüven Ölçeği İzni	77
8.9. Cervantes Kişilik Ölçeği İzni	78

BÖLÜM I

1. GİRİŞ

1.1. Araştırmanın Arka Planı

“Cinsiyet” kadın ya da erkek olarak gösterilen genetik, biyolojik ve fizyolojik özelliklerdir. “Toplumsal cinsiyet” kadın ya da erkeğin sosyal olarak belirlenmiş sorumluluk, rol ve kişilik özellikleridir. Diğer bir ifadeyle toplumsal cinsiyet kavramı, kadın ya da erkek olmanın toplum tarafından belirlenen beklentilerini, anlamlarını ve psikolojik özelliklerini içerisinde taşımaktadır (Zeyneloğlu, 2008). Cinsiyet ile toplumsal cinsiyet arasındaki fark, cinsiyetin doğal, toplumsal cinsiyetin ise toplum tarafından oluşturulmuş olmasıdır (Yıldırım, 2016).

Toplumsal cinsiyet, toplum tarafından oluşturulan kadın ve erkeğin görev ve sorumluluğunu ifade eden bir kavramdır. Cinsiyetle beraber kalıtsal bir şekilde meydana gelen yapının toplum tarafından şekillendirilmesidir (Bekleviç, 2013). Kişinin içerisinde yaşadığı toplumun kültürü; kadın ya da erkek olarak, düşünce ve davranış şekline ilişkin talepler sunmaktadır. Başka bir ifadeyle toplumsal cinsiyet, rastgele bir zamanda ve rastgele bir kültürde biyolojik cinsiyeti sebebiyle uygun bulunan sosyal ve kültürel davranış kalıpları, sorumluluk, talepler ve görevlerin tamamı olarak nitelendirilmektedir (Zeyneloğlu, 2008). Toplumsal cinsiyet, kadın ve erkeğe uymasını istediği bazı davranışlar belirlemekte ve bunlar toplumsal cinsiyet kalıp yargıları olarak isimlendirmektedir. İnsanlar doğumdan itibaren kadın ve erkek olarak iki farklı kalıp yargı ile büyütülmektedir. Erkekler duygusuz, mantıklı, saldırgan, güçlü vb. özellikler atfedilirken: kadınlara zarif, sakin, namuslu, sadık, boyun eğici vb. özellikler atfedilmektedir (Yıldırım, 2016).

Toplumsal cinsiyet ifadesi günümüzdeki anlamı ile ilk defa feminist akım tarafından 1970’li yıllarda kullanılmıştır. 1970’lerde feminist akım cinsiyet ayrımının farklı kültürlerde farklı biçimde oluştuğunu ve biyolojik değişikliklerden kaynaklı tek biçimde olan bir ayrımcılıktan bahsedilmeyeceğini örnekler ile ileri sürmüştür (Yumuşak, 2013).

Cinsiyet ayrımcılığı, kişinin insan haklarından tamamen faydalanmasına engel olan toplum tarafından yapılandırılmış cinsiyet görevleri ve kurallarından kaynaklı herhangi bir sınırlama, dışlanma ve ayırım yaşamasıdır. Ayrıca cinsiyet ayrımcılığı,

önemli hizmetlerden faydalanmada eksiklik, olanaklara erişmede adaletsizlik, politika ve iş hayatında kadının kısıtlı olarak bulunması ve kadın erkek arasındaki özel ilişkilerdeki güç adaletsizliği ile yakından ilişkilidir. Cinsiyet ayrımcılığı, toplumsal problemlerden biridir ve temelinde kadınlara yönelik kısıtlılıklar yer almaktadır (Özcan, 2012).

Toplumsal cinsiyet rolleri, kültürel istekleri yansıtır ve kadın ve erkek olmanın toplumsal mekanlarda ifade edilmesini belirler. Toplum tarafından oluşturulan toplumsal cinsiyet rolleri, kadın ve erkekler tarafından doğumdan hemen sonra başlayan sosyalleşme dönemlerinde öğrenilir. Başka bir ifadeyle, toplumsal cinsiyet rolleri kadın ve erkeklerle özdeşleştirilen eylemler, istekler ve özelliklerdir, “erkekliği” ve “kadınlığı” açıklar. Kadınlar için uygun görülen eylemler ve düşünceler kadınsı, erkekler için uygun görülen eylemler ve düşünceler ise erkeksi olarak nitelendirilir (Kaplan, 2015).

Kişilik kavramı ise, bireyin çevresine uyum sağlamak amacıyla yaptığı davranışların bütünü ve aynı zamanda her bireyi diğer bireyden ayıran bedensel, ruhsal ve zihinsel özellikler olarak tanımlanabilir (Köknel, 2005). Kişiliğin içeriği oldukça zengindir. Kişilik, birbiriyle ilişkili bir biçimde bireyin tutumlarını, ilgilerini, yeteneklerini, dış görünüşünü, çevreye uyumunu, konuşma tarzını, davranış ve düşünce özelliklerini ve ruhsal durum gibi özelliklerini içermektedir (İşbakan, 2011).

Kişilik, kalıtsal ve biyolojik özelliklerin birbiriyle etkileşimi, öğrenilen ve sonradan alışkanlık haline gelen davranış biçimleri, toplumun etkisi, karşılaşılan ve çözülmesi gereken problemler gibi faktörlerin etkisiyle şekillenmektedir (Mahmutoğlu, 1978). Bu faktörlerin başında bireyin içinde bulunduğu ilk sosyal çevre olan aile gelmektedir. Ayrıca okul çevresi, din kuruluşlarıyla ilgili çevre, spor kulüpleri, oyun, arkadaş ve mahalle çevreleri gibi diğer sosyal çevreler de kişiliğin oluşumu üzerinde belli ölçüde etkili olmaktadır (Koptagel-İlal, 1984).

Bir diğer kavram olan özgüven ise, kişinin kendi davranışlarını, yeteneklerini, fiziksel özelliklerini ve bir bütün olarak kendi ile ilgili değerlendirmeleri kapsamaktadır. Kendine güven ve inanç temelleri çocukluk döneminde şekillenen olgulardır. Ancak bu genel yaklaşımdan hareketle bu olguların daha sonraki dönemlerde değişmeyeceğini ifade etmek yanlış olacaktır. Her ne kadar bebeklik ve çocukluk dönemleri güvensizlik duygularının gelişimi için önemli ve kritik dönemler olarak el alınıyor olsa da, daha sonraki dönemlerde olumlu ya da olumsuz yaşantılar ve izlenimler güven duygusunu etkilemektedir (Yöndem, 2006).

Sonuç olarak toplumsal cinsiyet tutumları ayrımcılığa neden olarak bireyler için birtakım problemlere neden olmaktadır. Bu problemlerin bireyin özgüvenini etkilemesi olasıdır. Kişilik özellikleri ise, kalıtsal ve biyolojik etkenlerin yanı sıra toplumun etkisi ve yaşatılanlarla şekillenmektedir. Toplumsal cinsiyet tutumları da toplum tarafından şekillendirildiği için bireyin kişilik özelliklerini de etkilemesi olasıdır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın genel amacı üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet tutumları ile özgüven, kişilik özellikleri ve sosyo-demografik özellikleri arasındaki ilişkiyi incelemektir.

1.3. Araştırmanın Problemi

Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları ile özgüven, kişilik özellikleri ve sosyo-demografik özellikleri arasında ilişki var mıdır?

1.3.1. Araştırma Soruları

- Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet tutumları ile özgüvenleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
- Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet tutumları ile kişilik özellikleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
- Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet tutumları cinsiyet, gelir düzeyi, yaşamlarının çoğunu geçirdikleri yer, eğitim gördükleri fakülte, anne eğitim durumu ve baba eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

1.4. Araştırmanın Önemi

Toplumsal cinsiyet eşitliği temel insan haklarından biridir. Aynı zamanda insan onur ve değerine saygılı, sosyal refahın egemen kılındığı, barışçıl bir yaşamın asli unsurudur. Toplumsal yaşamın her alanında kadın ve erkeklerin eşit haklara sahip olmaları gerektiği ulusal ve uluslararası birçok yasal belgede kabul ve ilan edilmiştir. Dünyada ve ülkemizde kadınların sosyal, kültürel, siyasi ve ekonomik yaşama erkekler ile eşit koşullarda katılmalarını mümkün kılacak birçok çalışma yürütülmektedir. Bütün

bu çabalara rağmen ülkelerin gelişmişlik düzeyi ne olursa olsun toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin sona ermediği görülmektedir (Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, 2008).

Kadın-erkek eşitliği, barış ve kalkınmanın başlıca ön şartı, insan hakları problemi ve toplumsal hakkaniyetin önemli bir gerekliliği olarak görülmektedir. Cumhuriyet döneminde bu konuda birçok kazanıma ulaşılmıştır ancak, toplumsal cinsiyet eşitliğinin sosyal hayata yansımadağı görülmektedir (Özcan, 2012).

Yıllardır süren toplumsal cinsiyet eşitsizliği birçok probleme neden olmakta ve bireyleri birçok yönden etkilemektedir. Bunların içerisinde özgüven ve kişilik özelliklerinin de olduğu düşünülmektedir. Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumları ile kişilik özellikleri ve özgüvenleri arasındaki ilişkinin incelenmesi toplumsal cinsiyet, özgüven ve kişilik gelişiminde etkili olan ebeveyn ve öğretmenlerin sağlıklı nesiller yetiştirilmesi; genç ve çocukların daha sağlıklı kimlik gelişimlerine katkı sağlanması için büyük önem taşımaktadır. Ayrıca araştırma sonucunda elde edilecek bulguların psikolog ve psikolojik danışmanların bireyi anlama ve ona yardım etme açısından katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

1.5. Araştırmanın Sayıtları

- Bu çalışmada katılımcıların kişisel bilgi formunu ve ölçekleri samimi ve doğru bir şekilde doldurdukları varsayılmıştır.

1.6. Araştırmanın Kapsam ve Sınırlılıklar

- Araştırmanın verileri 2018-2019 eğitim öğretim yılında Çukurova Üniversitesinde öğrenim gören ve bu araştırmaya katılan 348 öğrenciden ölçekler yoluyla elde edilen veriler ile sınırlıdır.
- Çalışmada kullanılan yöntem, örneklem ve ölçeklerin amacı gerçekleştirebilecek özelliklere sahip olduğu varsayılmıştır.

1.7. Tanımlar

Toplumsal cinsiyet: Toplumsal cinsiyet, toplum tarafından oluşturulan kadın ve erkeğin görev ve sorumluluklarını ifade eden bir kavramdır. Cinsiyetle beraber kalıtsal bir şekilde meydana gelen yapının toplum tarafından şekillendirilmesidir (Bekleviç, 2013, s. 3).

Cinsiyet ayrımcılığı: Cinsiyet ayrımcılığı, kişinin insan haklarından tamamen faydalanmasına engel olan toplum tarafından yapılandırılmış cinsiyet görevleri ve kurallarından kaynaklı herhangi bir sınırlama, dışlanma ve ayırım yaşamasıdır (Özcan, 2012, s. 6).

Toplumsal cinsiyet eşitliği: Eşitlik, hak ve ayrıcalıkların herkes için eşit olması demektir. Toplumsal cinsiyet eşitliği ise, kadın ve erkeklerin siyasetler ve yasalar bakımından eşit olmaları; aile ve toplum içerisinde kadın ve erkeklerin hizmet ve kaynaklara eşit ulaşmaları olarak tanımlanmaktadır (Özcan, 2012, s. 7).

Kişilik: Kişilik, bireyin çevresine uyum sağlamak amacıyla yaptığı davranışların bütünü ve aynı zamanda her bireyi diğer bireyden ayıran bedensel, ruhsal ve zihinsel özellikler olarak tanımlanabilir (Köknel, 2005, s. 109).

Özgüven: Özgüven, davranışların en önemli belirleyicilerinden biri olup, bireyin kendine yönelik olumlu yargılarının olması, kendini ve olayları kontrol edebileceği inancı, kendini sevmesi, yeterli olduğunu düşünmesi, değerinin farkına varması, kendisiyle barışık olması, kendini olduğu gibi kabul etmesi, kendini tanıması gibi durumlarla ilgili bir kavramdır (Eldeleklioğlu, 2004, s. 111).

BÖLÜM II

2. KURAMSAL AÇIKLAMALAR VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Kuramsal Açıklamalar

2.1.1. Cinsiyet ve Toplumsal Cinsiyet

Cinsiyet, insanları kadın ve erkek olarak gruplamak amacıyla kullanılan ilk ölçüttür. Kişilerin kadın veya erkek olarak ortaya koyduğu biyolojik, fiziksel ve kalıtsal özellikleri cinsiyet olarak tanımlanır (Bekleviç, 2013). Bununla birlikte literatürde cinsiyet; natürel, değişiklik yapılamayan, biyolojik ve her konumda sabit olan olarak nitelendirilmektedir (Zeyneloğlu, 2008).

Toplumsal cinsiyet, toplum tarafından oluşturulan kadın ve erkeğin görev ve sorumluluklarını ifade eden bir kavramdır. Toplumsal cinsiyet, cinsiyetle beraber kalıtsal bir şekilde meydana gelen yapının toplum tarafından şekillendirilmesidir (Bekleviç, 2013). Kişinin içerisinde yaşadığı toplumun kültürü; kadın ya da erkek olarak, ne türlü düşüneneğine, ne şekilde davranacağına ve ne şekilde hareket edeceğine dair talepler sunmaktadır. Başka bir ifadeyle toplumsal cinsiyet, rastgele bir vakitte ve rastgele bir kültürde biyolojik cinsiyeti sebebiyle uygun bulunan sosyal ve kültürel hareket kalıpları, sorumluluklar, talepler ve görevlerin tamamı olarak nitelendirilmektedir (Zeyneloğlu, 2008). Cinsiyet ile toplumsal cinsiyet birbiri ile bağlantılıdır ancak birbirinden ayrı terimlerdir. Literatürde iki terim arasındaki önemli farklılıklar şunlardır (Özcan, 2012):

- Cinsiyet doğaldır, toplumsal cinsiyet toplumsal ve kültürelidir.
- Cinsiyet biyolojiktir. Cinsel uzuvlardaki belirgin farklılığı ve üreme fonksiyonundaki farklılığı gösterir. Toplumsal cinsiyet, kadın ve erkek vasıflarını, eylem şekillerini, görevlerini ve sorumluluklarını gösterir.
- Cinsiyet değişmez ve her konumda sabittir. Toplumsal cinsiyet kültüre ve zamana göre değişiklik gösterir.
- Cinsiyette değişiklik yapılamaz. Toplumsal cinsiyette değişiklik yapılabilir.

Dünya sağlık örgütünün (WHO) toplumsal cinsiyet ve cinsiyet arasındaki farklılıkları belirlemek için kullandığı birtakım ölçütler mevcuttur. WHO'ya göre

cinsiyet özellikleri bakımından toplumlar arasında kayda değer farklılıklar bulunmazken, toplumsal cinsiyet özellikleri bakımından çok önemli farklılıklar bulunabilmektedir. Ayrıca WHO'ya göre toplumsal cinsiyete dair birtakım özellikler şunlardır: Kadınlar adet olur, hamile kalır, göğüsleri gelişmiştir ancak erkekler bu özelliklere sahip değilken onlarında testisleri vardır, genel olarak kadınlardan daha iri kemiklidirler (Kaplan, 2015).

Toplumsal cinsiyetçiliğe maruz kalan ve bu sosyal rol ve değerleri benimsemeyen kadın ve erkekler halk tarafından istenmemekte, baskı görmekte ve bazı sıkıntılar yaşamaktadırlar. Bu nedenle, toplumsal cinsiyet görevlerine uymamanın bedelini kadınlar kadar erkeklerde ödemektedir. Bundan yola çıkarak, toplumsal cinsiyet görevlerinin belirli alanlarda kadın ve erkekleri kısıtladığı söylenebilir (Karasu, Göllüce, Güvenç ve Çelik, 2017).

Toplumsal cinsiyet ifadesi günümüzdeki anlamı ile ilk defa 1970li yıllarda feminist akım tarafından kullanılmıştır. 1970'lerde feminist akım cinsiyet ayrımının farklı milletlerde farklı biçimde oluştuğunu ve biyolojik değişikliklerden kaynaklı tek biçimde olan bir ayrımcılıktan bahsedilmeyeceğini örnekler ile ileri sürmüştür (Yumuşak, 2013).

2.1.2. Toplumsal Cinsiyete İlişkin Kalıp Yargılar

Birey, dünyaya gözlerini açtığından itibaren ebeveyn ve çevresinden gelen, cinsiyetini kuvvetlendiren ve meydana getiren çok fazla eylem kodlarıyla donanır. Kullanılan giysilerin renkleri, çevresinde gözlemlediği kadın ve erkek eylem türleri, verilen oyuncakların türleri, bir olay ya da durum karşısında 'sen kızsın şöyle davranmalısın' veya 'sen erkeksin böyle davranmalısın' tutumları zamanla kişilerin toplumsal cinsiyetini oluşturur. Bu durum toplumun bütün alanlarında kişinin cinsel kimliğinin kuvvetlendirilmesiyle sürmektedir (Kaplan, 2015). Kalıp yargılar; belli bir nesne veya gruba yönelik bilgi boşluklarını dolduran, bireylerle ilgili yargıda bulunmaya yardımcı olan, önceden düzenlenmiş bir kısım duyular, alıntılar bütünü olarak belleğimizde meydana getirdiğimiz izlenimlerdir (Saldıray, 2017). Kalıp yargılar, çocukluk döneminde meydana gelmeye başlamakta ve kalıp yargılarda siyasi, tarihi, kültürel, iktisadi çok yönlü etkenler rol oynamaktadır. Kalıp yargılarda akıldan çok hissiyat ön plandadır, çünkü çoğunlukla kulaktan dolma bilgilerden oluşmaktadır. Bundan dolayı kalıp yargılar değişime bir hayli direnç gösterir (Kağıtçıbaşı,1999).

Bu tanımlamalar kalıp yargının genel tanımıdır. Toplumsal cinsiyet kalıp yargıları ise, toplumda kadın ve erkeklerde bulunduğu düşünülen davranışsal ve ruhsal genelleştirilmiş görüşlerdir (Yumuşak, 2013). Bu kalıp yargılar, kadın ve erkeklere farklı davranılmasına neden olmakta, negatif ve güçleştirici oldukları ölçütte üzüntüye neden olabilmektedirler. Ayrıca kalıp yargılara göre davranan kadın ve erkekler bu davranıştan zarar görebilirler. Fakat ayrımcılığa uğrayan ve ayrımcılık sonucu zarara uğrayan genellikle kadınlardır. Tüm kalıp yargılar, bir takım pozitif ve negatif özellikler içermenin yanı sıra, çoğunlukla kadınsı özellikler güçsüzlüğün sembolüken, erkeksi özellikler gücün sembolüdür (Bhasin, 2003).

Toplum yaşayan bir gerçektir, kadınlar ve erkekler toplumun parçasıdır. Toplum, içerisinde barındırdığı kadınlar ve erkeklerle alakalı değişmeyen kalıp yargılar oluşturmuştur. Fiske ve Stevens kalıp yargıların birtakım özelliklerinin bulunduğunu ifade etmiş ve bu özellikleri kısa bir şekilde açıklamıştır (Akt. Dökmen, 2012):

- Cinsiyet kalıp yargıları içerisinde pek çok toplumsal ve cinsiyet rollerini barındırabilmektedir. Mesela sevgili, anne, kardeş vb. Bu nedenle kadın ve erkekler için de kimi zaman cinsiyet kalıp yargıları ve roller özdeşleştirilebilmektedir. Buna en iyi örnek “Kadın doktor” gibi nitelendirmelerdir.
- Cinsiyet kalıp yargıları çok fazla değişime uğramaz. Yapılan bazı araştırmalar cinsiyete ilişkin kalıp yargıların hiçbir şekilde değişime uğramadığını da göstermektedir.
- Cinsiyet kalıp yargıları tüm dünyada ve farklı kültürlerde benzerdir, ancak kimi zaman kültürler arasında farklılıklar görülebilir.
- Cinsiyet kalıp yargıları kimi zaman kişinin insana dair algısını daha çok etkiler. Bu durumda algılayan birey ve algılanan bireyin bireysel ve davranışsal özellikleri önemlidir. Genellikle bedensel olarak daha kadınsı ya da erkeksi görünen kişi diğer bireylerden bu doğrultuda davranışlar beklemektedir.
- Cinsiyete ilişkin kalıp yargılar kişinin ırkına, yaşına ve sosyo-ekonomik durumuna göre de değişebilir.

Cinsiyet özel bir statüdür ve bu nedenle cinsiyet kalıp yargıları başka yargılardan farklıdır, bunun sebebi ise insanlara reçeteler vermesidir. Tüm kalıp yargıların reçetesel

ve betimsel bir yanı bulunmaktadır (Yıldırım, 2016). Reçetesel yanı, bireyleri zorlayarak ne şekilde davranmaları ve neler yapmaları gerektiğini söylemektedir. Bu kalıp yargılar kadın ve erkeklerin eylemlerini kısıtlamaktadır. Cinsiyet kalıp yargılarına uyulmaması insanların çok fazla dikkatini çeker ve çoğunlukla olumsuz algılanır ve sonucunda da kuvvetli bir cinsiyet ayrımcılığı olarak belirir (Kaplan, 2015).

Pincha'da cinsiyet kalıp yargıları şu şekilde belirtmişti (Akt. Kaplan, 2015):

- Kadınlar; sessizdir, evin işlerini yapar, evdekilere bakmak zorundadır, saygılıdır, saçları uzundur, çocuk dünyaya getirir.
- Erkekler; kadınlar üstünde güç sahibidir, sert ve kabadır, geçinmeyi sağlar, cinsel istekleri karşılanmalıdır, hislerini dışarı yansıtmaz.

2.1.3. Toplumsal Cinsiyet Roller

Toplumsal cinsiyet rolleri, kültürel istekleri açıklar ve kadınlığın ve erkekliğin toplumsal mekanlarda ifade edilışıdır. İçerisinde hayatın sürdürüldüğü toplum tarafından oluşturulan toplumsal cinsiyet rolleri, kadın ve erkekler tarafından doğumdan hemen sonra başlayan sosyalleşme dönemlerinde öğrenilir. Başka bir ifadeyle, toplumsal cinsiyet rolleri kadın ve erkeklerle özdeşleştirilen eylemler, istekler ve özelliklerdir, “erkekliği” ve “kadınlığı” açıklar. Kadınlar için uygun görülen eylemler ve düşünceler kadınsı, erkekler için uygun görülen eylemler ve düşünceler ise erkeksi olarak nitelendirilir (Kaplan, 2015).

Cinsiyet ile ilgili roller biyolojik temelde belirlenirken; kadınsı veya erkeksi olarak kabul gören eylemler anlamındaki toplumsal cinsiyet rolleri ise kültürel temelde belirlenmektedir. Örneğin kadınların genellikle koruyucu, merhametli, duygusal, hassas ve pasif olmaları; erkeklerin ise özgür, bedensel olarak kuvvetli, duygularına hakim, hırslı ve saldırgan olmaları beklenir (Özcan, 2012).

Toplumsal cinsiyet rolleri, sosyalleşme ile öğrenilen, kültürel ve zamansal olarak değişiklik gösteren bir oluşumdur. Bu süreç evde başlanarak, okulda, okul öncesi eğitimde, bireysel birlikteliklerde, iş hayatında, teşkilatlarda, sosyal kurumlarda devam eder. Bu alanlar, cinsiyetin tekrardan meydana getirilmesinde ve düzenlenmesinde önemli bir etkidir; çünkü cinsiyet ayrımlarının ve görev farklılıklarının devamlılık sürdürmesi bu alanlar sayesinde olur (Çınar,2005).

2.1.4. Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Gelişimini Etkileyen Faktörler

Toplumsal cinsiyet rollerinin gelişimi aile, ebeveynlerin eğitim seviyesi, anne çalışma durumu, aile ortamı, arkadaş grupları, okul, öğretmenler, ders kitapları, kitle iletişim araçları, oyun ve oyuncaklar gibi faktörlerden etkilenmektedir.

2.1.4.1. Aile

Toplumsal cinsiyet rollerini etkileyen faktörlerden ilki çocuğun hayatını beraber sürdürdüğü aile bireyleridir. Çocuk dünyaya geldikten sonraki ilk günden başlayarak toplum ve ailesi tarafından cinsiyetine uygun şekilde etiketlenmektedir. Çocuklar değişik bedensel nesnelere ve etkinlikler ile cinsiyetine uygun rolleri edinmeleri için yönlendirilmektedirler. Erkek çocuklar arabalarla oynamaya yönlendirilirken, kız çocuklar bebeklerle oynamaya yönlendirilmektedirler (Zeyneloğlu, 2008). Ebeveynler yönlendirdikleri etkinliklerle, aldıkları oyuncaklarla ve cinsiyetine uygun olduğu veya olmadığını düşündüğü eylemlere tepkileriyle çocuğun cinsiyet rollerini belirlemektedirler. Babalar özellikle erkek çocukları söz konusuysa, cinsiyete uygun rol edinme davranışlarında annelerden çok daha fazla kaygılanırlar. Erkek çocuklar “kadınsı” oyuncaklarla oynadıkları zaman babalar negatif tepki verirken, anneler negatif tepki vermezler (Bhasin,2003).

Literatüre göre babalar annelere kıyasla daha çok geleneksel sosyal cinsiyet rolü tutumlarına sahiptir ve çocuklarına bu gelenekse tutumlara göre davranmaktadırlar. Babalar bu tutumları ile oğullarına özgürlüğü ve serbestliği öğretmekte, kızlarına ise yardımsever, uysal ve anlayış sahibi olmayı öğretmektedirler. Anneler ise özellikle kızlarının toplumsal cinsiyet rolü tutumlarını etkilemektedir. Anneler kızlarının güzel bir evlilik yapmalarını ve diğer bireylerin ihtiyaçlarına hassas davranmalarını istemektedirler. Anne ve babalar oğullarını kızlarına göre bireysel sorumluluk alma, serbest hareket etme, duygularına hakim olma, başarılı olma, yarışma gibi hususlarda daha çok özendirilmektedirler. Bu sebeple anne ve babalar geleneksel tutumlara sahipse ve bu tutumlara yönelik çocuklarına örnek olurlarsa, çocukların cinsiyet rolüne dair tutumları da geleneksel bir şekilde biçimlenecektir (Aşılı, 2001; Baykal, 1988).

2.1.4.2. Ebeveynlerin Eğitim Seviyesi ve Annenin Çalışma Durumu

Toplumsal cinsiyet rollerine dair tutumları etkileyen bir diğer faktör ebeveynlerin eğitim seviyesi ve annenin çalışma durumudur. Literatüre göre

ebeveynlerin eğitim düzeyi yükseldikçe eşitlikçi tutumları artmaktadır. Çünkü eğitilmiş ve bilgili anne-babalar çocuklarının karşı cinse özgü ilgi alanları ve eylemlerine yönelim göstermelerini daha rahat kabullenmektedirler. Özellikle annenin öğrenim seviyesinin yükselmesi çocuklarının da toplumsal cinsiyete yönelik eşitlikçi tutumları edinmesinde etkili olmaktadır. Bununla birlikte annesi çalışan çocuklar; babalarının anneleri gibi ev işi ve çocuk bakımı yaptığını, annelerinin ise babaları gibi bir işte çalıştığını görmektedirler. Bu sebeple toplumsal cinsiyet rollerine dair daha eşitlikçi tutumlara sahiptirler (Özen, 1992).

2.1.4.3. Aile Ortamı

Toplumsal cinsiyet rollerini etkileyen bir diğer faktörde aile biçimi, çocukların aileleri ile yaşayıp yaşamamaları ve anne-babanın beraberlik durumudur. Çocuklar her zaman normal ve sağlıklı aile ortamında hayatlarını geçirmeyebilmektedirler. Boşanma, vefat, terk veya kısa ayrılıklar vb. sebeplerle eksiklikler yaşanabilmektedir. Literatüre göre beş yaşından önce babasından kopan çocukların spor faaliyetlerine daha az yöneldikleri, daha bağımlı eylemler gösterdikleri ve daha kadınsı özellikler gösterdikleri açıklanmaktadır. Tek ebeveyni ile yaşamak zorunda kalan çocuklar aile üyelerinin toplumsal cinsiyet rollerini algılamakta zorlanmaktadır. Örneğin; babanın olmaması erkek çocuğun rol modelinden mahrum olmasına ve kendisi için doğru olmayan rol modelini benimsemesine sebep olmaktadır. Babanın olmaması kız çocukta ise erken yaşta erkeklerle iletişime girmemek ve erkeklere güvenmemek gibi sorunlara sebep olmaktadır. Burt ve Scott'un yaptığı bir araştırmaya göre anne ve babasıyla beraber yaşayan öğrencilerin eşitlikçi düşünceleri benimsedikleri görülmüştür. Öte yandan literatürde geniş ailede hayatını sürdüren çocukların cinsiyet rollerinde daha geleneksel tutumları benimsedikleri ifade edilmiştir (Zeyneloğlu, 2008).

2.1.4.4. Arkadaş Grupları

Okulda ve mahallede aynı cinsiyete sahip akranlar birbirlerine kadınsı ve erkeksi rolleri öğretmektedirler. Akranlar sahip oldukları cinsiyete uygun eylemler sergileyenleri onaylayarak ya da cinsiyetine uygun eylemler sergilemeyenleri onaylamayarak cinsiyet rollerine katkı sağlamaktadırlar. Ergenlik dönemindeki akran grubunun davranışlarını onaylayıp onaylamaması benimsenecek cinsel yaklaşımı ve tutumu için önemli bir güçtür (Arslan, 2000).

İlkokul ve okulöncesi yaşlarındaki çocuklar cinsiyetine uygun gördükleri eylemleri pozitif etkileşimle ödüllendirirken, cinsiyetine uygun olmayan eylemleri ise daha az pozitif etkileşim ve eleştiri ile cezalandırmaktadırlar. Ayrıca çocuklar oyunlarda kız veya erkek oyunu olarak ayırma da bulunmaktadır. Bir erkek çocuk eğer kız oyunuyla oynuyor ise erkek çocuklar tarafından dışlanmakta veya uyarılmaktadır (Etaugh ve Liss, 1992).

2.1.4.5. Okullar ve Öğretmenler

Çocuğun ilk gelişim döneminde toplumsal cinsiyet rollerini etkileyen etkenler yakın çevresi ve aile üyeleriyle kısıtlıdır. Fakat ilerleyen dönemde çocukların okula gitmesiyle beraber toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumları öğretmenlerinin eylemleri doğrultusunda da biçimlenmeye başlamaktadır (Zeyneloğlu, 2008). Kız ve erkek öğrencilerin nasıl davranmaları, ne şekilde giyinmeleri gerektiği, hangi kariyerin kendileri için daha uygun olduğu, toplumun onlardan neler beklediği vb. toplumsal cinsiyet rolleri ilk olarak ailede öğretilmekte, ardından okullarda kuvvetlendirilmekte ve devamlılığı sağlanmaktadır (Arslan, 2000).

Okullar, ülkenin başlıca eğitim kurumlarından biridir ve diğer kurumlarla etkileşim halinde olduğu için “eğitimde cinsiyetçilik” çok fazla boyutları olan bir problem olarak görülmektedir. Okulda öğretmenler, yöneticiler, müfredat ve ders kitapları sonraki nesillere yetenek ve bilgiler aktarıırken, toplumsal cinsiyet rollerini de aktarmaktadırlar (Batur, 2010). Öğretmenlerin kız ve erkek öğrencilere yönelik tutumları cinsiyete göre değişiklik göstermektedir. Yapılan araştırmalara göre öğretmenlerin erkek öğrencilere, kız öğrencilerden daha çok saldırgan ve kötü davrandıkları belirtilmiştir. Ayrıca öğretmenlerin kız öğrencilerini, bağımlı eylemleri için ödüllendirdikleri belirtilmiştir. Öğretmenlerin oyun faaliyetlerinde öğrencileri diğer cinsiyete yönelik oyunlar oynadıklarında kız öğrencilere esnek tutumlar sergilerken, erkek öğrencilere eleştirici oldukları saptanmıştır (Özcan, 2012).

2.1.4.6. Ders Kitapları

Bir diğer faktör ise ders kitaplarıdır. Kitaplarda çocuklar cinsiyetlerine uygun geleneksel roller ile karşılaşmaktadırlar. Çünkü ders kitaplarının amacı, sosyal ve kültürel değerleri öğrencilere aktarmaktır. Örneğin, ders kitaplarında kadınların erkeklere kıyasla daha bağımlı, insanların ihtiyaçları konusunda hassas ve bilhassa

anne, ev hanımı, hemşire ve öğretmen gibi geleneksel rollerde yansıtıldıkları görülmektedir. Böylelikle kız ve erkek çocuklar kendi cinsiyetine uygun görülen modelleri benimseyebilmektedirler (Severge, 1998).

Ders kitaplarının incelenmesi cinsiyet rolleri bakımından çok önemlidir. Günümüze kadar çocuk kitaplarının genelinde, erkekler problem çözücü ve etken rollerde görülürken, kızlar ise çoğunlukla edilgen olarak görülmektedir. Öykülerde kadınlar tehlike ile karşı karşıya kaldığında korkan, çekilme eğiliminde bulunan, yardım bekleyen, vazgeçen ve diğerlerini amaca ulaştırırken izleyen bireylerdir (Batur, 2010).

2.1.4.7. Kitle İletişim Araçları

Kitle iletişim araçları arasında çocukların en rahat erişebildikleri araç televizyondur. Çocuklar televizyonda davranışları seyrederek öğrenirler. Bu şekilde televizyon çocukların tutumlarını etkilemektedir (Zeyneloğlu, 2008).

Televizyon kadın ve erkeklerin cinsiyet rolleri hususunda açık mesajlar iletmektedir. Televizyonda kadın cinsel bir nesne olarak tanıtılmakta ve kadınsı tarafı ön plana çıkarılmaktadır. Yanı sıra televizyonda erkekler her zaman kadınlardan özgür, atılgan, rekabetçi ve saldırgan olarak yansıtılmaktadır. Araştırmalar televizyonun cinsiyet rollerinin geleneksel kalıp yargılarını yansıttığını belirtmektedir (Özcan, 2012).

2.1.4.8. Oyun ve Oyuncaklar

Çocukların oyuncak tercihinde toplumun etkisi çok fazladır. Toplum cinsiyet rolü ile bağı bulunmayan oyuncakları, kız ve erkek çocukların dikkatini çekmesine göre kadınsı veya erkeksi olarak gruplayabilmektedir. Örneğin, “Blok oyunları erkek çocukların, elişi faaliyetleri ise kız çocuklarının etkinlikleridir” gibi düşünceler mevcuttur. Okul öncesi dönemde kız çocukların ilgisi, ev mobilyalarının küçükleri, oyuncak bebekler, topuklu ayakkabılar, şapkalar vb. nesnelere yönelmektedir. Erkek çocukların ise bloklar, marangoz araçları, itfaiye aletleri, arabalar, kamyonetler ve traktörler dikkatini çekmektedir (Özcan, 2012).

2.1.5. Toplumsal Cinsiyet Kavramını Açıklayan Kuramlar

Toplumsal cinsiyet kavramını açıklayan birçok kuram bulunmaktadır. Bu kuramlardan bazılarına aşağıda yer verilmiştir.

2.1.5.1. Psikanalitik Kuram

Freud, insan gelişimine dair diğer alanlarda olduğu gibi toplumsal cinsiyet gelişiminde de açıklamaları olan ilk kuramdır (Dökmen, 2012). Freud kişiliğin şekillenmesinde ilk 6 yılın kritik olduğunun altını çizmiş ve çocuk eğitiminde de ebeveyn tutumlarının önemli olduğunu açıklamıştır (Yıldırım, 2016). Psikanalitik kuramda toplumsal cinsiyetin edinilmesine dair üç dönem vardır: Çocukların cinsiyet farklılıklarının bilincinde olmadığı dönem, cinsiyet farklılıklarının bilincine vardıkları dönem ve odipal dönem (Dökmen, 2012).

İlk dönemde kız ve erkek çocukların cinsiyet ve toplumsal cinsiyet tecrübeleri arasında ayırım yoktur (Dökmen, 2012). İkinci dönemde ise çocuklar, cinsiyetler arasındaki ayrımları görmeye başlar ve beş yaşlarında cinsel kimlikleri belirir (Yumuşak, 2013). Odipal dönemde ise; erkek çocuklar hadim edilme endişesiyle babalarıyla rekabetten vazgeçerek babalarıyla özdeşleşirler (Zeyneloğlu, 2008). Kız çocukların ise penis kıskançlığı yaşadığı düşünülür ve babaları ile olan yeni ilişkilerinde babalarının arzuladıkları cinsel uzvu onlara vermesini beklerler (Giddens, 2008). Fakat sonradan bu arzudan, eylemlerden ve saldırganlıktan vazgeçerek babaları ile edilgen kadınsı bir ilişkiye girerler (Dökmen, 2012).

Freud' a göre erkeksi ve kadınsı cinsiyet rolleri çocukluk çağında gelişmektedir. Başka bir ifadeyle çocuklukta geçirilen belirli evrelerle çocuklar cinsiyetine yönelik rolleri öğrenmektedirler. Bu rollerin edinilmesinde ebeveynlerin rolleri çok fazladır, çünkü çocuklar ebeveynleri ile özdeşleşerek babalarından erkeksi rolleri, annelerinden kadınsı rolleri öğrenirler (Yıldırım, 2016).

2.1.5.2. Sosyal Öğrenme Kuramı

Sosyal öğrenme kuramına göre, sosyal normların benimsenmesiyle toplumsal cinsiyet meydana gelir. Kişinin dünyaya gelip büyüdüğü kültürün normlarını, değerlerini benimsemesiyle biyolojik cinsiyete sahip olan kişinin toplumsal cinsiyeti meydana gelmeye başlar. Kişi hayatını sürdürdüğü toplumda büyürken, toplum ise kişi için cinsiyetine yönelik şablonlar, normlar ve eylem şemaları oluşturur ve kişinin bunlara uymasını ister. Dış etkenler, iletişim araçları, aile ve akran grupları bu istekleri somutlaştırarak çocuğun bu eylemleri içselleştirebileceği ve davranışa döneceği koşullar oluştururlar. Bunun sonucunda da toplumsal cinsiyet rolleri ortaya çıkar (Connell, 1998).

Sosyal öğrenme kuramının, psikanalitik kuramdan farklı olarak dolaysız bir cinsiyet tipi incelemesi bulunmaktadır. Sosyal öğrenme kuramı, çocukların uygun olan ve olmayan cinsel eylemi yapmalarında ceza vermenin ve ödül vermenin etkisi ve çocukların büyükleri gözlemleyerek cinsiyetine uygun eylemi öğrenme biçimlerine odaklanır. Kuramcılar, çocukların toplumsallaştırılma biçimindeki cinsiyet farklılıklarının üzerinde durmaktadırlar. Ayrıca çocukların ebeveynlerinin zihnindeki cinsiyet farklılıklarının nedenlerini gözlemlediklerine inanırlar (Karasu, Göllüce, Güvenç ve Çelik, 2017).

Sosyal öğrenme kuramına göre, bir eylemin rol model alınan bireyden öğrenilip eylem boyutuna ulaşması için dikkat, anımsama, eyleme döndürme ve motivasyon gibi birtakım kademelerden geçmesi gereklidir. Bandura'ya göre izleyerek öğrenme, sadece eylemin taklit edilmesi değildir, aynı zamanda o eylemin bilişsel olarak kodlanması ile edinilen bilgidir. Başka bir ifadeyle izleyerek öğrenme ile eylemi taklit etme farklı şeylerdir (Yıldırım, 2016).

2.1.5.3. Bilişsel Gelişim Kuramı

Bilişsel gelişim kuramı sosyal öğrenme kuramının aksine çocukları cinsiyetlerine yönelik eylemlere özendiren şeyin, ödüllendirme olmadığının, özendiren şeyin bireyin cinsel kimliği ile tutarlı eylem biçimi olduğunun altını çizmektedir. Özellikle cinsel kimliğin, cinsiyet türünden daha önemli bir rol oynadığını ileri sürmektedir. Bilişsel gelişim kuramı, kız ve erkeklerin farklı özellikleri olduğunu varsayar, çünkü bireyler bir cinsiyet kavramına sahiptir ve karmaşık bir toplumsal rol oynayabileceklerini de göstermek isterler (Özcan, 2012).

Bilişsel gelişim kuramına göre, toplumsal cinsiyet rolleri üç dönemde edinilmektedir. Bunlar; cinsiyeti etkileme dönemi, cinsiyetin kararlılığı dönemi ve cinsiyetin değişmezliği dönemidir. Cinsiyeti etkileme döneminde (2-3,5 yaş), çocuklar kendilerine ait cinsiyetin yani kız veya erkek olduklarının bilincine varırlar. Fakat cinsiyetlerinin değişmezliğini ve kalıcılığını hala algılayamamışlardır. Mesela bir kız çocuğu yetişkin olunca baba olacağını düşünebilir. İkinci dönem olan cinsiyet kararlılığı döneminde (3,5-4,5 yaş), çocuklar bireylerin cinsiyet devamlılığını algılamaya başlamıştır. Fakat gene de bedensel özelliklerden etkilenirler. Mesela bir kız çocuğu saçını kısaltılınca erkek olacağını söyleyebilir. Son dönem olan cinsiyetin değişmezliği döneminde ise, çocuklar cinsiyetlerin değişmeyeceğini ve bedensel görünüm ne olursa

olsun cinsiyetin aynı kalacağını algırlar. Bu dönemde kız ve erkek çocuklar cinsiyetlerine yönelik eylemler sergilemektedirler. Cinsiyetlerine yönelik eylemleri de ödüllendirildikleri için değil de kendi cinsiyetleri ile tutarlı olduğu için sergilerler (Zeyneloğlu, 2008).

Bilişsel gelişim kuramında temel olan şey çocukların kendilerini kadın veya erkek olarak nitelendirmesidir. Çocuklar bilişsel olgunluğa eriştiklerinde kendilerinin kadın veya erkek olduklarının bilincine varırlar ve cinsiyetlerine yönelik olduğunu düşündükleri eylemleri kendilerinde yetkinleştirirler (Yıldırım, 2016).

Çocuklar model almaya cinsiyet devamlılığını öğrendikten sonra başlar ve her iki cinsiyete özgü tek tip eylemleri öğrenirler. Cinsiyetin egemen olduğu toplumlarda, geleneksel cinsiyete yönelik roller övgü, iltifat ve kabul görürken; geleneksel cinsiyete uygun olmayan roller ise toplumca kabul görmez ve cezalandırılabilir. Çocuklar eylemlerini; deneyimleyerek, seyrederek ve ya eyleme yönelik söylenen sözlerden yola çıkarak kazanırlar (Yıldırım, 2016)

2.1.5.4. Toplumsal Cinsiyet Şeması Kuramı

Toplumsal cinsiyet şema kuramı, Bem tarafından oluşturulan ve kişilerin cinsiyete yönelik eylem ve düşünceleri nasıl öğrendiklerine ilişkin önemli açıklamalarda bulunan bir kuramdır (Seçgin, 2012). Şema, kişinin algısını örgütleyen, yönlendiren ve bilgiyi özümleyen kognitif bir yapıdır. Şematik bilgiyi işleme süreci epeyce seçici bir süreçtir. Kişinin çok sayıdaki bilgiyi tek bir yapı durumuna getirebilmesini ve kavramsallaştırılabilmesini sağlamaktadır (Zeyneloğlu, 2008).

Toplumsal cinsiyet şemasına göre, çocuklar yetkinleşen bir toplumsal cinsiyet şeması sayesinde kendilerine iletilen bilgiyi örgütleme ve kodlamayı da öğrenirler. Kadın ve erkekler arasındaki farklılığın altını çizen bir kültürde yetişen çocuklar, algıladıkları bu cinsiyet benzetmelerine göre bilgi işlemeyi öğrenirler (Özcan, 2012).

Bem'e göre toplumsal cinsiyete yönelik şemalarla ilgili bilgilerin işlenmesi ise, eylem ve özellikleri kadınsı ve erkeksi olarak sınıflara ayırarak oluşmaktadır (Seçgin, 2012). Kişiler çocukluktan itibaren içerisinde hayatını sürdürdüğü kültürün toplumsal cinsiyetçiliğe yönelik şemalarını seyrederek, kendi cinsiyetlerine yönelik özellikler de içerisinde olmak üzere algılamaya başlarlar. Hatta bir kısım çağrışımlar bile erkeksi ve kadınsı roller içindeki şemalarla çocukların aklında yer eder. Mesele "kartal" erkeksi bir

özelliğe yönelik çağrışımken, “bülbul” kadınsı bir özelliğe yönelik bir çağrışımdır ve bu biçimde çocukların şemalarında yer alırlar (Yumuşak, 2013).

Büyüme dönemindeki çocuk, cinsiyete yönelik çok fazla eylem, tutum ve bunların hayata yansıyan taraflarını toplum sayesinde öğrenirler. Bu öğrendiklerini ise ebeveynleri, yakınları, öğretmenleri, kıyafetler, oyuncaklar, hobiler ve meslekler bakımından mevcut olan ayrılıkları seyreder ve içselleştirir (Yıldırım, 2016).

Bem, toplumsal cinsiyet şemalı bir toplumda, bu şemaya sahip olmayan kişilerin yetiştirilmesinin güç olduğunu ifade etmiştir ve gerçekleştirdiği araştırmalar neticesinde kişilerin erkeksi ve kadınsı özelliklerinin olması bakımından onları dört sınıfa ayırmıştır. Bunlar: kadınsı özellikleri daha fazla, erkeksi özellikleri az olanlar kadınsı; erkeksi özellikleri daha fazla, kadınsı özellikleri az olanlar erkeksi; hem erkeksi hem de kadınsı özellikleri olanlar androjen; hem kadınsı hem de erkeksi özellikleri olmayanlar farklılaşmış cinsiyet türleri (Seçgin, 2012).

2.1.5.5. Queer Kuramı

Queer kuramı; heteronormativiteyi yıpratana, ihlal eden ve bozan bütün cinsellik biçimleri ile cinsellik, toplumsal cinsiyet ve cinsiyet arasındaki doğrusal ilişkiyi bozmayı amaçlayan bir yaklaşımdır. Queer belli bir objenin ya da doğal bir ırkın adı değildir; anlamını normla kurduğu karşıtlık bağından alır. Queer; olağan, hukuki ve egemen olanın içerisindeki değişik, garip olan ne ise odur. Bariz bir şekilde atfetmesi gereken bir şey yoktur (Giffney, 2009). Queer kuramının yola çıktığı cinsel çeşitlilik, cinsiyet ve toplumsal cinsiyet ifadeleri bakımından da benzer bir çeşitliliğin tartışılması fikrini ortaya çıkarmıştır. Butler’a göre, toplumsal cinsiyete durağan iki türde bakmamıza neden olacak bir neden bulunmamaktadır. Şayet toplumsal cinsiyet kültürel olarak inşa ediliyorsa iki türden fazla ve daha istikrarsız bir biçimde inşa edilebilir. Bununla birlikte kadınlık inşasının sadece kadın bedenlerine erkeklik inşasının sadece erkek bedenlerine yönelik hazırlandığı söylenemez (Butler, 2008).

2.1.6. Özgüven

Özgüven genel olarak kişinin kendi hislerini bilmesi, yeteneklerinin farkında olması, kendisini beğenmesi ve kendine inanmadır. Kendini beğenen ve kendi ile barış içinde olan kişiler, kendilerine güvenirler (Kasatura, 1998). Özgüven “korkusuzluk, cesaretlilik” olarak da nitelendirilir (Hambly, 1997). Ayrıca özgüven, bireyin bir eylemi

gerçekleştirebileceğine yönelik düşüncesi, kendinde bulunduğunu düşündüğü yeteneğe güvenmesi ve bu yetenek ile beraber aldığı kararlara nihai olarak inanması olarak da nitelendirilebilir (Feltz, 1998).

Özgüven, bireyin kendini değerlendirerek kendinden hoşnut olup olamaması neticesinde meydana gelen sübjektif bir olgudur. Pozitif veya negatif olabileceği gibi, durağan değildir ve ortama, bulunduğu koşullara göre farklılık göstermektedir (Kugle ve diğerleri, 1983).

Özgüven bireylerin eylemlerini belirleyen en önemli etkenlerden birisidir. Bireylerin kendine yönelik olumlu görüşlerinin bulunması, olayları denetleyebilme inancı, doğru ve hataları ile kendisini bilmesi, kendinden memnun olması, kendini olduğu gibi kabul etmesi gibi boyutları içeren bir ifadedir (Gökkaya, 2007).

Özgüven, kişinin yanlışlarından bağımsız şekilde, ön koşulsuz, şartsız, kendini doğuştan değerli bir canlı olarak görmesinden kaynaklıdır. Kişinin kendini iyi hissetmesi, bütün yanlışlarını düzelttikten sonra değil, tüm yanlışlarına rağmen önemli görmesidir (Ceylan, 2017).

Ruhsal durumun başlıca unsurlarından biri olan özgüven, ruhsal bir zorunluluktur. Kendini kıymetli görmeyen bireyin önemli ihtiyaçlarından çoğu karşılanmadığında tedirgin bir şekilde hayatını sürdürür. Bireyleri diğer canlılardan farklı kılan özelliği kendinde bulunan özelliklerin bilincinde olmasıdır. Bireyler kendileri için hazırladığı kimlik ile kendilerine önem kazandırır. Bireyin kendine kazandırdığı önem, kimliğini sevip sevmediğine hüküm verme özelliğini elinde bulundurmasıdır (Mckay ve Fanning, 2016).

Lindenfield (1997), özgüven kavramını iç özgüven ve dış özgüven olmak üzere ikiye ayırmıştır. İç özgüven; bireyin kendisini sevmesi, tanınması, kendi ile barış içinde olması, pozitif düşünmesi gibi bireyin kendisinden hoşnut olması hallerini kapsar. Dış özgüven; dış dünyaya yönelik kişinin kendisini anlatması, duygularını kontrol etmesi, kendisini göstermesi gibi kişinin hal ve davranışlarından kendisinden emin olduğunu ortaya koyduğu davranışları kapsar (Güenalp, 2007)

2.1.6.1. İç Özgüven

İç özgüven, bireyin kendini sevmesi, kendinden hoşnut olması, kendi ile barış içinde olması halidir. Dört alt başlıktan meydana gelmektedir (Lindenfield, 1997).

- **Kendini sevmeye;** Bu kişiler kendilerine önem verirler ve kendilerini değerli görürler. Bir işi başardıklarında beğenilmek isterler ve isteklerini açıkça gösterebilirler. Topluluk içerisinde ilgi görmeyi dilerler ve gördükleri ilgi onları mutlu eder. Niyetleri iyidir ve bunu ifade etmekten çekinmezler.
- **Kendini tanıma;** Bu kişiler kuvvetli ve güçsüz yanlarını anlayıp bunu kolayca ifade ederler. Kendini bilen kişiler arkadaş konusunda seçicidirler. İkselleştirdikleri değerler bulunmaktadır. Eleştiriye maruz kalmak bu kişileri öfkelenmez, eleştirileri kabullenip eleştirildikleri hususları değiştirmek için çaba gösterirler. İhtiyaçları olduğunda yardım almaktan kaçınmazlar.
- **Kendilerine açık amaçlar belirleme;** Bu kişiler isteklerinin bilincindedirler. Erişebilecekleri amaçları belirleyerek bu amaçlara erişmek için yalnız mücadelede bulunurlar. Bu kişiler kendilerini sıkı bir şekilde takip eder ve ne denli ilerlediklerini incelerler. Karar vermeleri gerektiğinde fazla zorluk çekmezler.
- **Olumlu düşünme;** Bu kişiler yaşama çoğunlukla pozitif bakar ve hayatta olumlu şeyler yaşayacaklarına ilişkin hep beklentileri bulunmaktadır. İleride yaşayacaklarının eski yaşantılarından çok daha güzel olacağını düşünmektedirler. Her çeşit değişikliği kabul ederler ve bu değişiklikler neticesinde ilerleme kat edeceklerini düşünürler. Bir problemler karşı karşıya kaldıklarında çare bulmaya çabalarlar zira çaresi olmayan problem bulunmadığını düşünürler.

2.1.6.2. Dış Özgüven

Bireyin etrafındaki kişilere, kendinden epeyce emin ve memnun olduğunu gösterdiği eylemlerdir. Üç alt başlıktan meydana gelmektedir (Lindenfield, 1997).

- **İletişim;** Bu kişiler hangi vakitte konuşacaklarını ve hangi vakitte dinleyeceklerini bilirler. Vücut diline fazla hâkimdirler ve ayrıca karşıdaki kişinin ne mesaj iletmek istediğini algırlar. Topluluğa karşı konuşmak bu bireyler için zor değildir.
- **Kendini iyi ifade edebilme;** Bu kişiler anlatmak istediklerini aleni söylemekte zorlanmazlar. Hak ve sınırlarının bilincindedirler ve bu sınırları geçmezler. Kendisini ve karşıdaki bireyi anlamakta başarılıdır ve ayrıca vakti geldiğinde

karşısındakinin de kendini anlamasını dilerler. Karşısındakilere iltifatta bulunurlar ve kendisine de iltifatta bulunulmasını arzularlar. Hoşnut olmadıkları durumu rahat bir şekilde ifade edebilirler.

- **Duygularını kontrol edebilme;** Bu kişiler hadiselerle olağan tepkilerde bulunurlar ve hislerini kontrol altına alabilirler. Yaşamlarında yaşadıkları üzgün günlerin kendilerine engel olmasına izin vermezler ve bu günleri rahatlıkla atlatırlar. Negatif durumlarla karşılaştıklarında kendilerini koruyabilirler. Karşılıklı ilişkilerde mutluluk ve sevgiyi isterler.

2.1.7. Özgüven İle İlgili Kavramlar

2.1.7.1. Benlik(Öz)

Psikolojide “self” kelimesi ile ifade edilen benlik kavramı, Türkçede “benlik” ya da “öz” ifadeleri ile anılmaktadır (Bilgin, 2011). Lawrence, benliği kişinin bedensel ve zihinsel niteliklerinin tamamı ve kişide bulunan tüm bu niteliklere ilişkin kendisini incelemesi olarak tanımlamaktadır (Pişkin, 2000). Benlik kavramı, kişinin doğumundan itibaren çevresi ve kendisiyle etkileşimi sonucunda elde ettiği yaşamışlıklar ile meydana gelen, kendiyile ilgili düşünce ve algı kalıbıdır. (Yenidünya, 2005).

2.1.7.2. Özsaygı (Benlik Saygısı)

Özsaygı, kişinin kendisine itibar göstermesi kadar, kendisine güvenmesi, kendisini kabullenip önemsemesi, kendisini doğrulaması ve önemli görmesidir. (Yörükoğlu, 1990). Benlik saygısı, kişinin kendini incelemesi neticesinde kendisiyle ilgili ulaştığı yargı ve oluşturduğu yaklaşımdır. Benlik saygısı, kendine saygı gibi kavramlarla da eş anlamlı olarak kullanılan özsaygı, kendini değerli bulmak, kendini onama gibi ifadelerle tanımlanan veya bu ifadeleri içinde bulunduran bir üst ifade olarak görülebilir. (Kuzgun, 2009).

Roserberg, benlik saygısını kişiliğe karşı pozitif veya negatif tutum olarak nitelendirmektedir. Bununla birlikte özsaygıyı kişinin kendi ile uyumlu olma, eylemlerinden memnun olma duygusuyla eşit görmektedir. Rosenberg’e göre yüksek benlik saygısı, kişinin kendini beğenmesi değildir, kendisini değerli görmesidir. Düşük benlik saygısı ise kişinin kendini değersiz görmesidir. (Çiğdemoğlu, 2006).

2.1.7.3. Öz-Yeterlik

Bandura, bireyin bir eylemi gerçekleştirmesi için gerekli olan eylemleri motive etme ve organize etme gücüne yönelik inancına öz-yeterlik ismini vermiştir. Bu ifade, bireyin belirli bir alanda uygulayacağı hareket için gerek duyacağı yeteneğinin bulunup bulunmadığı konusundaki önyargısıdır. Öz-yeterlik ifadesi duruma özgüdür. Benlik ifadesi ise, geneldir. Ayrıca, bireyin kendini diğer bireylerle kıyasladığında, kendini hangi konumda gördüğüyle ilişkilidir (Acuner, 2012).

Literatürde özgüven ve öz-yeterlik kavramlarının birbirlerinin yerine kullanılmış olduğu görülmektedir. Bazı araştırmacılar öz-yeterlik ve özgüven kavramının ayrı, fakat kavramsal olarak birbirlerine yakın olduğunu öne sürmüştür. Bu araştırmacılar özgüvenin alana özgü ya da genel olabileceğini, öz-yeterliğin ise sadece alana özgü oluştuğunu öne sürmüşlerdir (Akın, 2007).

Öz-yeterlik ve özgüven ifadeleri genel olarak karıştırılsa da doğrusu ikisi arasında farklılık bulunmaktadır. Özgüven, kişinin sahip olduğu kabiliyeti algılamasıdır. Öz-yeterlik ise bireyin yeteneklerini değerlendirmesi olarak açıklanır (Say, 2005).

2.1.8. Özgüven Duygusunun Gelişimi

Özgüven, bireyin kalıtsal olarak sahip olabileceği bir beceri değildir. Bireyler özgüvenli veya özgüvensiz hayata gözlerini açmazlar. Özgüvenin oluşması ve gelişmesi, bireyin hayatı boyunca karşı karşıya kaldığı olaylarla ilgili bir durumdur (Göknaç, 2015).

Bireyin doğumuyla başlayan özgüven, 9-10 yaşlarına kadar yetkinleşir. Ayrıca özgüven hayat boyu gelişir. Bireyin ergenlik çağına girmesiyle özgüvende biçimlenmeye başlar. Başlarda anne ve babanın verdiği şefkat ve sevgiyle gelişen özgüven, bireyin okula gitmesiyle akran ve öğretmenlerinde etkisiyle gelişmeye devam eder (Günalp, 2007).

2.1.9. Özgüven Gelişimini Etkileyen Faktörler

2.1.9.1. Anne-Baba Tutumları

Çocuk hayata gözlerini açtığında kendine en yakın bulduğu bireyler ebeveynleridir. Bu nedenle ebeveynlerin davranışları, çocuklarının özgüven gelişimini etkileyen en önemli etkenlerdendir. Bu eylemler doğrultusunda çocuğun gelecekte nasıl

bir kişi olacağı belirlenmektedir. Çocuğun doğumdan itibaren ebeveynleriyle güvenilir bir alanda bağ kurması ve neticesinde güvenli bir ebeveyn ortamında bulunduğunu algılaması, çocuğun gelecekte özgüvenli bir kişi olması için ve ruhsal gelişimi için oldukça önemlidir (Eldeleklioğlu, 2004).

Çocuğun zgven gelişimi, çevresel etkenler ve kalıtsal zeka, mizaç gibi yaşamsal özellikler ile ilk yaşlarda biçimlenmeye başlar. ocuk, ebeveynleri tarafından sevilip, annesi tarafından uygun vakitte gereksinimleri giderilirse kendisini değerli görmeye ve sevmeye başlayacaktır. Özellikle okula başlayana kadar ebeveynlerinin sözlü veya sözsüz tepkileri, eleştirmeleri, çocuktan talepleri, iltifatları, çocuğa karşı tutum ve davranışları çocuğun zgven duygusunu etkiler (Kocaarslan, 2009).

Ebeveynler çocuklarına genellikle “Aşırı koruyucu-müdahaleci, otoriter, tutarsız ve demokratik” dört tutum ile yaklaşabilmektedir (Esati, 2017).

- **Aşırı koruyucu ve müdahaleci tutum:** Bu tutuma sahip ebeveynler, çocuklarına yönelik olağanüstü denetim ve ilgi gösterirler. Bu tutumla büyümüş çocuklar gelecekte olağandışı bağımlı, edilgen, sorumluluk üstlenmeyen, girişken olmayan, ruhsal zayıflıkları bulunan, sorumlulukları olan görevleri başka bireylere yaptırtan, özgüveni düşük bireyler olarak büyürler (z, 1997).
- **Otoriter tutum:** Bu tutuma sahip ebeveynlerde cezalandırma hep önemli bir yerde görülmektedir. Bu ebeveynlerde güç kullanma ve tehdit yöntemleri de bulunur. Bu ebeveynlerle ilgili büyüyen çocuklarda negatif kişilik imajı gelişir. Kendine güven duymayan kişi hiçbir faaliyeti beceremeyeceğine inandığı için sosyal koşullarda edilgen olur. Bu kişiler kendilerini anlatmakta zorluk yaşadığı için olumsuz davranışlar gösterebilirler (Paral, 2018).
- **Tutarsız ebeveyn tutumu:** ocuk yetiştirirken, sabit ve kararlı bir ebeveyn tutumu göstermek oldukça önemlidir. Anne ya da babadan birisinin anlayışlı, öbürünün sınırlayıcı oluşu veya herhangi bir konuda başta kısıtlayıp sonrasında anlayışlı tutum göstermesi çocuğun ileriki yaşamında bazı davranış bozuklukları sergilemesine neden olabilecektir (Başoğlu, 2007).
- **Demokratik tutum:** Bu tutumu sergileyen ebeveynlerin başlıca hareketleri arasında sevgi ve hoşgrlk bulunmaktadır. Bu ebeveynlerle büyüyen çocuklar düşüncelerini rahatça söyleyebilen, girişken, kendini gerçekleştirmeye hevesli, sorumluluk sahibi, güven duygusu yetkinleşmiş ve sosyal kişilerdir (Kulaksızıoğlu, 2006).

2.1.9.2. Akademik Başarı

Özgüven ifadesi bireyin kazandığı kazanımlar ve pozitif davranışlar ile farklılık gösterebilmektedir. Zira her birey başarabileceğini hem görmeyi hem de güvenmeyi arzular. Başardığını gördükçe memnun olur ve kendisine güveni artar. Okulda akranları tarafından beğenildiğine inanan, doğru ya da yanlış bilgilerini söylemekten çekinmeyen, başarılı bir kişi görüntüsü oluşturan, sanatsal olarak yeteneklerini gösterebilen bir kişi olumlu kişilik oluşturabilir. Ancak bunların tersine hislerini ve görüşlerini söylemekte çekinen, akranları ve öğretmenleri tarafından beğenilmediğine inanıp kendini itibarsızlaştıran bir kişi kişiliğini negatif olarak yetkinleştirir. (Parçal, 2018).

2.1.9.3. Kendini Değerlendirme ve Çevrenin Etkisi

Bireylerin özgüvenlerine etki eden iki etken bulunmaktadır. İlki bireyin kendine inancı, ikincisi ise diğer kişilerin kendisinden beklentileridir. Buradaki en önemli konu bu iki etken arasındaki ayrımın birey tarafından bilinmesidir. Mesela, birey müzik dersindeyken sesinin beğenileceğini tahmin ederek şarkı seslendirir ve kendi için sevinir. Fakat akranları ve öğretmeni tarafından negatif geri dönüşlere maruz kalır. Bu negatif eleştiriler, bireyi de kendisi için negatif bazı düşüncelere yöneltir. Buda bireyin kendine güveninin yıpranmasına neden olur. Kişinin kendi hakkındaki pozitif görüşleri çevresinden aldığı geribildirimlerle uyuşmadığında kendine güveni etkilenir (Başoğlu, 2007).

2.1.9.4. Fiziksel görünüm

Bireyin fiziksel görünümünden hoşnutluğu, toplulukta kendini daha rahat ifade etmesini sağlar. Bu imkan yeteneklerini daha fazla göstermesine kolaylık sağlar. Bedensel görünüşünden hoşnut olan kişi, toplumda bulunmaktan, kendini anlatmaktan kaçınmaz ve bu sebeple kendini daha fazla güvende hisseder. Bu durum kendine güvenin gelişimini pozitif yönde etkiler (Gökner, 2010).

2.1.9.5. Akran İlişkileri

Arkadaşlığı başlatmak ve sürdürmek önemlidir. Ebeveynlerine karşı güven duymayan, bağımlı ve çekimser bir birey akademik hayatta başarı gösterebilir ancak akran ilişkilerinde yetersiz olabilir. Arkadaşlar, kişiye kendisinin karakterini gösterir.

Birey kendisini bilir ve tanıtır. Fakat bazı bireyler arkadaşlarının erkisinde daha çok kalmaktadırlar. Arkadaş etkisi kişinin evinde yeterli bir birlikteliğe sahip olmaması ve ilgi görmemesiyle artış göstermektedir. Kişinin kendine güveni ne kadar yüksekse, arkadaş çevresi kurallarını onaylama gereksinimi o doğrultuda azalma gösterir. Özgüveni yüksek olan kişinin arkadaş çevresinin zor kullanmasına boyun eğmemesi, kendinin tutum ve değerlerini, serbestçe ifade etmesi olasıdır (Yavuzer, 1990).

2.1.9.6. Okul ve Öğretmen

Bireyin kendine güven duygusunun gelişiminde okul koşulları oldukça etkileyici olabilmektedir. Özellikle okulundaki öğretmenin hem mesleki hem de kişisel özellikleri kişinin ileriki yaşamındaki kendine güvenini etkilemektedir. Öğrencilerin arkasında duran, yüreklendiren bir öğretmen, öğrencinin kendine güveninin gelişmesine katkıda bulunurken; öğrencisini cesaretlendirmeyen, arkasında durmayan bir öğretmen kişinin kendine güveninin ilerleyişine engel olabilir (Yörükoğlu, 1990).

2.1.10. Özgüvenin Davranışsal Göstergeleri

2.1.10.1. Özgüveni Düşük Bireylerin Özellikleri

Kendine güveni düşük olan kişiler, kendilerini hep başarısız, değersiz ve aciz bulurlar. Bu bireyler kendilerini kıymetsiz ve itibarsız hissettiklerinden, her zaman geri çevrilme endişesi ile hayatlarını sürdürürler. Karşı karşıya kalacakları problemlerle baş edecek güçleri bulunmadığına inanarak diğer bireylerden geri dururlar. Her durum bu bireyleri rahatlıkla etkiler, kendilerinin herhangi bir düşüncesi bulunmamaktadır ve diğer bireylere tabi bir yaşam sürdürürler (Kurtuldu, 2007).

2.1.10.2. Özgüveni Yüksek Bireylerin Özellikleri

Kendine güveni yüksek bireyler ilk olarak neyi yapabileceklerinin, neyi yapamayacaklarının farkındadırlar; yani becerilerinin bilincindedirler. Amaçları realist olduğundan hedeflerine ulaşma olasılıkları da epeyce yüksektir. Sorumluluk alabilirler ve sorumluluktan kaçınmazlar. Seçimi kendilerinin yapacağını bilirler ve ona göre hareket ederler (Gökna, 2007).

Kendine güveni yüksek kişiler, çoğu üstünlüğe sahip olurlar. En önemlisi bu kişiler, özlere saygı duyarlar ve özlere severler. Kendi becerilerinin bilincindedirler ve rastladıkları güçlülere karşı direk pes etmez direnirler. Çok kolay ümitsizliğe kapılmazlar, zira kuvvetlerinin bilincindedirler. Bu bireyler kıymetlerinin bilincindedirler ve etrafındakilerle bağ kurmakta güçlük çekmezler. Yüksek kendine güveni olan kişiler akademik ve çalışma yaşamlarında öteki kişilere oranla daha başarılılardır (Doğan, 2006).

2.1.11. Özgüven Kavramını Açıklayan Kuramlar

Özgüven kavramını açıklayan birçok kuram bulunmaktadır. Bu kuramlardan bazılarına aşağıda yer verilmiştir.

2.1.11.1. Freud'un Yapısal Kişilik Kuramı

Freud'a göre kişinin kendini değerlendirmesi, yaşamı süresince öğrendiği bilgiler ve başarısızlıklarının sıklığı ile ilişkilidir. Uygun benlik, çocuğun ebeveynleri tarafından tasdik edilmesi ve takdir alması neticesinde meydana gelir. Bu durum da kendine güvenin çoğalmasına ve kişinin kendi ile alakalı pozitif neticeler görmesine neden olur. Böylelikle çocuk evinde ailesi, mektepte öğretmenleri tarafınca tasdik edilirse yetkinleşen uygun benlik neticesinde kendine güven seviyesinde yükselme oluşur (Acuner, 2012)

2.1.11.2. Erikson'un Psikososyal Gelişim Kuramı

Erikson'a göre bireyler hayatlarının ilk dönemlerinde tamamen etrafındaki bakım gösteren bireylere bağlı olarak hayatı öğrenirler. Bebeğe yeterince alaka ve sevgi verilmesi, ihtiyaçlarının vaktinde giderilmesi veya ağladıklarında bakan bireylerin umursamaması, benlik gelişiminin dönüm noktasını meydana getirir. İhtiyaçları vaktinde giderilen bebeklerin başlıca güven hissiyatları meydana gelir ve yetkinleşmeye başlar. Bu bebekler için dünya iyi bir mekândır, bireyler sevgi doludur ve diğer bireylere yakınlaşmayı sakıncalı bulmazlar. Bunların zıttı görüldüğünde, yani bebeğin istediği sevgi, alaka, bedensel gereksinimlerinin yeterince giderilmemesi ise başlıca güvensizlik hislerini yetkinleştirir. Bu çocuklar etrafına ve kendine uzaklaşarak içine kapanır ve etrafına, kendisine güven duymazlar (Burger, 2006)

2.1.11.3. Adler ve Bireysel Terapi

Adler, bireyin doğduğunda etrafının kalabalık oluşunun kendini kifayetsiz, noksan ve çaresiz hissetmesine sebebiyet verdiğini ifade etmiştir. Kişi şayet bu noksanlık ve yetersiz olma hissinden uzaklaşıp başarılı olursa kendine güvenine pozitif etki eder, ancak başarısız olursa kendine güvenine negatif etki edecektir. Bu noktada ailenin desteklemesi çok önemlidir. Aile desteğini almayan çocuklarda “aşırı koruyucu” hal kendine güvenin eksilmesine neden olur (Başoğlu, 2007)

2.1.11.4. Harry Stack Sullivan’ın İlişkiler Kuramı

Harry Stack Sullivan’a göre, birey kendine güvenini kaybetmemek için devamlı gayret eder. Zira kendine güvenini kaybetmek, endişeye yol açar. Kendine güveni az olan kişilerin geçmişlerinde ailelerindeki büyükler tarafından veya sevdiklerince aşağılandığı ve bu aşağılanmayla yeniden karşılaşacaklarına dair yanlış düşünceleri bulunur. Çocukların kendini değerlendirmesi, ailelerinin çocuklarının davranışlarını kabul etmesi ile oldukça alakalıdır. Kendine güvenin oluşumunun kişiler arasındaki ilişki ile ilişkilendirilmesi Sullivan’ın bu husustaki önemli katlılarından biridir (Kurtuldu, 2007).

2.1.11.5. Keren Horney ve Bütüncül Yaklaşım

Karen Horney, zorunluluk ve kimsesizlik duygularının sebepleri üstünde durmuş ve “Temel kaygı” ifadesini öne sürmüştür. Horney bu duyguların kişiyi üzünlüğe itelediğini açıklamıştır. Horney’e göre endişenin oluşmasına neden olan etkenler, hürmet görmemek, otorite tarafınca baskı altında tutulmak, başarılı olunduğundan övgü almamak gibi çevresel problemlerdir. Bu etkenler ebeveynler ve çocuklar arasında bozuk bağın belirtisidir. Çocuk dünyayı şayet hasım ve tehlike gibi algırsa “Temel kaygı” duyabilir. Horney bu duygunun, bireyin güvenlik hissinden yoksun olmasından kaynaklı olduğunu öne sürmüştür (Başoğlu, 2007).

2.1.11.6. Eric Fromm’un Hümanist Yaklaşımı

Kişiyi hürmet, hürriyet, alaka, hürlük ve onama gibi ifadelerin birlikte olduğu sosyal şartlar, bireyin kendine güveninin olmasını sağlamaktadır. Fromm’a göre bireyin eylemlerini kendisine duyduğu güven neticesinde edindiği hürriyet veya kendisine

güven duymaması neticesinde içerisinde olduğu topluluğun güvenine duyduğu talep belirler. Bu eylemlerden hangisi doğrultusunda davranacağını, sevgi bağlarını biçimlendirme becerisi ve güven hissi içerisinde toplumsal bağlarını götürebileceği inancı belirler (Şahin,1994).

2.1.11.7. W. James'e Göre Özgüven

W. James, kişilerin davranışlarının diğer bireyler tarafınca bilinmesinde kendine güvenin ehemmiyetinin altını çizmiş ve bir varsayım ileri sürmüştür. James kendine güveni “Hedefe ulaşmaktaki başarı / Ulaşılması arzulanan hedef = Kendine güven” olarak açıklamıştır. Yani bireyin hedeflediği başarıya ulaşma olasılığı, yüksek ve düşük kendine güveni oluşturacağını ifade etmiştir. Birey eğer amaçlarına varırsa kendine güveni olan bir birey olur. Hedeflerine varamazsa eğer, başarısızlık düşüncesine kapılır (Çelik, 2001).

2.1.11.8. Maslow ve Holistik Kuram

Maslow, kişilerin başlıca gereksinimlerini gösteren bir piramit hazırlamıştır. Sırası şöyledir: bedensel ihtiyaçlar, güven gereksinimi, sevgi ve ait olma gereksinimi, değer-saygı ihtiyacı ve kendini gerçekleştirme gereksinimidir. Maslow değer görme gereksiniminin iki taraflı olduğunu ifade etmiştir. Bireyler bir yandan kendilerine hürmet ederken, diğer kişilerinde kendilerine saygı duymalarını arzular. Kıymet verilme gereksinimi giderildikçe bireyin özgüveni pozitif doğrultuda ilerler (Parçal, 2018).

2.1.12. Kişilik

Kişilik sözcüğü eski Yunancada ‘Persona’ sözcüğünden üretilmiştir ve o yıllarda perdenin arkasındaki temel kişiliği değil oynadığı karakteri temsil ederken zamanla bireyin asıl hal ve hareketlerinin tamamını açıklamak için kullanılmıştır. Şuan kişilik içten gelen ve kapsamlı şekilde bireyin eylemlerini yönlendiren, yaşamsal özellikleri ve deneye dayalı öğrendiklerini içeren, bireyin kavrama, anlama, düşünüş, baş etme ve eylem örüntülerini nitelendiren bir kavram olarak kullanılmaktadır (Aslan, 2008).

Kişilik, kişinin etrafına uyumlu olmak için gerçekleştirdiği eylemlerin tamamı ve ayrıyeten her kişiyi öteki kişilerden farklı kılan fizyolojik, zihinsel ve psikolojik nitelikler olarak açıklanabilir (Köknel, 2005).

2.1.13. Kişiliği Oluşturan Faktörler

2.1.13.1. Biyolojik Faktörler

Kişilik incelemelerinde kalıtsak özelliklerin etkisi gün geçtikçe artmaktadır. Araştırmalar neticesinde kişilerde çevre ve kalıtımın etkisinin olduğu görülmüştür. Bireydeki güç kullanmaya olan yönelim, duyarlılık, öfke, girişkenlik vb. niteliklerin kalıtsal bir hazine olduğu ifade edilmiştir (Kulaksızoğlu, 1999).

Bireylerin genetik özellikleri kalıtsal yolla gelecek nesillere aktarılmaktadır. Bireylerin saç rengi, göz rengi ve deri rengi vb. genetik nitelikleri sakladığı ve yakalanacağı hastalıkları genetik niteliklerinde sakladığı görülmüştür. Kişilik özelliklerinin kalıtım ile ebeveynlerden alındığına inanılmaktadır (Çetin ve Beceren, 2007).

Endokrin salgısının, psikoloji ve bedenin sağlık durumu üstünde oldukça önemli bir etkisi bulunmaktadır. Endokrin sistemi içinde beliren faaliyet bozulmaları, bireyin fiziksel dengesini değiştirir ve psikolojik dengesinde hayati değişimlere ve bozulmalara neden olur. Bu değişimlerin devamlılık miktarı, benlik yapısı üstünde oldukça önemlidir (Koptagel-İlal, 1984).

Bireyin kalıtsal olarak aldığı nitelikler bedensel özelliklerini etkilemektedir, bunlar da kişilik özelliklerini etkilemektedir. Bireyin bedensel yapısı ve kişilik özellikleri arasında bir bağ görülmüştür (Kulaksızoğlu, 1999).

2.1.13.2. Sosyal Faktörler

Aile, kişinin içerisinde olduğu ilk toplumsal ortamdır. Jimnastik kulübü, okul, dini kuruluşlarla alakalı çevre, akran, sokak ve oyun ortamları gibi diğer toplumsal ortamlar da kişilik oluşumunda belirli miktarda etkilidir (Koptagel-İlal, 1984).

2.1.14. Kişilik Kuramları

2.1.14.1. Psikanalitik Yaklaşım

Psikanalitik kurama göre benlik id, ego ve süper ego olarak üç öğeden meydana gelmektedir (Cüceloğlu, 2002). İd, kişideki içgüdü arzularını temsil eder. İd, sadece bireysel arzularımızı doyurmaya çabalayan çıkarıcı tarafımızdır. İd'in yapısı, bedensel ve sosyal kısıtlamayı önemsemeden, yalnızca bireysel doyumunu sağlayacak şeylere ilgi göstermektedir. Ego ise, yaşama realist bakmaya öncelik veren bilinçliliği temsil eder.

Süper ego ise törel değeri içermekte, içgüdüleri kabul edilebilir durumlara yönlendirmektedir. Süper ego, bireyin içerisinde hayatını sürdürdüğü kültür ve topluluktan öğrendiği değerler tarafınca oluşturulmaktadır (Cömert, 2009). Psikanalitik yaklaşıma göre insan benliği, göreceli olup stabildir. Benliğimiz dürtü ve hayatımızın ilk beş yılındaki olaylar ile oluşur (Atkinson ve diğerleri, 1999).

2.1.14.2. İnsancıl (Hümanist) Yaklaşım

Hümanist kuram hayatta bir anlam ve değer arayışı sürecidir. Bu kuramda amaç, kişinin içerisinde bulunduğu zamana yoğunlaşarak destek olmaktır. Hümanist kuram kişiliği altı ana boyutta incelemektedir. Bunlar; özünün farkına varma becerisi, kişinin öz kimliğini hazırlaması ve diğer bireylerle anlamlı bağlar kurması, özgürlük ve sorumluluk, hayatın bir şartı olarak ölüm ve kaygının bilincinde olunması ve anlam aramadır (Corey, 2008).

2.1.14.3. Davranışsal Yaklaşım

Davranışçı yaklaşım psikanalitik yaklaşımın tersi olarak, eylemin, çevrenin ya da durumsal birtakım faktörlerin önemli oluşunu açıklar. Davranışçı kuramcılarının temel inanışları, bir bireyin günlük eylemleriyle benlikleri arasında farklılık bulunmadığı inanışdır. Benliğin ana belirleyicisinin; ayırım yapma, ceza verme, genelleme ve pekiştirme gibi kavramlar olduğunu belirtmektedirler (Cüceloğlu, 2002). Davranışsal ve bilişsel benlik kuramları, benliği anlama bakış açısı ile bilgi veren yaklaşımdır. Benliği ve insanoğlunun eylemlerini öğrenme psikolojisinin normlarına göre tanımlayan ruh sağlığı araştırmacılarına göre, benlik kişinin öğrenme kronolojisini gösteren eylem alışkanlıklarıdır. Davranışçı kuramcılar bireyin içerisinde olanları (bilişsel veya yaşamsal süreçleri) incelemek yerine gözlemlenebilir ve ölçülebilir eylemler ile ilgilenilmesi gerektiğini ileri sürmüştür. Davranışçılara göre bireyin eyleminin ana belirleyeni, içsel zihinsel aşamalar değil dış çevredir (Cloninger, 2004; İnanç ve Yerlikaya, 2008).

2.1.14.4. Bilişsel Yaklaşım

Bilişsel yaklaşıma göre benliklerin farklı olmasının nedeni tüm insanların farklı bilgi işleme sürecinin bulunmasıdır (Burger, 2006). Bir vaka ya da durum her birey için aynı durumu anlatmayabilir. Bireyler gerçekleşen olayları tekrardan kurgulama

bağımsızlığına sahiptir. (Cervone ve Pervin, 2016). George Kelly bilişsel yaklaşımı tanımlarken bireysel yapılar ifadesini kullanır. Kelly bireysel ayrımların dünyayı şekillendirme farklarından kaynaklandığını ifade eder. Yani iki birey aynı olayı yaşadığında birbirlerinden değişik düşünürler ve bu durumun neticesinde değişik tepkilerde bulunurlar (Burger, 2006).

2.2. İlgili Çalışmalar

Gui (2019) Çin Üniversitesinde öğrenim gören 404 üniversite öğrencisi ile yaptığı çalışmada kırsal ve kentsel deneyimleri, cinsiyet rolü tutumları ve psikolojik iyi oluşları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırma sonucunda kadınların erkeklere göre daha eşitlikçi cinsiyet tutumlarına sahip olduğu, geleneksel cinsiyet tutum sergileyen kadınların çoğunun kırsal bölgede yaşadığı, daha düşük öznel sağlık sergilediği ve daha düşük yaşam memnuniyeti ve sahip oldukları geleneksel cinsiyet tutumu sergileyen erkeklerin yaşam doyumunun kadınlara göre daha yüksek olduğu, kentsel bölgede yaşamının daha eşitlikçi tutumlara sahip olmayı sağladığı bulgularını elde etmiştir.

Zhang (2006) 470 üniversite öğrencisi üzerinde yaptığı çalışmada toplumsal cinsiyet eşitlikçi tutumları ile cinsiyet, yaş, ebeveynlerin eğitimi ve meslekleri, beklenen evlilik yaşı ve çocuk sahibi olma, istenen aile yapısı, kariyer seçenekleri ve cinsiyet tercihi arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırma sonucunda toplumsal cinsiyet tutumları ile cinsiyet, yaş, beklenen evlilik yaşı ve çocuk doğurma arasında anlamlı ilişki olduğu, çocukların cinsiyet tercihi, istenen aile yapısı, ebeveynlerin eğitimi ve mesleği arasında ilişki olmadığı bulgularını elde etmiştir.

Schroeder ve arkadaşları (2019) 471 Meksika kökenli öğrenci ile yaptıkları çalışmada öğrencilerin cinsiyet rolleri tutumlarını incelemişlerdir. Araştırma sonucunda hem kızlar hem de erkekler ergenlik boyunca eşitlikçi cinsiyet rolü tutumlarına yönelmekle birlikte, kızların erkeklere göre daha eşitlikçi tutumlar gösterdiği, anne ve baba tutumlarının öğrenciler üzerinde önemli etkileri olduğu, öyle ki daha geleneksel cinsiyet rolü tutumuna sahip ebeveynlerin nispeten daha geleneksel cinsiyet rolü tutumları olan çocuklara sahip oldukları bulgularına ulaşmışlardır.

Leeper ve Valin (1996), Meksikalı Amerikan anne ve babaları ile yaptıkları çalışmada eşitlikçi cinsiyet tutumlarını incelemişlerdir. Çalışma sonucunda Amerikada doğan, yüksek eğitim seviyesine sahip, rekabete daha az değer veren annelerin eşitlikçi cinsiyet tutumlarının daha yüksek olduğu, yüksek eğitim seviyesine sahip olan ve

rekabete daha az değer veren babaların eşitlikçi cinsiyet tutumlarının önemli ölçüde daha yüksek olduğu, Meksikalı Amerikan ebeveynlerin kültür seviyesi arttıkça eşitlikçi cinsiyet tutumlarının artma eğiliminde olduğu bulgularını elde etmişlerdir.

Daşlı (2019) Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin toplumsal cinsiyet tutumlarına etki eden faktörler üzerinde çalışmıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin eşitlikçi cinsiyet tutumlarına sahip oldukları, kadınların toplumsal cinsiyet rolleri tutumları toplam puanının erkeklere göre yüksek olduğu, baba öğrenim düzeyine göre erkek cinsiyet rolü, kadın cinsiyet rolü, geleneksel cinsiyet rolü ve eşitlikçi cinsiyet rolü puanları arasında bir fark olduğu bulgularına ulaşmıştır.

Karasu ve arkadaşları (2017) Gaziantep de bulunan bir vakıf üniversitesi öğrencileri ile yaptığı çalışmada öğrencilerin toplumsal cinsiyet tutumlarını incelemiştir. Araştırma sonucunda öğrencilerin genel olarak eşitlikçi cinsiyet tutumlarına sahip olduğu ve kadınların erkeklere göre daha eşitlikçi cinsiyet tutumlarına sahip olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Seven (2019) üniversite öğrencileri üzerinde yaptığı çalışmada öğrencilerin toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarını araştırmıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin genel olarak geleneksel cinsiyet tutumlarına sahip olduğu, toplumsal cinsiyet tutumları ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki olduğu, toplumsal cinsiyet tutumları ile ebeveynlerin gelir düzeyi, aile tipi ve öğrenim görülen bölüm arasında anlamlı bir fark olmadığı bulguları elde edilmiştir.

Durak (2019) Gaziantep Üniversitesi hemşirelik ve ebeklik bölümünde öğrenim gören öğrencileri ile yaptığı çalışmada öğrencilerin toplumsal cinsiyet tutumlarını incelemiştir. Araştırma sonucunda öğrencilerin genel olarak eşitlikçi cinsiyet tutumlarına sahip olduğu, kadınların erkeklere göre daha eşitlikçi cinsiyet tutumlarına sahip olduğu, ebeklik öğrencilerinin hemşirelik öğrencilerine göre toplumsal cinsiyet rolleri alt boyutlarında daha eşitlikçi tutumlara sahip olduğu bulgularını elde etmiştir.

Alabaş ve arkadaşları (2019) bir kamu üniversitesinde öğrenim gören 2260 öğrencinin toplumsal cinsiyet tutumları ile bazı demografik özellikleri arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Araştırma sonucunda kadınların erkeklere göre daha eşitlikçi tutumlara sahip oldukları, toplumsal cinsiyet tutumlarını etkileyen değişkenlerin

ebeveynlerin yaşamını sürdürdükleri yer, cinsiyet, öğrenim sürecinde kaldıkları yer ve öğrenim gördükleri yükseköğrenim birimi olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Alptekin (2019) öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile toplumsal cinsiyet rolleri tutumları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Çalışma sonucunda öğretmen adaylarının eşitlikçi cinsiyet tutumuna sahip olduğu, kadınların erkeklere göre daha eşitlikçi cinsiyet tutumlarına sahip oldukları, toplumsal cinsiyet rolleri tutumları ile yetiştikleri coğrafi bölge arasında anlamlı bir fark olduğu bulgularını elde etmiştir.

Öngen ve Aytaç (2013) üniversitede öğretim gören 324 kadın ve erkek öğrenciler ile yaptığı çalışmada toplumsal cinsiyet tutumları ile yaşam değerlerini incelemiştir. Araştırma sonucunda kadınların erkeklere göre daha eşitlikçi cinsiyet tutumlarına sahip olduğu, erkeklerin daha geleneksek cinsiyet tutumlarına sahip olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Kaplan (2019) hemşirelik öğrencileri ile gerçekleştirdiği çalışmada kişilerarası rol analizinin öğrencilerin hissettikleri anksiyete, kişilerarası problem çözme yönelimleri ve toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarına olan etkisini incelemiştir. Araştırma sonucunda deney grubunun toplumsal cinsiyet rolleri tutumları puanlarında yükselme görülürken, kişiler arası problem çözme alt boyutlarından kendine güvensizlik puanlarının azaldığı bulgularını elde etmiştir.

Işık (2019) üniversite ve yüksek lisans mezunu kamu ve özel sektör çalışanı kadınlar ile gerçekleştirdiği çalışmada ataerkil değerlerin aile, çalışma ve sosyal hayatlarında çalışma algılarına olan etkisini incelemiştir. Araştırma sonucunda örgün eğitime katılan ve özgüveni yüksek kadınların toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin eşitlikçi tutumlarının yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Işık(2018) 18-55 yaş arasındaki sosyal medya kullanıcıları ile yaptığı çalışmada nesneleştirme, kişilik faktörleri ve toplumsal cinsiyet tutumları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırma sonucunda toplumsal cinsiyet tutumu ile nevrotizim/duygusal denge arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Yapılan regresyon analizi sonucunda nevrotizim/duygusal denge düzeyinin toplumsal cinsiyet tutumu düzeyini azalttığı sonucunu bulmuştur.

Özkan ve Küçükkelepçe (2019) üniversite öğrencileri ile yaptığı çalışmada öğrencilerin toplumsal cinsiyet rolleri tutumları ile kişilik özellikleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırma sonucunda eşitlikçi cinsiyet tutumları ile dışadönük/içedönük kişilik özellikleri arasında negatif yönlü bir ilişki bulunmuştur. Ayrıca nevrotik kişilik özelliği olan öğrencilerin kadın cinsiyet rolü, evlilikte cinsiyet rolü, geleneksel cinsiyet rolü ve erkek cinsiyet rolü alt ölçeklerine göre daha geleneksel cinsiyet tutumlarına sahip oldukları sonucuna ulaşmışlardır.

BÖLÜM III

3.YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren, örneklem, araştırmada kullanılan ölçme araçları, verilerin toplanması ve analizine ilişkin açıklamalar yer alacaktır.

3.1. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın genel amacı üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet tutumları ile özgüven, kişilik özellikleri ve sosyo-demografik özellikleri arasındaki ilişkiyi incelemektir.

3.2. Araştırma Modeli

Bu çalışma, üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet tutumları ile özgüven ve kişilik özellikleri arasındaki ilişkinin incelendiği ilişkisel tarama modelinde betimsel bir çalışmadır. Tarama modelinin bir türü olan ilişkisel tarama modeli, iki ve daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişimin varlığını ve/veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelidir (Gençtürk ve Memiş, 2010).

3.3. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Bu araştırmanın çalışma evreni Çukurova üniversitesinde 2018-2019 eğitim öğretim döneminde öğrenim görmekte olan üniversite öğrencilerden oluşmaktadır. Araştırmanın örnekleme yöntemi ise uygun örnekleme yöntemi ile seçilmiştir. Uygun örnekleme yönteminde, katılımcılar erişilmesi kolay, çalışma için uygun ve gönüllü kişilerden seçilir (Gravetter ve Forzano, 2012). Analize uygun verilerin toplandığı 348 katılımcı bu araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır.

3.4. Araştırmanın Yapılışı (Prosedür)

Bu araştırma, Çukurova Üniversitesinde eğitim fakültesi, fen edebiyat fakültesi ve sağlık bilimlerinde eğitim gören 348 öğrenciyle toplumsal cinsiyet rolleri ile özgüven, kişilik özellikleri ve sosyo-demografik özellikleri arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla yapılmıştır. Araştırma Çukurova Üniversitesi Rektörlüğünün, 26.06.2019

tarihli onayı ile gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların bir kısmına çevrimiçi ortamda bir kısmına ise sınıf ortamında ulaşılmıştır.

Verilerin analizinde SPSS (Statistical Package Program for Social Science) programı kullanılmıştır.

3.5. Araştırmada Kullanılan Veri Toplama Araçları

Verilerin toplanmasında kişisel bilgi formu, toplumsal cinsiyet rolleri tutum ölçeği, Cervantes kişilik ölçeği (CKÖ) ve özgüven ölçeği kullanılmıştır.

3.5.1. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin demografik bilgilerini öğrenmek amacıyla “Kişisel Bilgi Formu” geliştirilmiştir. Bu form aracılığıyla çalışmaya katılan üniversite öğrencilerinin cinsiyet, gelir düzeyleri, yaşamlarının çoğunu geçirdikleri yer, eğitim gördükleri fakülte ve anne ve babanın eğitim durumlarının belirlenmesi amaçlanmıştır.

3.5.2. Toplumsal Cinsiyet Roller Tutum Ölçeği

Toplumsal Cinsiyet Roller Tutum Ölçeği, Zeyneloğlu ve Terzioğlu (2011) tarafından sosyal cinsiyet rollerine yönelik tutumları belirlemek amacıyla geliştirilmiştir. Ölçekte beşli likert tipinde (1=kesinlikle katılmıyorum, 5=kesinlikle katılıyorum) 38 madde ve 5 boyut (eşitlikçi cinsiyet rolü, kadın cinsiyet rolü, evlilikte cinsiyet rolü, geleneksel cinsiyet rolü, erkek cinsiyet rolleri) bulunmaktadır. Ölçekte 26 madde (2, 3, 5, 6, 7, 9, 10, 11, 14, 15, 16, 17, 23, 24, 25, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38) ters puanlanmaktadır. Her boyutta madde sayısı farklı olduğundan madde puanlarının ortalaması alınmakta, ölçeğin toplamında ve ilgili cinsiyet rolünde yüksek puan eşitlikçi tutumun yüksekliğini, düşük puan geleneksel tutumun yüksekliğini ifade etmektedir.

Ölçekte toplumsal cinsiyet rolleri beş boyutta incelenmektedir. Bunlar; geleneksel cinsiyet rolü (3, 7, 11, 17, 23, 24, 25, 32 numaralı maddeler), eşitlikçi cinsiyet rolü (4, 8, 12, 13, 18, 20, 22, 2 numaralı maddeler), kadın cinsiyet rolü (1, 5, 16, 19, 21, 29, 31, 37 numaralı maddeler), erkek cinsiyet rolü (28, 30, 33, 34, 35, 38 numaralı maddeler) ve evlilikte cinsiyet rolüdür (2, 6, 9, 10, 14, 15, 26, 36 numaralı maddeler). Buna göre, geleneksel cinsiyet rolü, eşitlikçi cinsiyet rolü, evlilikte cinsiyet

rolü ve kadın cinsiyet rolü boyutlarında alınabilecek en yüksek puan 40, en düşük puan 8'dir. Erkek cinsiyet rolü boyutunda alınabilecek en yüksek puan 30, en düşük puan 6'dır (Karasu, Göllüce, Güvenç ve Çelik, 2017).

Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeğinin, Cronbach alfa güvenilirlik değeri 0.92 ve alt boyutlarının Cronbach alfa güvenilirlik değerleri "eşitlikçi cinsiyet rolü" için 0.78, "geleneksel cinsiyet rolü" için 0.78, "evlilikte cinsiyet rolü" için 0.70, "kadın cinsiyet rolü" için 0.80, "erkek cinsiyet rolü" için ise 0.72'dir (Yıldırım, 2016). Bu çalışmada ölçeğin Cronbach Alpha katsayısı 0,94; alt boyutların Cronbach Alpha katsayısı "eşitlikçi cinsiyet rolü" için 0,89, "geleneksel cinsiyet rolü" için 0,82, "evlilikte cinsiyet rolü" için 0,78, "kadın cinsiyet rolü" için 0,85, "erkek cinsiyet rolü" için ise 0,77 olarak tespit edilmiştir.

3.5.3. Özgüven Ölçeği

Kendine güven ölçeği, Akın (2007) tarafından geliştirilmiştir. Beşli likert biçiminde ve 33 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin iki alt boyutu bulunmaktadır. İlki iç özgüvendir. Kişinin kendisini sevmesi, bilmesi, güçlü ve güçsüz yanlarının farkında olması, açık amaçlarının olması, olumlu düşünüş kabiliyetinin bulunması gibi nitelikleri kapsamaktadır. İkincisi ise dış özgüvendir. Kişinin rahat iletişime girebilmesi, kendisini doğru şekilde anlatabilmesi, riske girebilmesi ve hislerini denetim altında tutabilmesi gibi nitelikleri içermektedir. Ölçekten en yüksek 165, en düşük 33 puan alınmaktadır. Ölçekte negatif maddeler bulunmamaktadır ve yüksek puan, kendine güvenin yüksek olduğunu göstermektedir. Ölçeğin tümü için iç tutarlılık değeri 0,83 iken, alt boyutlardan iç özgüven 0,83, dış özgüven ise 0,85'tir. Ölçeğin tamamı için Cronbach alfa katsayısı 0,94 iken, alt boyutlardan iç özgüven 0,89, dış özgüven ise 0,88'dir. Bu çalışmada ölçeğin Cronbach Alpha katsayısı 0,94; alt boyutların Cronbach Alpha katsayıları iç özgüvende 0,91, dış özgüvende ise 0,89 olarak tespit edilmiştir.

3.5.4. Cervantes Kişilik Ölçeği (CKÖ)

Castelo-Branco ve arkadaşları (2008) tarafından, kadınların benlik özelliklerini incelemek amacı ile geliştirilmiştir. Türkiye'de güvenilirlik ve geçerlik çalışmaları Bal ve Şahin (2011) tarafından yapılmıştır. Ölçek içerisindeki her soru kişinin deneyimlerine göre yanıtlanmaktadır. Ölçek 20 sorudan oluşan, altılı likert biçiminde ve üç alt boyutu olan bir ölçektir. Alt boyutlardan elde edilen ortalama puan düştükçe dışa dönük olma,

tutarlı olma ve duygusal denge benlik niteliği daha çok görülmektedir. Her bir sorudan alınabilecek en düşük puan 0, en yüksek puan 5'dir.

İçe/Dışa dönük olma: bu boyuta ait puanın hesaplanmasında ölçekteki 12. ve 18. maddelerin puanları toplanmakta, bu puandan 1., 4., 7., 10., ve 15., maddelerin toplam puanı çıkarılmaktadır. Elde edilen sonuca 25 puan katılarak içe/dışa dönük olma puanı hesaplanmaktadır. Elde edilen sonuç 0 ile 35 arasında değişmektedir. Buna göre 0 puan en düşük dışa dönük kişiliğin, 35 puan ise en yüksek içe dönük kişiliğin belirtisi olarak değerlendirilmektedir.

Nörotizm/Duygusal Denge: Ölçekte 2., 5., 8., 11., 13., 16., ve 19. Maddelerden alınan puanlar toplanıp nörotizm/duygusal denge puanı bulunmaktadır. Elde edilen sonuç 0 ile 35 arasında değişmektedir. Buna göre 0 puan en duygusal dengeli kişiliğin, 35 puan ise en duygusal dengesiz kişiliğin belirtisi olarak görülmektedir.

Tutarlı/tutarsız olma: Bu boyutta 3., 6., 9., 14., 17., ve 20. maddelerden alınan puanlar toplanıp tutarlı/tutarsız olma puanı hesaplanmaktadır. Elde edilen sonuç 0 ile 30 arasında değişmektedir. Buna göre 0 puan en tutarlı kişiliğin, 30 puan ise en tutarlı olmayan kişiliğin belirtisi olarak görülmektedir.

Ölçeğin içe/dışa dönük olma boyutu için güvenilirlik katsayısı $\alpha=0,97$; nörotizm/duygusal denge için $\alpha=0,81$; tutarlı/tutarsız olma için $\alpha=0,71$ 'dir (Şener, 2017). Bu çalışmada ölçeklerin Cronbach Alpha katsayıları içe/dışa dönük olma için 0,69, nörotizm/duygusal denge için 0,72 ve tutarlı/tutarsız olma için 0,68 olarak tespit edilmiştir.

3.6. Verilerin Analizi

Verilerin analizinde SPSS 21.0 paket programı kullanılmıştır. Öğrencilerin demografik bilgileri frekans ve yüzde şeklinde gösterilmiştir. Ölçeklerin alt boyut ve toplam puanlarının normallik sınavında çarpıklık (skewness) katsayısına bakılmıştır. Sürekli bir değişkenden elde edilen puanların çarpıklık katsayısının (skewness) ± 2 sınırları içinde kalması puanların normal dağılımdan önemli bir sapma göstermediği şeklinde yorumlanmaktadır (George & Mallery, 2010). Yapılan normallik sınavında tüm ölçek ve alt boyut puanlarının normal dağılım gösterdiği tespit edildiğinden puanların cinsiyete göre karşılaştırılmasında bağımsız iki örneklem t testinden; ailenin gelir düzeyi, yaşamın çoğunun geçirildiği yer, anne ve baba öğrenim düzeyi ve öğrenim görülen fakülte değişkenlerine göre karşılaştırılmasında ANOVA testinden

yararlanılmıştır. ANOVA testinde anlamlı farklılık görüldüğünde farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla LSD post hoc testi kullanılmıştır. Toplumsal cinsiyet tutumları ile özgüven ve kişilik özellikleri arasındaki ilişkinin incelenmesinde Pearson korelasyon tekniğinden, ölçeklerin alt boyut puanları arasındaki ilişkide Pearson korelasyonundan yararlanılmıştır. Analizlerde güven aralığı %95 (anlamlılık düzeyi $0,05 < p < 0,05$) olarak belirlenmiştir.

BÖLÜM IV

4. BULGULAR

4.1. Öğrencilerin Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular

Tablo 1’de öğrencilerin demografik özelliklerine göre frekans ve yüzde dağılımı gösterilmiştir.

Tablo 1.

Öğrencilerin Demografik Özelliklerine Göre Dağılımı

Demografik Değişken	Gruplar	n	%
Cinsiyet	Kadın	229	65,8
	Erkek	118	34,2
Ailenin gelir düzeyi	2000TL ve altı	144	41,4
	2001-3500TL	82	23,6
	3501-6000TL	80	23,0
	6001TL ve üstü	42	12,1
Yaşamın çoğunun geçtiği yer	Şehir/il	265	76,1
	İlçe	60	17,2
	Köy/kasaba	23	6,6
Anne öğrenim düzeyi	İlkokul terk	41	11,8
	İlkokul	141	40,5
	Ortaokul	101	29,0
	Lise	29	8,3
	Üniversite	36	10,3
Baba öğrenim düzeyi	İlkokul terk	10	2,9
	İlkokul	95	27,3
	Ortaokul	127	36,5
	Lise	31	8,9
	Üniversite	85	24,4
Öğrenim gördüğü fakülte	Eğitim fakültesi	202	58,0
	Fen-edebiyat fakültesi	68	19,5
	Sağlık bilimleri	78	22,4

Araştırmaya katılan 348 üniversite öğrencisinin %65,8’i kadın, %34,2’si erkektir. Öğrencilerin %41,4’ünün ailesinin aylık geliri 2000TL ve altı, %23,6’sının 2001-3500TL, %23’ünün 3501-6000TL, %12,1’inin ise 6001TL ve üstüdür.

Öğrencilerin %76,1'i yaşamının çoğunu şehir/il merkezinde, %17,2'si ilçe merkezinde, %6,6'sı kasaba/köylerde geçirmiştir. Öğrencilerin %11,8'inin annesi ilkokul terk, %40,5'inin ilkokul, %29'unun ortaokul, %8,3'ünün lise, %10,3'ünün ise üniversite düzeyinde öğrenim görmüştür. Öğrencilerin %2,9'unun babası ilkokul terk, %27,3'ünün ilkokul düzeyinde, %36,5'inin ortaokul, %8,9'unun lise, %24,4'ünün babası üniversite düzeyinde öğrenim görmüştür. Öğrencilerin %58'i eğitim fakültesinde, %19,5'i fen edebiyat fakültesi, %22,4'ü sağlık bilimleri fakültesinde öğrenim görmektedir.

Tablo 3'de ölçekler ve alt boyut puanlarına ait betimsel istatistiklere yer verilmiştir.

Tablo 2.

Ölçeklere Ait Betimsel İstatistiksel Değerler

Ölçek	Alt Ölçek/Boyut	n	Min.	Maks.	$\bar{X}$	SS
TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİ TUTUM ÖLÇEĞİ	Eşitlikçi Cinsiyet Rolü	348	1,00	5,00	4,42	0,74
	Kadın Cinsiyet Rolü	348	1,00	5,00	3,68	0,84
	Evlilikte Cinsiyet Rolü	348	1,00	5,00	4,52	0,54
	Geleneksel Cinsiyet Rolü	348	1,00	5,00	3,83	0,85
	Erkek Cinsiyet Roller	348	1,00	5,00	4,23	0,70
	TOPLAM	348	1,00	5,00	4,14	0,59
ÖZGÜVEN ÖLÇEĞİ	İç Özgüven	348	1,00	5,00	3,83	0,61
	Dış Özgüven	348	1,00	5,00	3,77	0,62
	TOPLAM	348	1,00	5,00	3,80	0,58
CERVANTES KİŞİLİK ENVANTERİ	Dışa Dönük / İç Dönük	348	0,00	5,00	1,91	0,75
	Duygusal Denge / Nörotizm	348	0,00	5,00	2,92	0,80
	Tutarlı Olma / Tutarsızlık	348	0,00	5,00	2,40	0,80

Tablo 2'e göre toplumsal cinsiyet rolleri tutum ölçeği toplam puanı ($4,14 \pm 0,59$), kadın cinsiyet ($3,68 \pm 0,84$), geleneksel cinsiyet ($3,83 \pm 0,85$) rollerine ilişkin tutum puanlarının yüksek; eşitlikçi cinsiyet ($4,42 \pm 0,74$), evlilikte cinsiyet ($4,52 \pm 0,54$), erkek cinsiyet ($4,23 \pm 0,70$) rollerine ilişkin tutum puanlarının "çok yüksek" düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Ölçekten alınabilecek en düşük (1) ve en yüksek (5) puanlar dikkate alındığında araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin eşitlikçi tutumlarının yüksek düzeyde olduğu söylenebilir.

Tablo 2’ e göre özgüven ölçeği toplam ($3,80\pm 0,58$), iç özgüven ($3,83\pm 0,61$) ve dış özgüven ($3,77\pm 0,62$) puanlarının “yüksek” düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Ölçeğin her bir maddesinden alınabilecek en düşük (1) ve en yüksek (5) puanlar dikkate alındığında araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin özgüveninin yüksek düzeyde olduğu söylenebilir.

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin dışa dönük/içe dönük ölçek puanları $1,91\pm 0,75$; duygusal denge/nörotizm puanları $2,92\pm 0,80$ ve tutarlı olma/tutarsızlık puanları $2,40\pm 0,80$ olarak tespit edilmiş olup ölçek maddelerinden alınabilecek en düşük (0) ve en yüksek (5) puanlara göre araştırmaya katılan öğrencilerde dışa dönüklük puanlarının içe dönüklüğe göre daha yüksek; nörotik kişilik puanlarının duygusal olarak dengeli kişilik puanlarına göre daha yüksek; tutarlılık puanlarının tutarsız olmaya göre daha yüksek olduğu söylenebilir.

4.2. Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutum ile Özgüven ve Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişkiye Ait Bulgular

Tablo 3’de toplumsal cinsiyet rolleri tutumları, özgüven ve kişilik özellikleri değişkenleri arasındaki ilişkiyi gösteren Pearson korelasyon analizi sonuçlarına yer verilmiştir.

Tablo 3.

Değişkenler Arasındaki Korelasyon Analizi Sonuçları

Değişkenler	İç Özgüven	Dış Özgüven	Özgüven	Dışa/İçe Dönüklük	Duygusal	Tutarlı
					Denge/Nörotizm	Olma/Tutarsızlık
Eşitlikçi Cinsiyet Rolü	0,12*	0,20**	0,17**	-0,13*	-0,05	0,07
Kadın Cinsiyet Rolü	0,10	0,16**	0,14*	-0,10	-0,07	0,07
Evlilikte Cinsiyet Rolü	0,01	0,12*	0,07	-0,11*	-0,05	0,07
Geleneksel Cinsiyet Rolü	0,10	0,15**	0,13*	-0,11*	-0,11*	-0,02
Erkek Cinsiyet Roller	0,13*	0,16**	0,15**	-0,12*	-0,09	-0,05
TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİ TUTUM	0,12*	0,19**	0,16**	-0,14*	-0,10	0,03

* p<0,05 ** p<0,01

Toplumsal cinsiyet rolleri toplam tutum puanı, eşitlikçi cinsiyet rolü ve erkek cinsiyet rolüne ilişkin tutum puanları ile iç özgüven ($r=0,12$; $r=0,12$; $r=0,13$), dış özgüven ($r=0,19$; $r=0,20$; $r=0,16$) ve özgüven toplam ($r=0,16$; $r=0,17$; $r=0,15$) puanları arasında düşük düzeyde pozitif yönlü ve anlamlı ilişki bulunmuştur ($p<0,05$). Toplumsal cinsiyet rolleri, eşitlikçi cinsiyet rolü ve erkek cinsiyet rolüne ilişkin tutumu eşitçilik yönünde yüksek olan üniversite öğrencilerinin özgüveni nispeten yüksek düzeydedir. Kadın cinsiyet rolü ve geleneksel cinsiyet rolüne ilişkin tutum puanları ile dış özgüven ($r=0,16$; $r=0,15$) ve özgüven toplam ($r=0,14$; $r=0,13$) puanları arasında düşük düzeyde pozitif yönlü ve anlamlı ilişki bulunmuştur ($p<0,05$). Kadın cinsiyet rolü ve geleneksel cinsiyet rolüne ilişkin tutumu eşitlikçi yönde yüksek olan üniversite öğrencilerinin dış özgüveni ve özgüveni nispeten yüksek düzeydedir. Evlilikte cinsiyet rolüne ilişkin tutum puanları ile dış özgüven ($r=0,12$) puanları arasında düşük düzeyde pozitif yönlü ve anlamlı ilişki tespit edilmiştir ($p<0,05$). Evlilikte cinsiyet rolüne ilişkin tutumu eşitçilik yönünde yüksek olan üniversite öğrencilerinin dış özgüveni nispeten yüksek düzeydedir.

Toplumsal cinsiyet rolleri toplam tutum puanı ($r=-0,14$), eşitlikçi cinsiyet rolü ($r=-0,13$), evlilikte cinsiyet rolü ($r=-0,11$) ve erkek cinsiyet rolüne ($r=-0,12$) ilişkin tutum puanları ile dışa/içe dönüklük puanları arasında düşük düzeyde negatif yönlü ve anlamlı ilişki bulunmuştur ($p<0,05$). Toplumsal cinsiyet rolleri, eşitlikçi cinsiyet rolü, evlilikte cinsiyet rolü ve erkek cinsiyet rolüne ilişkin tutumu eşitlikçi yönde yüksek olan öğrencilerin dışa dönüklük kişilik özelliği de nispeten yüksek düzeydedir. Geleneksel cinsiyet rolüne ilişkin tutum puanları ile dışa/içe dönüklük ($r=-0,11$) ve duygusal denge / nörotizm ($r=-0,11$) puanları arasında düşük düzeyde negatif yönlü ve anlamlı ilişki bulunmuştur ($p>0,05$). Geleneksel cinsiyet rolüne ilişkin tutumu eşitçilik yönünde yüksek olan üniversite öğrencilerinin dışa dönük ve duygusal olarak dengeli kişilik özelliği de nispeten yüksek düzeydedir. Kadın cinsiyet rolüne ilişkin tutum puanları ile kişilik özellikleri arasında anlamlı ilişki olmadığı tespit edilmiştir ($p>0,05$).

4.3. Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Tutum Puanlarının Demografik Özelliklere Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Tablo 4'te toplumsal cinsiyet rolleri tutum puanlarının öğrencilerin cinsiyetine göre karşılaştırılmasına ait bağımsız iki örneklem t testi sonuçları yer almaktadır.

Tablo 4.

Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Puanlarının Cinsiyete Göre Karşılaştırılmasına İlişkin T Testi Sonuçları

Alt Boyut	Cinsiyet	n	$\bar{X}$	SS	t	p
Eşitlikçi Cinsiyet Rolü	Kadın	229	4,57	0,68	6,65	0,000
	Erkek	119	4,12	0,78		
Kadın Cinsiyet Rolü	Kadın	229	3,87	0,75	6,38	0,000
	Erkek	119	3,30	0,88		
Evlilikte Cinsiyet Rolü	Kadın	229	4,69	0,41	9,26	0,000
	Erkek	119	4,20	0,61		
Geleneksel Cinsiyet Rolü	Kadın	229	4,05	0,71	7,13	0,000
	Erkek	119	3,41	0,94		
Erkek Cinsiyet Rollerini	Kadın	229	4,36	0,58	4,96	0,000
	Erkek	119	3,98	0,83		
TOPLUMSAL CİNSİYET	Kadın	229	4,31	0,48	8,24	0,000
ROLLERİ TUTUMU	Erkek	119	3,80	0,64		

Toplumsal cinsiyet rollerini tutum toplam puanı ($t=6,65$), eşitlikçi cinsiyet rolü ($t=6,38$), kadın cinsiyet ($t=9,26$), evlilikte cinsiyet ($t=7,13$), geleneksel cinsiyet ($t=4,96$) ve erkek cinsiyet ($t=8,24$) rollerine ilişkin tutum puanlarının cinsiyete göre anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir ($p<0,05$). Kadın öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin eşitlikçi tutum düzeyi, erkek öğrencilere göre anlamlı düzeyde daha yüksektir. Ayrıca kadın öğrencilerin eşitlikçi cinsiyet rolü, kadın cinsiyet rolü, evlilikte cinsiyet rolü, geleneksel cinsiyet rolü ve erkek cinsiyet rolü alt boyutlarında eşitlikçi tutum düzeyi, erkek öğrencilere göre anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Tablo 5'te toplumsal cinsiyet rollerini tutum puanlarının ailenin aylık gelirine göre karşılaştırılmasına ait tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçlarına yer verilmiştir.

Tablo 5.

Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Puanlarının Ailenin Aylık Gelirine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin ANOVA Sonuçları

Alt Boyut	Gelir Düzeyi	n	$\bar{X}$	SS	F	p	Anlamlı Fark
Eşitlikçi Cinsiyet Rolü	A-2000TL ve altı	144	4,51	0,81	3,38	0,001	A,D>B,C
	B-2001-3500TL	82	4,30	0,77			
	C-3501-6000TL	80	4,38	0,61			
	D-6001TL ve üstü	42	4,43	0,68			
Kadın Cinsiyet Rolü	A-2000TL ve altı	144	3,88	0,78	5,53	0,001	A>B
	B-2001-3500TL	82	3,46	0,91			
	C-3501-6000TL	80	3,58	0,74			
	D-6001TL ve üstü	42	3,57	0,90			
Evlilikte Cinsiyet Rolü	A-2000TL ve altı	144	4,60	0,54	3,76	0,011	A,C,D>B
	B-2001-3500TL	82	4,39	0,54			
	C-3501-6000TL	80	4,50	0,56			
	D-6001TL ve üstü	42	4,58	0,42			
Geleneksel Cinsiyet Rolü	A-2000TL ve altı	144	4,03	0,79	4,96	0,002	A>B,C,D
	B-2001-3500TL	82	3,60	0,88			
	C-3501-6000TL	80	3,74	0,88			
	D-6001TL ve üstü	42	3,79	0,84			
Erkek Cinsiyet Rollerini	A-2000TL ve altı	144	4,31	0,65	1,80	0,148	
	B-2001-3500TL	82	4,10	0,76			
	C-3501-6000TL	80	4,18	0,74			
	D-6001TL ve üstü	42	4,26	0,63			
TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİ TUTUMU	A-2000TL ve altı	144	4,27	0,58	4,86	0,003	A,D>B,C
	B-2001-3500TL	82	3,97	0,63			
	C-3501-6000TL	80	4,08	0,58			
	D-6001TL ve üstü	42	4,13	0,54			

Öğrencilerin erkek cinsiyet rollerine ilişkin tutum puanlarının ailenin aylık gelirine göre anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir (F=1.80; p>0,05).

Toplumsal cinsiyet rollerini tutumu toplam (F=4,86), eşitlikçi cinsiyet rolü (F=3,38), kadın cinsiyet (F=5,53), evlilikte cinsiyet (F=3,76) ve geleneksel cinsiyet (F=4,96) rollerine ilişkin tutum puanlarının ailenin aylık gelirine göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir (p<0,05). Farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan LSD post hoc testi sonuçlarına göre;

- Ailesinin aylık geliri 2000TL ve altı ve 6001TL ve üstü olan öğrencilerin eşitlikçi cinsiyet tutumları, ailesinin aylık geliri 2001-3500 ve 3501-6000 arası olan öğrencilere göre anlamlı düzeyde daha yüksektir.

- Ailesinin aylık geliri 2000TL ve altında olan öğrencilerin toplumsal cinsiyet ve kadın cinsiyet rollerine ilişkin eşitlikçi tutumları, ailesinin aylık geliri 2001-3500TL arası olan öğrencilere göre anlamlı düzeyde daha yüksektir.

- Ailesinin aylık geliri 2000TL ve altı, 3501-6000TL arası ve 6001TL ve üstü olan öğrencilerin evlilikte cinsiyet rollerine ilişkin eşitlikçi tutumları, ailesinin aylık geliri 2001-3500TL olan öğrencilere göre anlamlı düzeyde daha yüksektir.

- Ailesinin aylık geliri 2000TL ve altı olan öğrencilerin geleneksel cinsiyet rollerine ilişkin eşitlikçi tutumları, ailesinin aylık geliri 2001TL ve üstü olan öğrencilere göre anlamlı düzeyde daha yüksektir.

- Ailesinin aylık geliri 2000TL ve altı ile 6001TL ve üstü olan öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin eşitlikçi tutumları, ailesinin aylık geliri 2001-6000TL olan öğrencilere göre anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Tablo 6'da toplumsal cinsiyet rolleri tutum puanlarının yaşamın çoğunun geçtiği yere göre karşılaştırmasına ait tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları yer almaktadır.

Tablo 6.

Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Puanlarının Yaşamın Çoğunun Geçtiği Yere Göre Karşılaştırılmasına İlişkin ANOVA Sonuçları

Alt Boyut	Yaşamın Çoğunun			Anlamlı			
	Geçtiği Yer	n	$\bar{X}$	SS	F	p	Fark
Eşitlikçi Cinsiyet Rolü	A-Şehir/il	265	4,44	0,73	1,07	0,343	
	B-İlçe	60	4,42	0,77			
	C-Köy/kasaba	23	4,22	0,84			
Kadın Cinsiyet Rolü	A-Şehir/il	265	3,70	0,83	0,63	0,536	
	B-İlçe	60	3,63	0,82			
	C-Köy/kasaba	23	3,52	0,95			
Evlilikte Cinsiyet Rolü	A-Şehir/il	265	4,53	0,52	0,64	0,527	
	B-İlçe	60	4,55	0,60			
	C-Köy/kasaba	23	4,42	0,55			
Geleneksel Cinsiyet Rolü	A-Şehir/il	265	3,84	0,83	0,44	0,647	
	B-İlçe	60	3,87	0,88			
	C-Köy/kasaba	23	3,68	1,06			
Erkek Cinsiyet Rollerini	A-Şehir/il	265	4,23	0,71	1,54	0,216	
	B-İlçe	60	4,29	0,65			
	C-Köy/kasaba	23	3,99	0,64			
TOPLUMSAL	A-Şehir/il	265	4,15	0,58	1,01	0,366	
CİNSİYET ROLLERİ	B-İlçe	60	4,15	0,60			
TUTUMU	C-Köy/kasaba	23	3,97	0,68			

Toplumsal cinsiyet rollerini tutumu toplam ve alt boyut puanlarının yaşamın çoğunun geçtiği yere göre anlamlı farklılık göstermediği ortaya çıkmıştır ($p>0,05$).

Tablo 7’de toplumsal cinsiyet rollerini tutum puanlarının anne öğrenim düzeyine göre karşılaştırılmasına ait tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları verilmiştir.

Tablo 7.

Toplumsal Cinsiyet Rollerine Tutum Puanlarının Anne Öğrenim Düzeyine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin ANOVA Sonuçları

Alt Boyut	Anne Öğrenim	n	$\bar{X}$	SS	F	p	Anlamlı Fark
Eşitlikçi Cinsiyet Rolü	A-İlkokul terk	41	4,09	0,98	3,16	0,014	C,D,E>A,B
	B-İlkokul	141	4,38	0,76			
	C-Ortaokul	101	4,50	0,69			
	D-Lise	29	4,58	0,44			
	E-Üniversite	36	4,59	0,62			
Kadın Cinsiyet Rolü	A-İlkokul terk	41	3,44	0,85	5,30	0,000	C,DE>A,B
	B-İlkokul	141	3,52	0,86			
	C-Ortaokul	101	3,81	0,74			
	D-Lise	29	3,83	0,77			
	E-Üniversite	36	4,08	0,85			
Evlilikte Cinsiyet Rolü	A-İlkokul terk	41	4,47	0,44	1,91	0,109	
	B-İlkokul	141	4,47	0,62			
	C-Ortaokul	101	4,61	0,43			
	D-Lise	29	4,44	0,58			
	E-Üniversite	36	4,65	0,48			
Geleneksel Cinsiyet Rolü	A-İlkokul terk	41	3,72	0,82	1,44	0,222	
	B-İlkokul	141	3,75	0,86			
	C-Ortaokul	101	3,90	0,80			
	D-Lise	29	3,89	0,81			
	E-Üniversite	36	4,07	0,99			
Erkek Cinsiyet Rollerine	A-İlkokul terk	41	4,13	0,56	1,37	0,243	
	B-İlkokul	141	4,16	0,70			
	C-Ortaokul	101	4,35	0,69			
	D-Lise	29	4,26	0,65			
	E-Üniversite	36	4,18	0,84			
TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİ TUTUMU	A-İlkokul terk	41	3,97	0,54	3,08	0,016	C,D,E>A,B
	B-İlkokul	141	4,06	0,63			
	C-Ortaokul	101	4,24	0,53			
	D-Lise	29	4,20	0,53			
	E-Üniversite	36	4,31	0,67			

Evlilikte cinsiyet (F=1,91), geleneksel cinsiyet (F=1,44), erkek cinsiyet (F=1,37) rollerine ilişkin tutum puanlarının anne öğrenim düzeyine göre anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($p>0,05$).

Toplumsal cinsiyet rolleri tutumu toplam puanı ($F=3,08$), eşitlikçi cinsiyet rolü ($F=3,16$), kadın cinsiyet ($F=5,30$) rollerine ilişkin tutum puanlarının anne öğrenim düzeyine göre anlamlı farklılık gösterdiği bulunmuştur ($p>0,05$). Farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan LSD post hoc testi sonuçlarına göre anne öğrenim düzeyi ortaokul ve daha üst düzeyde olan öğrencilerin eşitlikçi cinsiyet rollerine ilişkin tutumları, anne öğrenim düzeyi ilköğretim ve ilköğretim düzeyinde olan öğrencilere göre anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Tablo 8’de toplumsal cinsiyet rolleri tutum puanlarının baba öğrenim düzeyine göre karşılaştırmasına ait tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçlarına yer verilmiştir.

Tablo 8.

Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Tutum Puanlarının Baba Öğrenim Düzeyine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin ANOVA Sonuçları

Alt Boyut	Baba Öğrenim	n	$\bar{X}$	SS	F	p	Anlamlı Fark
Eşitlikçi Cinsiyet Rolü	A-İlkokul terk	10	4,54	0,65	0,56	0,693	
	B-İlkokul	95	4,35	0,80			
	C-Ortaokul	127	4,43	0,83			
	D-Lise	31	4,39	0,53			
	E-Üniversite	85	4,48	0,61			
Kadın Cinsiyet Rolü	A-İlkokul terk	10	3,96	1,02	2,23	0,065	
	B-İlkokul	95	3,53	0,82			
	C-Ortaokul	127	3,78	0,75			
	D-Lise	31	3,45	0,93			
	E-Üniversite	85	3,74	0,89			
Evlilikte Cinsiyet Rolü	A-İlkokul terk	10	4,76	0,30	2,62	0,035	A>B,C,D,E
	B-İlkokul	95	4,49	0,56			
	C-Ortaokul	127	4,57	0,52			
	D-Lise	31	4,29	0,60			
	E-Üniversite	85	4,55	0,52			
Geleneksel Cinsiyet Rolü	A-İlkokul terk	10	3,95	0,77	1,45	0,218	
	B-İlkokul	95	3,78	0,87			
	C-Ortaokul	127	3,93	0,78			
	D-Lise	31	3,54	0,95			
	E-Üniversite	85	3,84	0,91			
Erkek Cinsiyet Rollerini	A-İlkokul terk	10	4,42	0,58	2,58	0,037	A>B,D,E
	B-İlkokul	95	4,14	0,63			
	C-Ortaokul	127	4,34	0,67			
	D-Lise	31	3,96	0,79			
	E-Üniversite	85	4,24	0,76			
TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİ TUTUMU	A-İlkokul terk	10	4,33	0,52	2,22	0,066	
	B-İlkokul	95	4,06	0,59			
	C-Ortaokul	127	4,21	0,55			
	D-Lise	31	3,93	0,64			
	E-Üniversite	85	4,17	0,64			

Toplumsal cinsiyet rolleri toplam (F=2,22), eşitlikçi cinsiyet (F=0,56) , kadın cinsiyet (F=2,23) , geleneksel cinsiyet (F=1,45) rollerine ilişkin tutum puanlarının baba öğrenim düzeyine göre anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir (p>0,05).

Evlilikte cinsiyet ($F=2,62$) ve erkek cinsiyet ($F=2,58$) rollerine ilişkin tutum puanlarının baba öğrenim düzeyine göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($p>0,05$). Farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan LSD post hoc testi sonuçlarına göre;

- Baba öğrenim düzeyi ilkokul terk olan öğrencilerin evlilikte cinsiyet rollerine ilişkin eşitlikçi tutumları, baba öğrenim düzeyi ilkokul ve daha üst düzeyde olan öğrencilere göre anlamlı düzeyde daha yüksektir.

- Baba öğrenim düzeyi ilkokul terk olan öğrencilerin erkek cinsiyet rollerine ilişkin eşitlikçi tutumları, baba öğrenim düzeyi ilkokul, lise ve üniversite düzeyinde olan öğrencilere göre anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Tablo 9'da toplumsal cinsiyet rolleri tutum puanlarının öğrenim görülen fakülteye göre karşılaştırmasına ait tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçlarına yer verilmiştir.

Tablo 9.

Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Puanlarının Öğrenim Görülen Fakülteye Göre Karşılaştırılmasına İlişkin ANOVA Sonuçları

Alt Boyut	Fakülte	n	$\bar{X}$	SS	F	p	Anamlı Fark
Eşitlikçi Cinsiyet Rolü	A-Eğitim	202	4,43	0,71	0,42	0,659	
	B-Fen-Edebiyat	68	4,37	0,79			
	C-Sağlık Bilimleri	78	4,43	0,81			
Kadın Cinsiyet Rolü	A-Eğitim	202	3,72	0,86	1,38	0,252	
	B-Fen-Edebiyat	68	3,53	0,85			
	C-Sağlık Bilimleri	78	3,70	0,77			
Evlilikte Cinsiyet Rolü	A-Eğitim	202	4,53	0,59	0,47	0,623	
	B-Fen-Edebiyat	68	4,50	0,42			
	C-Sağlık Bilimleri	78	4,54	0,48			
Geleneksel Cinsiyet Rolü	A-Eğitim	202	3,86	0,86	2,26	0,106	
	B-Fen-Edebiyat	68	3,64	0,88			
	C-Sağlık Bilimleri	78	3,92	0,80			
Erkek Cinsiyet Rollerini	A-Eğitim	202	4,24	0,72	0,86	0,422	
	B-Fen-Edebiyat	68	4,13	0,67			
	C-Sağlık Bilimleri	78	4,28	0,67			
TOPLUMSAL	A-Eğitim	202	4,16	0,63	1,26	0,285	
CİNSİYET ROLLERİ	B-Fen-Edebiyat	68	4,03	0,53			
TUTUMU	C-Sağlık Bilimleri	78	4,17	0,56			

Toplumsal cinsiyet rollerini tutumu toplam ($F=1,26$) ve alt boyut ($F=0,42$; $F=1,38$; $F=0,47$; $F=2,26$; $F=0,86$) puanlarının öğrenim görülen fakülteye göre anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($p>0,05$).

BÖLÜM V

5. TARTIŞMA VE YORUM

5.1. Tartışma ve Yorum

Bu bölümde üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet tutumları ile özgüven ve kişilik özelliklerinin demografik özelliklere göre incelenmesi sonucunda elde edilen bulgular ile toplumsal cinsiyet tutumları ile özgüven ve kişilik özellikleri ilişkilerine ilişkin bulguların yorumlamasına ve alan yazın ile ilgili bulguların karşılaştırılarak tartışılmasına yer verilmiştir.

Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları ile özgüven ve kişilik özellikleri arasındaki ilişkinin incelendiği bu çalışmada araştırmaya katılan öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin eşitlikçi tutumlarının ve özgüvenlerinin yüksek düzeyde olduğu; öğrencilerin dışa dönük ve tutarlı oldukları, nörotik kişiliklerinin dengeli kişiliğe göre nispeten daha yüksek olduğu bulguları elde edilmiştir. Literatüre bakıldığında; Gençtarık (2019), Alptekin (2019), Kara (2019), Özyiğit (2019), Durak (2019), Özdemir (2019), Kaplan (2019), Barda (2019), Alabaş ve arkadaşları (2019), Daşlı (2019) üniversite öğrencileri ile gerçekleştirdikleri çalışmalarında toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin eşitlikçi tutumun yüksek düzeyde olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Mevcut araştırmanın bulguları ile literatür bulgularının paralellik gösterdiği, üniversite öğrencilerinin eğitim düzeyinin yüksek olması nedeniyle toplumsal cinsiyete ilişkin eşitlikçi tutumlarının yüksek olduğu söylenebilir.

Çalışmada özgüven ile toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutum arasında pozitif yönlü ilişki olduğu; özgüveni yüksek bireylerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin eşitlikçi tutum sergiledikleri sonucuna varılmıştır. Literatüre bakıldığında; Kaplan (2019) toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutum ile özgüven arasında anlamlı bir ilişki olduğu; özgüveni yüksek üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin eşitlikçi tutumunun yüksek düzeyde olduğu bulgularını elde etmiştir. Işık (2019) örgün eğitime devam eden ve özgüveni yüksek olan kadınların toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin eşitlikçi tutumlarının yüksek olduğu bulgularını elde etmiştir. Literatürdeki bu bulgular mevcut araştırmanın bulgularıyla paralellik göstermektedir.

Araştırmada kişilik özellikleri ile toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutum arasında anlamlı ilişki olduğu; dışa dönük kişilik özelliğine sahip bireylerin toplumsal

cinsiyet rollerine ilişkin eşitlikçi tutum sergiledikleri bulguları elde edilmiştir. Literatüre bakıldığında; Işık (2018) nevrozizm/duygusal denge düzeyinin toplumsal cinsiyet tutumunu azalttığına yönelik bulgular elde etmiştir. Özkan ve Küçükkelepçe (2019) eşitlikçi cinsiyet rolü tutumları ile dışadönüklük/içedönüklük arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu bulgularını elde etmiştir. Yukarıdaki çalışmaların bulgularının bizim araştırmamızın bulguları ile genel olarak paralellik gösterdiği görülmektedir.

Çalışmada toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumların cinsiyete göre anlamlı farklılık gösterdiği; kadın öğrencilerin eşitlikçi tutum düzeyinin erkek öğrencilere göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu bulgularına ulaşılmıştır. Kadın ve erkek rollerine ilişkin eşit tutumun kültürel olarak ataerkil ancak kadınların sosyal hayatta etkinliğinin arttığı bir toplumda kadın bireylerin eşitlikçi tutumunun erkek bireylere göre daha yüksek olması anlaşılabilir bir durum olarak görülebilir. Literatüre bakıldığında; Çınar (2018), Alptekin (2019), Gui (2019), Onurluer (2019), Kara (2019), Özyiğit (2019), Durak (2019), Özdemir (2019), Seven (2019), Alabaş ve arkadaşları (2019), Daşlı (2019) üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının cinsiyete göre anlamlı farklılık gösterdiği; kadın öğrencilerin eşitlikçi tutumunun, erkek öğrencilere göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu sonucuna ulaşımlardır. Mevcut çalışma bulguları ile literatür bulgularının paralellik gösterdiği görülmektedir.

Araştırmada toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumların ailenin aylık gelirin'e göre anlamlı farklılık gösterdiği bulgularına ulaşılmıştır. Fakat bu farklılık düşük ve yüksek gelir grupları ile orta gelir grubu arasında görülmektedir. Buradan hareketle düşük gelirin yüksek gelire göre veya yüksek gelirin düşük gelire göre anlamlı farklılığa neden olduğu çıkarımlarında bulunulamayacağı sonucuna varılmıştır. Ayrıca bu bulgu, düşük gelir düzeyindeki öğrencilerin içerisinde buldukları sosyo-ekonomik koşulların üstesinden gelmede daha eşitlikçi tutuma sahip olmayı bir çözüm yolu olarak görmüş olmalarıyla da açıklanabilir. Literatüre bakıldığında; Kara (2019) üniversite öğrencilerinin kadın cinsiyet rolleri ve evlilikte cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının ailenin aylık gelirin'e göre anlamlı farklılık gösterdiği bulgularını elde etmiştir. Literatüre bakıldığında; Çınar (2018) ve Seven (2019) üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının ailenin aylık gelirin'e göre anlamlı farklılık gösterdiği bulgularına ulaşımlardır. Ancak, Onurluer (2019) üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının ailenin aylık gelirin'e göre anlamlı farklılık göstermediği bulgularını elde etmiştir. Mevcut çalışmanın bulguları ile literatür bulguları arasında benzerlikler ve farklılıklar görülmektedir.

Araştırmada toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutum, geleneksel cinsiyet, kadın cinsiyet tutumlarının anne ve baba öğrenim düzeyine göre anlamlı farklılık göstermediği; eşitlikçi cinsiyet rollerine ilişkin eşitlikçi tutumun anne öğrenim düzeyine göre anlamlı farklılık gösterdiği; evlilikte cinsiyet ve erkek cinsiyet rollerine ilişkin tutumların baba öğrenim düzeyine göre anlamlı farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Anne öğrenim düzeyi yüksek olan öğrencilerin eşitlikçi tutumlarının daha yüksek olduğu; baba öğrenim düzeyi ilkökul terk olan öğrencilerin eğitim düzeyi daha yüksek olanlara göre evlilikte cinsiyet rollerinde ve erkek cinsiyet rollerinde eşitlikçi tutumlarının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Anne eğitim düzeyinin yüksek olması öğrencilerin eşitlikçi cinsiyet tutumlarına sahip olmasını sağlarken, baba eğitim düzeyinin yüksekliğinin öğrencinin eşitlikçi tutumuna olumlu yönde etkisinin olmadığı söylenebilir. Literatüre bakıldığında; Kurtuluş (2019) üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin eşitlikçi tutumun anne öğrenim düzeyine göre anlamlı farklılık gösterdiğini, baba öğrenim düzeyine göre ise anlamlı farklılık göstermediği bulgusunu elde etmiştir. Onurluer (2019) üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının anne ve baba öğrenim düzeyine göre anlamlı farklılık göstermediği bulgularını elde etmiştir. Literatüre bakıldığında; Kara (2019) ve Durak (2019) üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının anne ve baba öğrenim düzeyine göre anlamlı farklılık gösterdiği; Çınar (2018) üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının anne öğrenim düzeyine göre anlamlı farklılık göstermediği; baba öğrenim düzeyine göre ise anlamlı farklılık gösterdiği; Daşlı (2019) ise üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının anne öğrenim düzeyine göre anlamlı farklılık göstermediği, evlilikte cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının baba öğrenim düzeyine göre anlamlı farklılık gösterdiği bulgularına ulaşmışlardır. Mevcut çalışmanın bulguları ile literatür bulguları arasında benzerlikler ve farklılıklar görülmektedir.

Araştırmada toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumun yaşamın çoğunun geçtiği yere anlamlı farklılık göstermediği bulgularına ulaşılmıştır. Bu bulgu cinsiyet tutumlarının kırsal yada kent merkezinde yaşamının çoğunu geçirmeye göre değişiklik göstermediği sonucuna götürürken, bu durumun çalışmadaki örneklemin %76,1'inin il merkezinde yaşaması nedeni ile ortaya çıktığı da düşünülebilir. Ayrıca toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumun eğitim görülen fakülteye göre anlamlı farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Bu durumun en önemli nedeni öğrencilerin %58'inin eğitim fakültesinde öğrenim görüyor olması olabilir. Literatüre

bakıldığında; Özyiğit (2019) PDR ve psikoloji bölüm öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının psikoloji bölümü öğrencileri lehine anlamlı farklılık gösterdiği bulgularına ulaşmıştır. Çınar (2018) ve Alptekin (2019) toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumun yaşamın çoğunun geçtiği yere göre anlamlı farklılık gösterdiği; yaşamın çoğunu şehirde geçiren öğrencilerin eşitlikçi tutumunun, yaşamın çoğunu köyde geçirenlere göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu bulgularını elde etmişlerdir. Durak (2019) hemşirelik ve ebelik bölümlerindeki öğrencilerin kadın cinsiyet tutumlarının anlamlı farklılık göstermediği; toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumun ebelik bölümü öğrencileri lehine anlamlı farklılık gösterdiği sonucuna ulaşmıştır. Barda (2019) tıp fakültesi, diş hekimliği, eczacılık fakültesi öğrencileri ile yaptığı çalışmada toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumların anlamlı farklılık göstermediği sonucuna varmıştır. Alabaş ve arkadaşları (2019) üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumunun yaşamın çoğunu il merkezinde geçirenler lehine anlamlı farklılık gösterdiği bulgularını elde etmişlerdir. Gui (2019) üniversite öğrencileri ile yaptığı çalışmada geleneksel tutum sergileyen kadınların daha çok kırsal bölgede yaşadığı ve kentsel bölgede yaşamının daha eşitlikçi cinsiyet tutumlarına sahip olmayı sağladığı bulgularını elde etmiştir. Cavdar (2013), Çınar (2018), Onurluer (2019) ve Durak (2019) üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumunun yaşamının çoğunun geçtiği yere göre anlamlı farklılık göstermediği sonucu elde etmişlerdir. Örneklemin yaşanılan yer açısından daha çeşitlilik gösterdiği araştırma bulguları dikkate alındığında yaşamının çoğunu ilde geçiren bu araştırmadaki öğrencilerin eşitlikçi tutumunun köyde yaşayan öğrencilere göre daha yüksek olması da anlaşılabilir bir bulgu olarak değerlendirilmektedir.

BÖLÜM VI

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1. Sonuç

Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları ile özgüven ve kişilik özellikleri arasındaki ilişkinin incelendiği bu çalışmada araştırmaya katılan öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin eşitlikçi tutumlarının ve özgüvenlerinin yüksek düzeyde olduğu; öğrencilerin dışa dönük ve tutarlı oldukları, nörotik kişiliklerinin dengeli kişiliğe göre nispeten daha yüksek olduğu bulguları elde edilmiştir.

Özgüven ile toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutum arasında pozitif yönlü ilişki olduğu; özgüveni yüksek bireylerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin eşitlikçi tutum sergiledikleri bulguları elde edilmiştir.

Kişilik özellikleri ile toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutum arasında anlamlı ilişki olduğu; dışa dönük kişilik özelliğine sahip bireylerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin eşitlikçi tutum sergiledikleri bulguları elde edilmiştir. Duygusal denge ve tutarlılığa ilişkin kişilik özelliklerinin eşitlikçi tutum ile ilişkili olmadığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumların cinsiyete göre anlamlı farklılık gösterdiği; kadın öğrencilerin eşitlikçi tutum düzeyinin erkek öğrencilere göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu bulguları elde edilmiştir.

Toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumların ailenin aylık gelirine göre anlamlı farklılık gösterdiği ancak farklılığın her boyutta düşük ve yüksek gelir gruplarına göre farklılık gösterdiği; buradan hareketle düşük gelirin yüksek gelire göre veya yüksek gelirin düşük gelire göre anlamlı farklılığa neden olduğu çıkarımlarında bulunulamayacağı bulguları elde edilmiştir.

Toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutum, geleneksel cinsiyet, kadın cinsiyet tutumlarının anne ve baba öğrenim düzeyine göre anlamlı farklılık göstermediği; eşitlikçi cinsiyet rollerine ilişkin eşitlikçi tutumun anne öğrenim düzeyine göre anlamlı farklılık gösterdiği; evlilikte cinsiyet ve erkek cinsiyet rollerine ilişkin tutumların baba öğrenim düzeyine göre anlamlı farklılık gösterdiği; anne öğrenim düzeyi ortaokul ve daha üst düzeyde olan öğrencilerin eşitlikçi cinsiyet rollerine ilişkin tutumları, anne

öğrenim düzeyi ilköğretim ve ilköğretim düzeyinde olan öğrencilere göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca baba öğrenim düzeyi ilköğretim olan öğrencilerin evlilikte cinsiyet rolleri ve erkek cinsiyet rollerine ilişkin eşitlikçi tutumları, baba öğrenim düzeyi ilköğretim ve üzeri düzeyde olan öğrencilere göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu bulguları elde edilmiştir.

Toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumun yaşamın çoğunun geçtiği yere, fakülteye göre anlamlı farklılık göstermediği bulguları elde edilmiştir.

Eşitlikçi cinsiyet rolü ve erkek cinsiyet rolü tutumları ile iç özgüven, dış özgüven ve özgüven arasında düşük düzeyde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu, dışa/içe dönük kişilik özellikleri arasında düşük düzeyde negatif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu bulguları elde edilmiştir. Kadın cinsiyet rolü tutumları dış özgüven ve özgüven arasında düşük düzeyde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Evlilikte cinsiyet rolü tutumları ile dış özgüven arasında düşük düzeyde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Geleneksel cinsiyet rolü tutumları ile dış özgüven ve özgüven arasında düşük düzeyde pozitif yönlü anlamlı ilişki olduğu, dışa/içe dönüklük ve duygusal denge/nörotizm kişilik özellikleri arasında düşük düzeyde negatif yönlü anlamlı ilişki olduğu bulguları elde edilmiştir.

6.2. Öneriler

6.2.1. İleride Yapılacak Araştırmalar İçin Öneriler

- Bu çalışma ülkemizde toplumsal cinsiyet tutumları ile kişilik özellikleri ve özgüven arasındaki ilişkiyi inceleyen tek çalışmadır. İleride yapılacak araştırmalarda daha farklı perspektiflerden bakılarak toplumsal cinsiyet tutumları ile ilişkili olduğu düşünülen farklı değişkenler ile çalışılmalıdır.
- Toplumsal cinsiyet tutumları ile ilgili yapılacak çalışmalarda nitel araştırma yöntemlerinden görüşme tekniği kullanılarak konunun daha kapsamlı incelenmesi önerilebilir.
- Bu araştırma Çukurova Üniversitesi'nde öğrenim gören 348 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. İleride yapılacak çalışmalarda farklı üniversitelerde öğrenim gören, sosyo-ekonomik bakımdan daha heterojen ve daha büyük bir örnekleme çalışılabilir.

- İleride yapılacak araştırmalarda cinsiyet yönünden daha dengeli bir örneklem grubunun kullanılması yoluyla daha temsil edici ve dengeli sonuçların alınması sağlanabilir.
- Bu çalışma üniversite öğrencileri ve izin verilen fakültelerden katılan öğrenciler üzerinde yapılmıştır. İleriki çalışmalarda daha genellenebilir sonuçlara ulaşmak için fakülte kapsamı genişletilmeli ya da öğrencilerden ziyade değişik eğitim düzeylerindeki yetişkin katılımcılar ile çalışılmalıdır.

6.2.2. Uygulayıcılar İçin Öneriler

- İlkokul döneminde müfredata toplumsal cinsiyet rollerine yönelik seçmeli dersler konularak öğrencilerin toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik bilinçlenmesi sağlanmalıdır.
- Üniversitelerde ders programlarına toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin farkındalığı arttırmak amacıyla dersler eklenmelidir.
- Toplumsal cinsiyet rollerine yönelik farkındalığı arttırmak amacı ile üniversitelerde kulüpler ve öğrenci topluluklarının oluşturulması, etkinlikler düzenlenmesi desteklenmelidir.
- Ebeveyn ve öğretmenlerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin farkındalık kazanmaları amacı ile eğitici faaliyetler planlanıp, uygulanmalıdır.
- Özgüven ile toplumsal cinsiyet tutumları arasında anlamlı ilişki olması sonucuna dayanarak kadın ve erkek eşitliği açısından ebeveynler çocuklarını yetiştirirken onların özgüvenlerini destekleyici tarzda davranmalıdırlar.

7. KAYNAKÇA

- Acuner, A. (2012). *Farklı dansları yapan bireylerin çeşitli değişkenlere göre özgüven ve öz yeterliliklerinin karşılaştırılması*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon.
- Akdur, S. (2014). *Kişilik özellikleri ile psikolojik belirtiler arasındaki ilişkide kişilerarası ilişki tarzları ve mizah tarzlarının aracı rolü*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Akın, A. (2007). Öz-güven Ölçeği'nin geliştirilmesi ve psikometrik özellikleri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(2), 167-176.
- Akın, T., Baykara, A., Miral S. ve Özakbaş, S. (1992), *Gençlerde beden imgesi ve benlik saygısı ilişkisi*. Çocuk ve Ergen Psikiyatrisi Günleri, İzmir.
- Alabaş, R., Akyüz H. İ. ve Kamer S. T. (2019). Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet algılarının belirlenmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16(44), 429-448.
- Alptekin, B. (2019). *Öğretmen adaylarının toplumsal cinsiyet rolleri ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.
- Arslan, A. S. (2000). Ders kitaplarında cinsiyetçilik. *T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Ve Sorunları Genel Müdürlüğü Yayını*, 33.
- Aslan, S. (2008). Kişilik, huy ve psikopatoloji. *Rewiews, Cases and Hypotheses in Psychiatry RCHP*, 2, 7-18.
- Aşılı, G. (2001). *Üniversite öğrencilerinin cinsiyet rolleri ve ego durumları arasındaki ilişki*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Atkinson, R. L., Atkinson, R. C., Smith, E. E., Bem Daryl, J. ve Nolen-Hoeksema, S. (1999). *Psikolojiye giriş*. (Çev. Y. Alagon). İstanbul: Arkadaş Yayınevi.
- Aydın, Özkan, S., ve Küçükkeleş, D. S. (2019). Do university students' personality traits affect their attitudes towards gender roles? *Perspectives in Psychiatric Care*, 1-8. doi:10.1111/ppc.12375
- Bal, Demirgöz, M. ve Şahin, Hotun, N. (2011). Cervantes kişilik ölçeğinin Türkçe'ye uyarlanması: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 8(1), 39-45.

- Barda, B. (2019). *Üniversite öğrencilerinin liderlik tarzları ile toplumsal cinsiyet rolleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Medipol Üniversitesi, İstanbul.
- Başbakanlık, Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü. (2008). 2008-2013 Toplumsal cinsiyet eşitliği ulusal eylem planı.
- Batur, Z. (2010). Son çeyrek yüzyılda kadının değişen sosyal statüsü ve imajı: ilköğretim ikinci kademe anadili ders kitaplarında metin ve görsel öğelerin incelenmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(13), 35-43.
- Baykal, S. (1988). Üniversite öğrencilerinin cinsiyet rolleri ile ilgili kalıp yargılarının bazı değişkenler açısından incelenmesi, Yayınlanmamış doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Bhasin, K. (2003). Toplumsal cinsiyet “Bize yüklenen roller”. *Kadınlarla Dayanışma Vakfı Yayınları*, 1-5.
- Bilgin, O. (2011). *Ergenlerde özgüven düzeyinin bazı değişkenler açısından incelenmesi*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Burger, J. M. (2006). *Kişilik* (Çev. İ. D. Erguvan Sarıoğlu). İstanbul: Kaknüs Yayınevi.
- Burt, K., Scott, J. (2002). Parent and adolescent gender role attitudes in 1990's Great Britain. *Sex Roles*, 46(7/8), 239-245
- Butler, J. (2008) *Cinsiyet belası: feminizm ve kimliğin altüst edilmesi* (Çev. B. Ertür). İstanbul: Metis Yayınları.
- Büyüköztürk, Ş. (2011). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: PEGEM Akademi.
- Castelo-Branco, C., Reina, F., Montivero, A. ve ark. (2006). Influence of high-intensity training and of dietetic and anthropometric factors on menstrual cycle disorder in ballet dancers. *Gynecological Endocrinology* 22(1), 31-35.
- Cervone, D., Pervin, L.A. (2016). *Kişilik psikolojisi kuram ve araştırma* (Çev. M. Baloğlu). Ankara: Nobel yayınları.
- Ceylan, A. (2017). *Ergenlerde mükemmeliyetçi benlik sunumunun özgüven ile ilişkisi*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi, İstanbul.
- Cloninger, S. C. (2004). *Theories of personality: Understanding persons* (5th ed.). Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.
- Connell, R. (1998). *Toplumsal cinsiyet ve iktidar* (Çev. C. Soydemir). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

- Corey, G. (2008). *Psikolojik danışma kuram ve uygulamaları* (Çev. T. Ergene). Ankara: Mentis Yayıncılık.
- Costa, P. T. ve McCrae, R. R. (1992). Normal personality assessment in clinical practice: The NEO Personality Inventory. *Psychological Assessment*, 4(1), 5.
- Cömert, M., (2009). *Okul yöneticilerinin ertelemecilik davranışları, iş yükleri ve kişilik özelliklerine ilişkin alguları*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İnönü Üniversitesi, Malatya.
- Cüceloğlu, D.(2002). *İnsan ve davranışı* (11.Basım). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Çavdar, D. (2013). *Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları ve romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançları*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Çelik, Bekleviç, A. (2013). *Bir üniversite hastanesi araştırma görevlilerinin toplumsal cinsiyet rolleri tutum ölçeği ve çalışma yaşamında toplumsal cinsiyet rolleri algısının değerlendirilmesi*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Bülent Ecevit Üniversitesi, Zonguldak.
- Çelik, İ. (2001). *Ortaokul öğrencilerinin özgüven düzeyinin bazı değişkenler açısından değerlendirilmesi Afyonkarahisar örneği*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Türk Hava Kurumu Üniversitesi, Ankara.
- Çınar, G. (2018). *Cumhuriyet üniversitesi edebiyat fakültesi öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine göre şiddet eğilimi üzerine olan sosyal algılarının araştırılması*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas.
- Çınar, P. (2005). Hangimiz daha saldırgan?. *Türk Psikoloji Bülteni*, 11(36), 76-80.
- Çiğdemoglu, S. (2006). *Lise 1. sınıf öğrencilerinin akran baskısı, özsaygı ve dışadönüklük kişilik özelliklerinin okul türlerine göre incelenmesi*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Daşlı, Y. (2019). Öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının belirlenmesi üzerine bir alan araştırması. *YYÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(1), 364-385.
- Doğan, T. (2006), *Üniversite öğrencilerinin sosyal zeka düzeylerinin depresyon ve bazı değişkenlerle ilişkisinin incelenmesi*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Dökmen, Z. (2012). *Toplumsal cinsiyet*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

- Durak, U. C. (2019). *Hemşirelik ve ebelik öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının incelenmesi*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gaziantep Üniversitesi, Gaziantep.
- Eldeleklioğlu, J. (2004). Çocuklarda özgüven gelişimi. *Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(24), 111-121.
- Esati, A. (2017). *Ergenlerin özgüven oluşumunda dindarlığı rolü (Sancak örneği)*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Uludağ Üniversitesi, Bursa.
- Etaugh, C. ve Liss, M. B. (1992). Home, school and playroom: training groups for adult gender roles. *Sex Roles*, 26(3/4), 129-147.
- Feltz, D. L. (1998). Self-confidence and sports performance. *Exercise and Sport Sciences Reviews*, 16, 423-57.
- Gençtarıh, B. (2019). *Genç yetişkinlerde öğrenilmiş çaresizlik ve olumsuz değerlendirilme korkusu ile toplumsal cinsiyet rolleri tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Mersin Üniversitesi, Mersin.
- Gençtürk, A. ve Memiş, A. (2010). İlköğretim okulu öğretmenlerinin öz-yeterlik algıları ve iş doyumlarının demografik faktörler açısından incelenmesi. *İlköğretim Online*, 9 (3), 1037-1054.
- George, D., & Mallery, M. (2010). *SPSS for Windows Step by Step: A Simple Guide and Reference*, 17.0 update (10a ed.) Boston: Pearson.
- Giddens, A. (2008). *Sosyoloji*. İstanbul: Kırmızı Yayınları.
- Giffney, N. Giffney, N. (Ed.) ve O'Rourke M. (Ed.). (2009). "Introduction: The 'q' word" The Ashgate research companion to queer theory. England: Ashgate Publishing.
- Gökben, Çetin, N. ve Beceren, E. (2007). Lider kişilik: Gandhi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (5), 111-132. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/sbe/issue/23203/247848>
- Gökkaya, D. (2017). *Psikolojik beceri kıstası olarak özgüvenin elit sporcuların performansına katkısı; boks milli takımı örneği*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Gökner, Ö. (2015). *Özgüven kazanmak*. Ankara: Arkadaş Yayınevi.
- Gravetter, J. F. ve Forzano, L. B. (2012). *Research methods for the behavioral sciences* (4. Baskı). USA: Linda Schreiber-Ganster.

- Gui, Y. (2019). Gender role attitudes and their psychological effects on Chinese youth. *Social Behavior And Personality: An International Journal*, 47(5). doi: <https://doi.org/10.2224/sbp.7563>
- Güenalp, A. (2007). *Farklı anne baba tutumlarının okul öncesi eğitim çağındaki çocukların özgüven duygusunun gelişimine etkisi (Aksaray ili örneği)*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Güenalp, A.(2007). *Farklı anne-baba tutumlarının okul öncesi eğitim çağındaki çocukların özgüven duygusunun gelişimine etkisi*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Hambly, K. (1997). *Özgüven* (Çev. B. Boçakçı). İstanbul: Rota Yayıncılık.
- Işık, M. (2018). *Sosyal medya kullanıcılarında nesneleştirme, toplumsal cinsiyet algısı ve kişilik faktörleri arasındaki değişkenlerin incelenmesi*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Üsküdar Üniversitesi, İstanbul.
- Işık, D. (2019). *Eğitimli çalışan kadının çalışma hayatında ve aile hayatındaki ataerkil örüntülerin çalışma algısına etkisi*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Beykent Üniversitesi, İstanbul.
- İşbakan, Z. H. (2011). *Cana yönelik ve mala yönelik suç işlemiş bireylerin kişilik özelliklerinin karşılaştırılması*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Maltepe Üniversitesi, İstanbul. Erişim adresi: <https://www.ulusaltezmerkezi.net/cana-yonelik-ve-mala-yonelik-suc-islemis-bireylerin-kisilik-ozelliklerinin-karsilastirilmesi-cana-yonelik-ve-mala-yonelik-suc-islemis-bireylerin-kisilik-ozelliklerinin-karsilastirilmesi/3/>
- Kağıtçıbaşı, Ç. (1999). *Yeni İnsan ve İnsanlar* (10. Baskı). İstanbul: Evrim Yayınları.
- Kaplan, V. (2019). *Kişilerarası ilişkisel rol analizinin hemşirelik öğrencilerinin anksiyete düzeylerine, toplumsal cinsiyet rol tutumlarına ve kişilerarası problem çözme yönelimlerine etkisi*, Yayınlanmamış Doktora tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Kaplan, S. P. (2015). *Eğitim sendikalarında toplumsal cinsiyet politikaları: Kadın öğretmenlerde toplumsal cinsiyet*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Kara, Z. (2019). *Üniversite öğrencilerinde toplumsal cinsiyet rolleri ve homofobi arasındaki ilişkinin incelenmesi*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.

- Karasu, F., Göllüce, A., Güvenç, E., Çelik, S. (2017). Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları. *Sdı Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 8(1), 22-27. Erişim adresi: <https://www.researchgate.net/publication/315988244>.
- Kasatura, İ. (1998). *Kişilik ve öz güven*. İstanbul: Evrim Yayınevi.
- Kocaarslan, B. (2009). *Genel müzik eğitimi alan ilköğretim öğrencilerinin müzik dersine ilişkin tutum, müzikal özgüven ve motivasyon düzeylerinin karşılaştırılması*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Koptagel-İlal, G. (1984). *Tıpsal psikoloji* (2. Baskı). İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım.
- Köknel, Ö. (2005). *İnsanı anlamak*. İstanbul: Altın Kitaplar.
- Kugle, C.L., Clements, C.O., Powell, P.M. , Philip, M. (1983). "Level and stability of self-esteem in relation to academic behavior of second graders". *Journal of Personality and Social Psychology*, 44(1), 201-207.
- Kulaksızoğlu, A. (1999). *Ergenlik psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Kulaksızoğlu, A. (2006), *Ergenlik psikolojisi* (8. Basım). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Kurtuldu, P. S. (2007). *İlköğretim okulu yöneticilerinin özgüven düzeyleri ile liderlik düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.
- Kurtuluş, E. (2019). *Kadın üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet eşitliği ile toplumsal cinsiyet rolü stresi ve olumsuz değerlendirme korkusu arasındaki ilişkinin incelenmesi*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Kuzgun, Y. (2009). *Meslek rehberliği ve danışmanlığına giriş*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Leeper, C. ve Valin, D. (1996). Predictors of Mexican American mothers' and fathers' attitudes toward gender equality. *Hispanic Journal of Behavioral Sciences*, 18(3), 343–355. doi:10.1177/07399863960183005
- Lindenfield, G. (1997). *Kendine güvenen çocuk yetiştirme*. Ankara: Hyb Yayıncılık.
- Mahmutoğlu, M. (1978). *Kişilik, Seminer II*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Yayınları, no: 2370.
- Mckay, M. ve Fanning, P. (2016). *Özgüven* (Çev. F. Gaye Atay). Ankara: Arkadaş Yayınevi.

- Onurluer, E. (2019). *Sınıf öğretmeni adaylarının toplumsal cinsiyet algılarının incelenmesi*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi, İstanbul.
- Ölçer, Z., Bakır, N. ve Aslan, E. (2017). Üniversite öğrencilerinde kişilik özelliklerinin premenstrual şikayetlere etkisi. *Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 7(1), 30-37.
- Öngen, B. ve Aytaç, S. (2013, Şubat). *Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları ve yaşam değerleri ilişkisi*. Sosyoloji Konferansları. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/101330>
- Öz, İ. (1997), *Çocuk ve aile*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Özcan, A. (2012). *Toplumsal cinsiyet eğitiminin üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rol tutumlarına etkisi*, Yayınlanmamış doktora tezi, Erciyes Üniversitesi, Kayseri.
- Özdemir, S. (2012). *Psikolojik yardım alma tutumu ile kişilik, kendini saklama, cinsiyet rolleri arasındaki ilişkiler*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Özdemir, Y. A. (2019). *Üniversite öğrencilerinin depresyon düzeylerinin toplumsal cinsiyet rolleri ve bilişsel esneklik düzeyleri bakımından incelenmesi*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Işık Üniversitesi, İstanbul.
- Özen, D. (1992). *Annenin çalışma durumu ve ebeveynin benimsediği cinsiyet rolü değişkenlerinin çocuğun cinsiyet özelliklerine ilişkin kalıp yargılarının gelişimi üzerindeki rolleri*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Özyiğit, M. K. (2019). *Psikolojik danışman ve psikolog adaylarının toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ege Üniversitesi, İzmir.
- Parçal, K. F. (2018). *Ergenlerin sosyal anksiyete düzeyleri ile özgüven algıları arasındaki ilişkinin incelemesi*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Haliç Üniversitesi, İstanbul.
- Pişkin, M. ve Kuzgun, Y. (Ed.). (2000). *İlköğretimde Rehberlik*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Saldıray, A. (2017). *Örtük programda toplumsal cinsiyet: Bir ilkokulun örtük programında toplumsal cinsiyete ilişkin nitel bir çalışma*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana.

- Say, M. (2005). *Fen bilgisi öğretmenlerinin öz-yeterlilik inanışları*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Schroeder, K. M., Bamaca-Colbert, M. Y. Ve Robins, R. W. (2019). Becoming more egalitarian: A longitudinal examination of Mexican-origin adolescents' gender role attitudes. *Dev Psychol*, 55(11), 2311-2323. doi: 10.1037/dev0000811
- Seçgin, F. (2012). *Sosyal bilgiler dersinde toplumsal cinsiyet etkinliklerinin öğrencilerin algı ve tutumlarına etkisi*, Yayınlanmamış Doktora tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Seven, N. (2019). Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları. *PESA Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5(2), 134-149.
- Severge, Y. E. (1998). *Ders kitaplarında cinsiyetçilik: ilköğretim ders kitapları üzerinde yapılmış bir içerik çözümlemesi*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Şahin, R.A. (1993). *Anksiyete Bozukluklarının Epidemiyolojisi*. Anksiyete bozuklukları sempozyumu, Sivas.
- Şener, N. (2017). *Üniversite öğrencilerinde premenstrual sendrom ile kişilik özellikleri arasındaki ilişki*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İnönü Üniversitesi, Malatya.
- Yar, D. (2018). *Farklı sosyo-kültürel kesimlerden ebeveynlerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin değer ve kalıpyargıları çocuklarına aktarımı*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Mersin Üniversitesi, Mersin.
- Yenidünya, A. (2005), *Lise öğrencilerinde rekabetçi tutum, benlik saygısı ve akademik başarı ilişkisi*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Yıldırım, S. (2016). *Üniversite öğrencilerinin benlik saygısı ve toplumsal cinsiyet tutumlarının flört şiddetine yönelik tutumlarına etkisi*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Yöndem, Z.D. (2006). *Kişilik dinamikleri ve stresle baş etme*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Yörükoğlu, A. (1990). *Gençlik Çağı "Ruh Sağlığı ve Ruhsal Sorunlar"* (7. Baskı). İstanbul: Özgür Yayınları.
- Yumuşak, A. (2013). *Üniversite öğrencilerinin flört şiddetine yönelik tutumları, toplumsal cinsiyetçilik ve narsisistik kişilik özellikleri arasındaki ilişki*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Tokat.

- Zeyneloğlu, S. (2008). *Ankara 'da hemşirelik oğrenimi goren üniversite oğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları*, Yayınlanmamış doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Zeyneloğlu, S. ve Terzioğlu, F. (2011). Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeğinin geliştirilmesi ve psikometrik özellikleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 40, 409-420.
- Zhang, N. (2006). Gender role egalitarian attitudes among chinese college students. *Sex Roles* 55, 545-553. doi:10.1007/s11199-006-9108-x

8. EKLER

8.1. Etik Kurul Onay Belgesi

T.C. ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ LİŞİMA İZİNİ / ETİK KURULU İZİNİ TALEP FORMU VE ONAY TUTANAK FORMU					
ÖĞRENCİ BİLGİLERİ					
T.C. NOSU					
ADI VE SOYADI					
ÖĞRENCİ NO					
TEL. NO' LARI					
E- MAİL ADRESLERİ					
ANA BİLİM DALI					
PROGRAM ADI					
BİLİM DALININ ADI					
HANGİ AŞAMADA OLDUĞU (DEF)					
İTEKDE BULUNDUĞU DÖNEME AİT DÖNEMLİK KAYDININ YAPILUP-YAPILMADIĞI					
EDİM.					
TIRMA/ANKET/ÇALIŞMA TALEBİ İLE İLGİLİ BİLGİLER					
TEZİN KONUSU	Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet tutumları ile özgüven ve kişilik özellikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi.				
TEZİN AMACI	Bu çalışmanın genel amacı üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet tutumları ile özgüven ve kişilik özelliklerinin ilişkisel olarak incelenmesidir.				
TEZİN TÜRKÇE ÖZETİ	Bu çalışmada, üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet tutumları ile özgüven ve kişilik özellikleri arasındaki ilişki incelenecektir. Araştırmanın örneklemi, 2018-2019 yılında Çukurova Üniversitesinde eğitim alan öğrencilerden seçilecektir. Bu çalışmada veri toplama aracı olarak "Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği", Cervantes kişilik ölçeği ve "Özgüven ölçeği" kullanılacaktır. Ayrıca çalışmaya dahil olan öğrencilerin birtakım demografik özelliklerini öğrenmek için araştırmacı tarafından oluşturulan "Kişisel Bilgi Formu" kullanılacaktır. Bu form sayesinde çalışmaya katılan üniversite öğrencilerinin cinsiyetleri, gelir düzeyleri, yaşlarının çoğunluğunu geçirdikleri yer, eğitim gördükleri fakülte, anne ve babanın eğitim durumlarının öğrenilmesi amaçlanmaktadır. Araştırmada elde edilen verilerin bilgisayar ortamında Statistical Package for Social Sciences (SPSS) for Windows 20 programında veri tabanı oluşturularak istatistiksel analizi yapılacaktır.				
ARAŞTIRMA YAPILACAK OLAN SEKTÖRLER / KURUMLARIN ADLARI	Çukurova Üniversitesi				
ZİN ALINACAK OLAN KURUMA AİT BİLGİLER (KURUMUN ADI - ŞUBESİ / MÜDÜRLÜĞÜ - İLİ - İLÇESİ)	Çukurova Üniversitesi, Balcalı Kampüsü, Adana - Sarıçam				
YAPILMAK İSTENEN ÇALIŞMANIN ZİN ALINMAK İSTENEN KURUMUN HANGİ İLÇELERİNDE/ HANGİ KURUMUNUN HANGİ BÖLÜMÜNDE/ HANGİ ALANININ HANGİ KONULARDAN/ HANGİ GRUBA/ KİMLERE/ NE UYULANACAĞI GİBİ AYRINTILI BİLGİLER	Fen-Edebiyat fakültesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Eğitim Fakültesi, İlahiyat Fakültesi, Güzel Sanatlar Fakültesi ve Sağlık Bilimleri Fakültesinde okuyan öğrencilere anket ve ölçek uygulanacaktır.				
UYULANACAK OLAN ÇALIŞMAYA AİT ANKETLERİN ÖLÇEKLERİN BAŞLIKLARI/ HANGİ ANKETLERİN - ÖLÇEKLERİN UYULANACAĞI	Verilerin toplanmasında kişisel bilgi formu, toplumsal cinsiyet rolleri tutum ölçeği, Cervantes kişilik ölçeği (CKÖ) ve özgüven ölçeği kullanılacaktır.				
EKLER (ANKETLER, ÖLÇEKLER, FORMLAR GİBİ EVRAKLARIN İSİMLERİLE BİRLİKTE KAÇ ADETSAYFA OLDUKLARINA AİT BİLGİLER İLE AYRINTILI YAZILACAKTIR)	1) Kişisel Bilgi Formu - 1 sayfa 2) Toplumsal cinsiyet rolleri tutum ölçeği - 1 sayfa 3) Cervantes kişilik ölçeği (CKÖ) - 1 sayfa 4) Özgüven ölçeği - 1 sayfa				
ÖĞRENCİNİN ADI - SOYADI: Tuba TAKKİN	ÖĞRENCİNİN İMZASI: <i>Tuba</i>	TARİH: 06.05.2019			
TEZ/ ARAŞTIRMA/ANKET/ÇALIŞMA TALEBİ İLE İLGİLİ DEĞERLENDİRME SONUCU					
1. Seçilen konu Bilim ve İş Dünyasına katkı sağlayabilecektir.					
2. Anılan konu ..... faaliyet alanı içerisine girmektedir.					
1. TEZ DANIŞMANININ ONAYI	2. TEZ DANIŞMANININ ONAYI (VARSA)	SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜNÜN ONAYI			
Adı - Soyadı: <i>Meral Ayıcı</i>	Adı - Soyadı:	Adı - Soyadı: <i>Murat Koc</i>			
Unvanı: <i>Prof. Dr.</i>	Unvanı:	Unvanı: <i>Doç. Dr.</i>			
İmzası: <i>[İmza]</i>	İmzası:	İmzası: <i>[İmza]</i>			
..... / 20	..... / 20	..... / 20			
A.B.D. BAŞKANININ ONAYI					
Adı - Soyadı: <i>Prof. Dr. SAKRU UĞUR</i>					
Unvanı: <i>Prof. Dr.</i>					
İmzası: <i>[İmza]</i>					
..... / 20					
ETİK KURULU ASIL ÜYELERİNE AİT BİLGİLER					
Adı - Soyadı: Mustafa BAŞARAN	Adı - Soyadı: Yücel ERTEKİN	Adı - Soyadı: Deniz Aymur GÜLER	Adı - Soyadı: Ali Engin OBA	Adı - Soyadı: Mustafa Tevrik ODMAN	Adı - Soyadı: .....
Unvanı: <i>Prof. Dr.</i>	Unvanı: <i>Prof. Dr.</i>	Unvanı: <i>Prof. Dr.</i>	Unvanı: <i>Prof. Dr.</i>	Unvanı: <i>Prof. Dr.</i>	Unvanı: .....
İmzası: <i>[İmza]</i>	İmzası: <i>[İmza]</i>	İmzası:	İmzası:	İmzası: <i>[İmza]</i>	İmzası: .....
..... / 20	..... / 20	..... / 20	..... / 20	..... / 20	..... / 20 .....
Etik Kurulu Jüri Başkanı - Asıl Üye	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi	Etik Kurulu Jüri Yedek Üyesi
Adı - Soyadı:	Adı - Soyadı:	Adı - Soyadı:	Adı - Soyadı:	Adı - Soyadı:	Adı - Soyadı: .....
Unvanı:	Unvanı:	Unvanı:	Unvanı:	Unvanı:	Unvanı: .....
İmzası:	İmzası:	İmzası:	İmzası:	İmzası:	İmzası: .....
..... / 20	..... / 20	..... / 20	..... / 20	..... / 20	..... / 20 .....
Etik Kurulu Jüri Yedek Üyesi			Etik Kurulu Jüri Yedek Üyesi		
Adı - Soyadı:			Adı - Soyadı:		
Unvanı:			Unvanı:		
İmzası:			İmzası:		
..... / 20			..... / 20		
Etik Kurulu Jüri Yedek Üyesi			Etik Kurulu Jüri Yedek Üyesi		
OY BİRLİĞİ İLE			OY ÇOKLUĞU İLE		
OY BİRLİĞİ İLE			OY ÇOKLUĞU İLE		
Çalışma yapılacak olan tez için uygulayacak olduğu Anketler/ Formları/Ölçekleri Çağ Üniversitesi Etik Kurulu Asıl Jüri Üyelerince incelenmiş olup, 06.05.2019 - 31.05.2019 tarihleri arasında uygulanmak üzere gerekli iznin verilmesi tarafımızca uygundur.			Çalışma yapılacak olan tez için uygulayacak olduğu Anketler/ Formları/Ölçekleri Çağ Üniversitesi Etik Kurulu Asıl Jüri Üyelerince incelenmiş olup, 06.05.2019 - 31.05.2019 tarihleri arasında uygulanmak üzere gerekli iznin verilmesi tarafımızca uygundur.		
AÇIKLAMA: BU FORM ÖĞRENCİLER TARAFINDAN HAZIRLANDIKTAN SONRA ENSTİTÜ MÜDÜRÜNE ONAYLATILARAK ENSTİTÜ SEKRETERLİĞİNE TESLİM EDİLECEKTİR.			AÇIKLAMA: BU FORM ÖĞRENCİLER TARAFINDAN HAZIRLANDIKTAN SONRA ENSTİTÜ MÜDÜRÜNE ONAYLATILARAK ENSTİTÜ SEKRETERLİĞİNE TESLİM EDİLECEKTİR.		
EKLER: 1 (Bir) Sayfa Toplumsal cinsiyet rolleri tutum ölçeği.			EKLER: 1 (Bir) Sayfa Toplumsal cinsiyet rolleri tutum ölçeği.		
1 (Bir) Sayfa Cervantes kişilik ölçeği (CKÖ).			1 (Bir) Sayfa Cervantes kişilik ölçeği (CKÖ).		
1 (Bir) Sayfa Özgüven ölçeği.			1 (Bir) Sayfa Özgüven ölçeği.		
1 (Bir) Sayfa Kişisel bilgi formu.			1 (Bir) Sayfa Kişisel bilgi formu.		

SOAE - 880

8.2. Kişisel Bilgi Formu

Bu araştırma Çağ Üniversitesi, Psikoloji Yüksek Lisans programı çerçevesinde bilimsel bir araştırmaya veri sağlamak amacıyla kullanılacaktır. Sonuçlar yalnızca araştırma için kullanılacak ve size ait bilgiler kesinlikle gizli tutulacaktır. Bundan dolayı isim yazmanıza gerek yoktur.

Araştırmadan gerçekçi sonuçlar elde edebilmemiz için sorulara doğru ve eksiksiz yanıt vermeniz önem taşımaktadır. Katıldığınız ve bize zaman ayırdığınız için teşekkür ederiz.

İletişim:

ttakkin@hotmail.com

Tuba TAKKİN

Çağ Üniversitesi

Psikoloji Anabilim dalı

1. Cinsiyetiniz:

- a) Kadın   b) Erkek   c) Diğer

2. Gelir düzeyiniz:

- a) 2000 TL ve altı
b) 2001-3500 TL
c) 3501-6000 TL
d) 6001-9000 TL
e) 9001 TL ve üzeri

3. Yaşamınızın çoğunu geçirdiğiniz yer:

- a) Şehir-il   b) İlçe   c) Kasaba   d) Köy   e) Diğer

4. Annenizin eğitim durumu:

- a) Okuryazar değil
b) Okuryazar
c) İlkokul
d) Ortaokul
e) Lise
f) Ön lisans
g) Lisans
h) Yüksek lisans
ı) Doktora

5. Babanızın eğitim durumu:

- a) Okuryazar değil
b) Okuryazar
c) İlkokul
d) Ortaokul
e) Lise
f) Ön lisans
g) Lisans
h) Yüksek lisans
ı) Doktora

6. Eğitim gördüğünüz fakülte: .....

8.3. Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği

Aşağıda Toplumsal Cinsiyet Rollerini ile ilgili çeşitli sorular bulunmaktadır. Size en uygun gelen seğeneği işaretleyiniz. 1-Kesinlikle katılmıyorum 2- Katılmıyorum 3- Ne katılıyorum ne katılmıyorum 4- Katılıyorum 5- Kesinlikle katılıyorum	1-Kesinlikle katılmıyorum	2-Katılmıyorum	3-Ne katılıyorum ne katılmıyorum	4- Katılıyorum	5-Kesinlikle katılıyorum
1-Kızlar, ekonomik bağımsızlıklarını kazandılarında ailelerinden bağımsız yaşayabilirler.					
2-Erkeğin evde her dediği yapılmalıdır.					
3-Kadının yapacağı meslekler ile erkeklerin yapacağı meslekler ayrı olmalıdır.					
4-Evlilikte ocuk sahibi olma kararını eşler birlikte vermelidir.					
5-Bir geğ kızın evleneceği kişiye seğmesinde son sözü baba söylemelidir.					
6-Kadının erkek ocuk doğurması onun değerini arttırır.					
7-Kadının doğurganlık özelliği nedeniyle, iş başvurularında erkekler seğilmelidir.					
8-Ailede ev işleri, eşler arasında eşit paylaşmalıdır.					
9-Kadının yaşamıyla ilgili kararlarını kocası vermelidir.					
10-Kadınlar kocalarıyla anlaşamadıkları konularda tartışmak yerine susmayı tercih etmelidir.					
11-Bir geğ kız, evlenene kadar babasının sözünü dinlemelidir.					
12-Ailenin maddi olanaklarından kız ve erkek ocuk eşit derecede yararlanmalıdır.					
13-Çalışma yaşamında kadın ve erkeklere eşit ücret ödenmelidir.					
14-Bir erkeğin karısını aldatması normal karşılanmalıdır.					
15-Kadının çocuğu olmuyorsa erkek tekrar evlenmelidir.					
16-Kadının temel görevi anneliktir.					
17-Evin reisi erkektir.					
18-Dul kadın da dul erkek gibi tek başına yaşayabilmelidir.					
19-Bir geğ kızın, flört etmesine ailesi izin vermelidir.					
20-Ailede kararları eşler birlikte almalıdır.					
21-Bir kadın akşamları tek başına sokağa çıkabilmelidir.					
22-Eşler boşandığında mallar eşit paylaşılmalıdır.					
23-Kız bebeğe pembe,erkek bebeğe mavi giysiler giydirilmelidir.					
24-Erkeğin en önemli görevi evi geğindirmektir.					
25-Erkeğin maddi gücü yeterliyse kadın çalışmamalıdır.					
26-Evlilikte, kadın istemediği zaman cinsel ilişkiyi reddetmelidir.					
27-Mesleki gelişme fırsatlarında kadın ve erkeğe eşit haklar tanınmalıdır.					
28-Evlilikte erkeğin öğrenim düzeyi kadından yüksek olmalıdır.					
29-Bir kadın cinsel ilişkiyi evlendikten sonar yaşamalıdır.					
30-Ailede erkek çocuğun öğrenim görmesine öncelik tanınmalıdır.					
31-Erkeğin evleneceği kadın bakire olmalıdır.					
32-Alışveriş yapma, fatura ödeme gibi ev dışı işlerle erkek uğraşmalıdır.					
33-Erkekler statüsü yüksek olan işlerde çalışmalıdır.					
34-Ailede kazancın nasıl kullanılacağına erkek karar vermelidir.					
35-Bir erkek gerektiğinde karısını dvmelidir.					
36-Evlilikte gebelikten korunmak sadece kadının sorumluluğudur.					
37-Bir kadın doktora gittiğinde sadece kadın doktora muayane olmalıdır.					
38-Evlilikte erkeğin yaşı kadından büyük olmalıdır.					

8.4. Özgüven Ölçeği

	Aşağıdaki ifadeleri okuyup sizin için en uygun seçeneğin karşısına çarpı (X) işareti koyunuz. Her sorunun karşısında bulunan; (1) Hiç bir zaman (2) Nadiren (3) Sık sık (4) Genellikle ve (5) Her zaman anlamına gelmektedir. Lütfen her ifadeye mutlaka TEK yanıt veriniz ve kesinlikle BOŞ bırakmayınız. En uygun yanıtı vereceğinizi ümit eder katkılarınız için teşekkür ederim.	Hiçbir Zaman	Nadiren	Sık Sık	Genellikle	Her Zaman
1	Kendimi başarılı bir insan olarak görürüm.	1	2	3	4	5
2	Başkalarının yanında heyecanımı kontrol edebilirim.	1	2	3	4	5
3	Seçimlerimde başkalarına bağımlı değilimdir.	1	2	3	4	5
4	Yaşamdaki zorluklarla baş edebilirim.	1	2	3	4	5
5	Benim için aşılamayacak sorun yoktur.	1	2	3	4	5
6	Başkalarının görüşlerine saygı gösteririm.	1	2	3	4	5
7	Problemlerimin üstesinden gelebileceğime inanırım.	1	2	3	4	5
8	Sosyal etkinliklere katılmaktan çekinmem.	1	2	3	4	5
9	Verdiğim kararların arkasında dururum.	1	2	3	4	5
10	Kendi kendime yetebileceğime inanırım.	1	2	3	4	5
11	Aktif birisi olduğumu düşünürüm.	1	2	3	4	5
12	Öz-eleştiri yapabilirim.	1	2	3	4	5
13	Anlamadığım konularda başkalarına soru sorabilirim.	1	2	3	4	5
14	Yeni girdiğim ortamlara uyum sağlarım.	1	2	3	4	5
15	Kendimle barışık bir insanım.	1	2	3	4	5
16	Gerektiğinde sonuna kadar hakkımı savunurum.	1	2	3	4	5
17	İstediğim şeyleri elde etmek için mücadele edebilirim.	1	2	3	4	5
18	Kendimi rahat bir şekilde ifade edebilirim.	1	2	3	4	5
19	Kendimi ve başkalarını olduğu gibi kabul ederim.	1	2	3	4	5
20	Çevremde yeteri kadar güvenebileceğim insan vardır.	1	2	3	4	5
21	Sorumluluk almaktan çekinmem.	1	2	3	4	5
22	Diğer insanların eleştirilerini anlayışla karşılayabilirim.	1	2	3	4	5
23	Sıkıntılı anlarımda bile olumlu düşünmeye çalışırım.	1	2	3	4	5
24	Ön plana çıkmaktan korkmam.	1	2	3	4	5
25	Başarısız olduğumda hemen pes etmem.	1	2	3	4	5
26	Başka insanlarla kolaylıkla iletişim kurabilirim.	1	2	3	4	5
27	Değerli birisi olduğuma inanırım.	1	2	3	4	5
28	Kolay arkadaş edinebilirim.	1	2	3	4	5
29	Düşüncelerimi ifade ederken başkalarından çekinmem.	1	2	3	4	5
30	Kolay karar verebilirim.	1	2	3	4	5
31	Sosyal bir insan olduğuma inanırım.	1	2	3	4	5
32	Kendimi severim.	1	2	3	4	5
33	Başka insanların övgülerini hak ettiğime inanırım.	1	2	3	4	5

8.5. Cervantes Kişilik Ölçeği (CKÖ)

1. Konuşkan bir insan olduğumu düşünüyorum.	Hiç değilim	0 1 2 3 4 5	Kesinlikle öyleyim
2. Zaman zaman kendimi çok kötü hissediyorum.	Hiç doğru değil	0 1 2 3 4 5	Çok doğru
3. Bazen bana ait olmayan bir şeyi kaybederim veya bozarım.	Hiç doğru değil	0 1 2 3 4 5	Çok doğru
4. Çok arkadaşım var.	Hiç doğru değil	0 1 2 3 4 5	Çok doğru
5. Söylemediğim ya da yapamadığım şeyler sürekli olarak zihnimi meşgul eder.	Hiç doğru değil	0 1 2 3 4 5	Çok doğru
6. Bazen diğer insanlara imrenirim.	Hiç doğru değil	0 1 2 3 4 5	Çok doğru
7. Kimseyi tanımıyor olsam bile grup içinde/ partide iyi zaman geçirebilirim.	Asla	0 1 2 3 4 5	Daima
8. Duygu durumum değişiklik gösterir.	Hiç doğru değil	0 1 2 3 4 5	Çok doğru
9. Benim hatam olduğumu bile bile başka birisinin benim suçumu üstlenmesine izin veririm.	Hiç doğru değil	0 1 2 3 4 5	Çok doğru
10. Birisiyle dışarıya çıkmaya her zaman hazırım.	Hiç doğru değil	0 1 2 3 4 5	Çok doğru
11. Kendimi memnun hissetmek için diğer insanların onayına gereksinim duyarım	Asla	0 1 2 3 4 5	Daima
12. Diğer insanlar ile bir şeyler yapmak yerine her zaman evde vakit geçirmeyi tercih ederim.	Hiç doğru değil	0 1 2 3 4 5	Çok doğru
13. Çok planlı davranmama karşın bazı şeyler kötü/ters gider.	Asla	0 1 2 3 4 5	Daima
14. Bazen dedikodu yaparım	Hiç doğru değil	0 1 2 3 4 5	Çok doğru
15. Toplandığımız zaman birileriyle sohbet etmekten hoşlanırım	Hiç doğru değil	0 1 2 3 4 5	Çok doğru
16. Bazen öyle gergin oluyorum ki, işime devam edemiyorum.	Asla	0 1 2 3 4 5	Sürekli
17. Bazen diğer insanların ne konuştuklarına kulak misafiri olurum.	Hiç doğru değil	0 1 2 3 4 5	Çok doğru
18. Yeni tanıştırıldığım biriyle konuşmayı başlatmakta zorlanırım.	Hiç doğru değil	0 1 2 3 4 5	Çok doğru
19. Kendimi bomboş hissediyorum.	Asla	0 1 2 3 4 5	Daima
20. Bazen işlerimi ertesi güne ertelerim.	Hiç doğru değil	0 1 2 3 4 5	Çok doğru

8.6. Anket Uygulama İzni

T.C.
ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ
ÇAĞ UNIVERSITY

SAYI : 23867972/ 560-333
KONU: Tez Anket İzni Hakkında

07.05.2019

ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜK MAKAMINA

1. Psikoloji Tezli Yüksek Lisans Programında kayıtlı olup, programdaki kaydı halen devam etmekte olan ve tez aşamasına geçmiş olan 201710094 numaralı **Tuba TAKKİN**, “**Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Tutumları ile Özgüven ve Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi**” konulu tez çalışmasını Çukurova Üniversitesi öğretim üyesi olan **Prof. Dr. Meral ATICI** danışmanlığında halen yürütülmektedir.
2. Adı geçen öğrencinin bu tez çalışması kapsamında Çukurova Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi, Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi ile İlahiyat Fakültelerinde öğrenim gören tüm öğrencileri kapsamak üzere kopyası Ek’te sunulan anket uygulamasının yapılması planlanmıştır.
3. Bu kapsamda, adı geçen öğrencinin bu tez çalışması ile ilgili Ek’lerde sunulan anketi uygulayabilmesi için gerekli iznin verilmesi hususund

Rektör

EKLERİ: 4 (Dört) Sayfa Anket Formu Listesi.

T.C.
ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı

Sayı : 27224817-302.08.01/
Konu : Tuba TAKKİN'in Anket İzni

ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
Adana-Mersin Karayolu Üzeri PK:33800 Yenice-Tarsus/MERSİN

İlgi : 07.05.2019 tarih ve 333 sayılı yazınız.

Üniversiteniz Psikoloji Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Tuba TAKKİN'in "*Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet ile Özgüven ve Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*" konulu tez çalışması kapsamında anket uygulama isteğini uygun gören Üniversitemiz Fakülteleri aşağıya çıkarılmıştır.
Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

26/6
S. D. I. M. L.

e-İmzalıdır
Prof.Dr. Şeref ERDOĞAN
Rektör a.
Rektör Yardımcısı

Eğitim Fakültesi
Fen Edebiyat Fakültesi (Arkeoloji Bölümü hariç)
Sağlık Bilimleri Fakültesi

7-500E

—
gün

Evrakı Doğrulamak İçin : https://ebys.cu.edu.tr/Validate_Doc.aspx?V=BEAM66039
Adres:Çukurova Üniversitesi Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı 01330 Balcalı, Sarıçam /
Adana
Telefon:0 (322) 338 61 50 Faks:0 (322) 338 70 22
e-Posta:ogrenci@cu.edu.tr Elektronik Ağ:www.cu.edu.tr

Bilgi için Aişe Nur AĞBA
Unvanı: Memur
Kep Adresi: cukurovauniversitesi@hs01.kep.tr

8.7. Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği İzni

Füsün TERZİOğLU <fusun.terzioglu@atilim.edu.tr>
26.09.2019 14:04

Kime: 'tuba takkin'

Kaynak göstermek koşulu ile kullanabilirsiniz

Başarılar dilerim

Prof. Dr. Füsün TERZİOğLU
Sağlık Bilimleri Fakültesi
Dekan
Tel : 0312-586-6101
Faks : 0312-586-8091
E-Posta : fusun.terzioglu@atilim.edu.tr
Adres : Atılım Üniversitesi, Incek-Ankara

ATILIM ÜNİVERSİTESİ

From: tuba takkin [mailto:ttakkin@hotmail.com]
Sent: Thursday, September 26, 2019 2:00 PM
To: fusun.terzioglu@atilim.edu.tr
Subject: İlt: ölçek kullanım izni

merhaba

Ben Tuba Takkin. Çağ üniversitesinde psikoloji bölümünde yüksek lisans yapmaktayım ve tez aşamasındayım. Tezimin konusu, üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet tutumları ile özgüven ve kişilik özelliklerinin ilişki. Tezimin için Toplumsal cinsiyet rollerini tutum ölçeğinize ihtiyacım var, kullanabilir miyim? Şimdiden teşekkürler iyi çalışmalar.

8.8. Özgüven Ölçeği İzni

Fwd: ölçek kullanma izni

Meral ATICI <matici@egitim.cu.edu.tr>

22.10.2019 12:31

Kime: ttakkin@hotmail.com

3. ÖZ-GÜVEN ÖLÇEĞİ...
76 KB

----- Forwarded message -----

Gönderen: **AHMET AKIN** <ahmet.akin@medeniyet.edu.tr>

Date: 22 Eki 2019 Sal, 12:25

Subject: Re: ölçek kullanma izni

To: Meral ATICI <matici@egitim.cu.edu.tr>

Merhaba Meral hocam ölçek ektedir iyi çalışmalar diliyorum

Prof. Dr. Ahmet Akın İMU Pdr ABD

On Tue, Oct 22, 2019 at 12:18 PM +0300, "Meral ATICI" <matici@egitim.cu.edu.tr> wrote:

Merhaba Ahmet bey, akademik danışmanlığını yürüttüğüm Çağ Üniversitesi Psikoloji Bölümü yüksek lisans öğrencisi Tuba Takkin'in 'Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet tutumları ile özgüven ve kişilik özelliklerinin ilişkisi' konulu tez çalışmasında geliştirmiş olduğunuz Özgüven ölçeğini kullanmak üzere izninizi istiyoruz. Eğer uygun bulursanız ölçeğinizi veri toplamak için kullanmak istiyoruz. Yanıtınızı bekliyoruz. İyi çalışmalar dileriz.

8.9. Cervantes Kişilik Ölçeği İzni

Re: ölçek kullanma izni

Meltem Demirgöz Bal <meltemdemirgoz@gmail.com>
3.09.2019 10:05

Kime: tuba takkin

Elbette kullanabilirsiniz. Sadece örneklem sayısını olabildiğince yüksek tutmanızda fayda olduğunu belirtmek isterim. Ayrıca SPSS'e girdiğiniz verilerle ölçeğin alt boyutlarından tutarlı/tutarsız kısmını ara ara kontrol etmenizde fayda var. Tutarsız çıkması durumunda çalışmaya katılanların çelişkili cevaplar vermesi söz konusudur.

tuba takkin <ttakkin@hotmail.com>, 2 Eyl 2019 Pzt, 21:06 tarihinde şunu yazdı:

merhaba

Ben Tuba Takkin. Çağ üniversitesinde psikoloji bölümünde yüksek lisans yapmaktayım ve tez aşamasındayım. Tezimin konusu, üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet tutumları ile özgüven ve kişilik özelliklerinin ilişki. Tezim için Cervantes kişilik ölçeğinize ihtiyacım var, kullanabilir miyim? Şimdiden teşekkürler iyi çalışmalar.

--

Doç. Dr. Meltem DEMİRGÖZ BAL
Marmara Üniversitesi
Sağlık Bilimleri Fakültesi
Ebelik Bölümü

9. ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı, Soyadı: Tuba TAKKİN

Doğum Tarihi: 29.03.1993

Doğum Yeri: Osmaniye/Bahçe

E-mail: ttakkin@hotmail.com

EĞİTİM

2017-Tez Aşaması: Yüksek Lisans: Çağ Üniversitesi Psikoloji Bölümü, MERSİN

2012-2016: Lisans: Fatih Üniversitesi Eğitim Fakültesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bölümü, İSTANBUL

2007-2011: Lise: Kurttepe Anadolu İmam Hatip Lisesi, ADANA